

38807

Mac St. Dr.

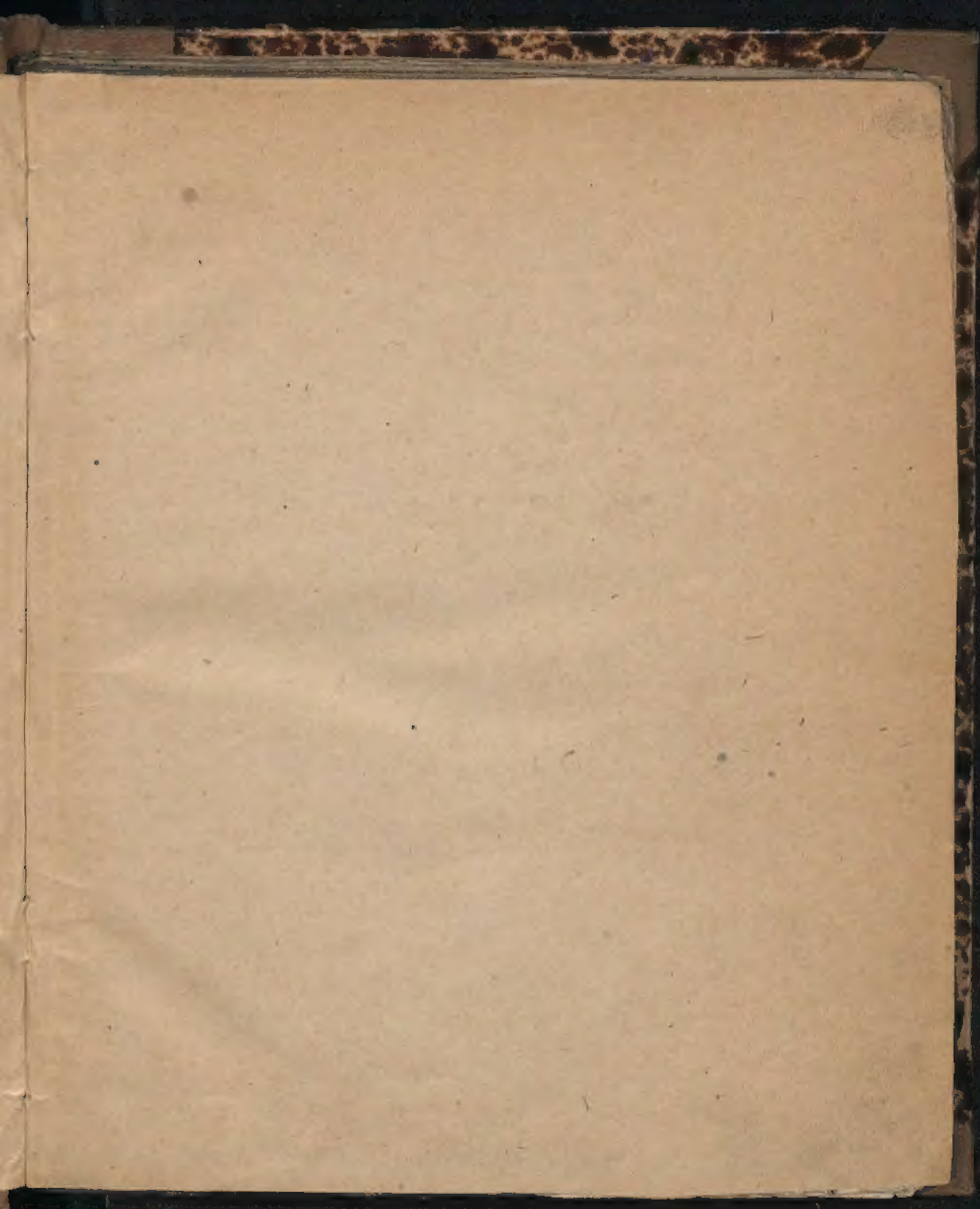
P

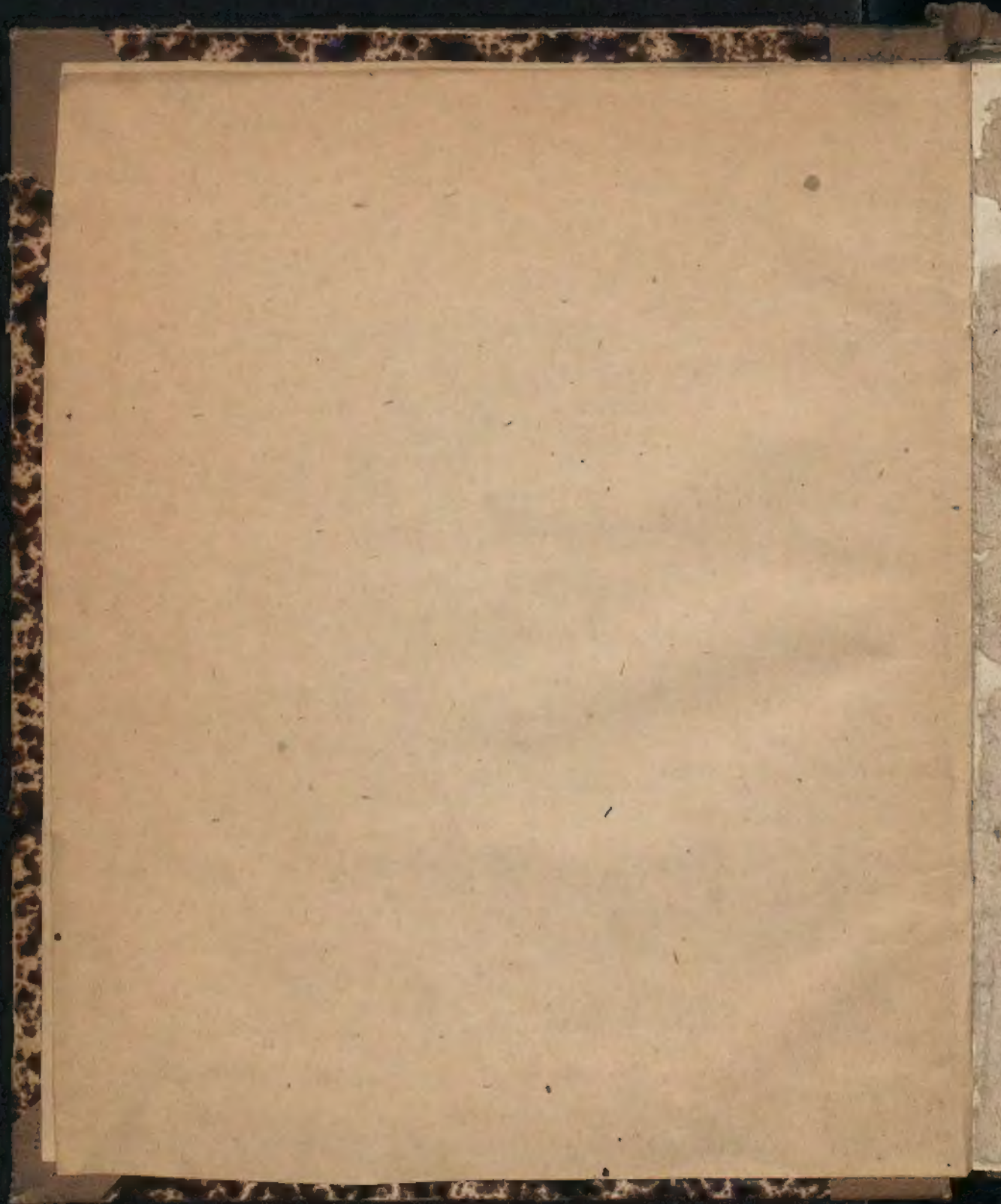

38807

II

16
OWCZARNIA
W DZIKIM POLU
CZĘŚCIEY PIERWSZA.
Ze Trzynastu.

POSIŁEK IAKO NAYPREDSZY
OWIECZKOM CHRYSZTUSOWYM,
zgłodniałym y zemdlonym
Wzruszeniem Owczarni Pańskiej przez lata terażniej-
sze znędzionym, y rozptoszonym.

To jest

KATECHYZM POLSKI
z przyczyn w Informacyi wyrażonych.
PIESNIAMI WYDANY.

Przez
X. STANISŁAWA
z Brzeżanki
BRZEZAŃSKIEGO.
z Dozwoleniem Stárszych.

w Drukarni Kollegium Lwowskiego Societatis J E S U,
Roku Pańskiego, 1717.

Handwritten notes at the bottom of the page, including a signature and date.

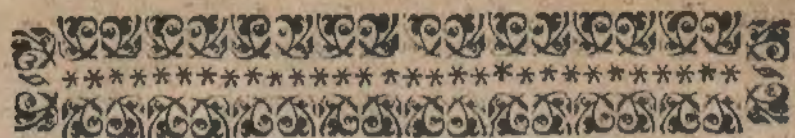
Vertical handwritten notes on the right margin, including a signature and date.

Nizac Słonie. Przy KRZYZACH Złoto wytrzymuie,
ZVBR. Wyższą sobie z niego, ozdobę formuie.

Vro belluarum nulla prudentior:

38807

2

I A S N I E W I E L M O Z N E Y
I E Y M O S C I P A N I E Y
W I K T O R Y E Y
Z L E S Z C Z Y N S K I C H *Na Lesznie* H R A B I O W .
P O T O C K I E Y .

W O I E W O D Z I N E Y K I I O W S K I E Y ,
Warszawskiej, Sniatynskiej, Kołomyjskiej Le-
zajskiej, &c. S T A R O S C I N E Y .

Mnie Wielce Mościwey Pániey, y Dobrodźieyce moiey.

WPrzeyrzány szczęśliwie od Bogā czās, przy-
rzeczonā już tak dawno obletnicę moię, nie
na Pegázie Poetyckim, ale na Osietku Chry-
stusowym wyprawuję do Wm. Mm. Pániey y Do-
brodźieki moiey. Rzekłem, Wprzeyrzány szczę-
śliwie od Bogā czās, bo teraz właśnie, zda się ten
rátunek zbawienney, y pośilek Duchowny, owiecz-
kom Chrystusowym tym skuteczniey, im pilniey go
teraz trzeba, gdy przez tak wiele nieszczęścia pu-
blicznego znędnione, nie tylko od Duchownych
pokármow w drogę wieczności posilających odpto-
szone,

] 2 [

szone, ale y powzedniego poſitku ſwego krwawym
 potem nabytego pozbawione, iako błędne z wła-
 sney Oyczyſtley koſzary Kátolickiego Kroleſtwá
 Polſkiego pierzhác, y iedne z Ohyda Narodu
 polſkiego á ze ſzkoda powszechnego Paná oweczár-
 ni, B O G A wszechmocnego po kilká kroć w tych
 dwudzieſtu zoktádem lećtech, áz do Turek liczny-
 mi turmámi, iuż ná wieki odbłaktwác ſię muſiały, á
 drugie po odległych od koſzar Páráſnálnych ſwoich
 tuſiać ſię mleyſcach, głoſu páſterzow ſłuchác ni
 czáſu, ni ſpoſobu nie máia, wſzytkie rożnych naro-
 dow iák wezwáných iako y domowych zbytkámi
 rozegnáne, iako to wteyże Xiędze z nieſzczęſli-
 wego doſwiádczenta záloſnie ieſt zmiánkowano.
 Gdy tedy (optákawſzy przepáde iuż, bo biſſurmań-
 ſtwem podżiczáſe,) náleży przecięż kázdemu praw-
 dźiwemu Kátolikowi, mieć [według ſwego urzędu
 ábo móžnoſci] pilne y uſłne ſtáránie o zgłodniá-
 ſzych y oſtábiáſzych, ieſzcze ſię po gránicách Polſki
 ſpuſtoſzoney, z záloſnym obżierániem blákáiących,
 Otoż nowym wynáſazkiem przez niegodná oſobę
 moię podáie Pan B O G ſpoſob, do iák nayprędſze-
 go ráunku ich Duchownego. Niech [uchodzac
 dziwnego ná cáta Europę ſkaránia iákiegoſ Boſkie-
 go] ſtáráia ſię iák nayprędzey y iako nayſkuteczniey,
 či do których to náleży, o zaſzczyt iuż dáłſzy, y
 o ſpokoyne odtat pożywienie z obliczá ziemi tym
 Owieczkom, których á krwie zrak ich upomináć ſię
 będzie B O G zá to, że ábo zánieedbána przez reſpekt
 powaga y władza, ábo umknionym (które przyto-
 mne záwſze bydź powinno było) ſtárániem ábo ro-
 żnymi iákomſtwá ſpoſobámi á iedli poſpolſtwo iako
 ſztokę chlebá, á iá Xiádz JEZUSA nayſłodſzego
 ná

a Jägvině
 corā regirā
 de manib
 refrit.

b Devorāt
 alebē meā

ną ratunek duszom owieczek krwią tego najdroż- *sicut esca 3*
 szą odkupionych prawie już konających, nowym, *panis. Ps.*
 łacnym, y pożytecznym bārdzo sposobem, Kate- *13.*
 chizm ten, Świętey Kārolickiey wiāry podāę. Z kto-
 rym (gdy uwazam) gdziebym się dla skuteczney
 w tym przez ratunek dusz ludzkich przystugi przed
 Bogiem udāć miał, ālić mię zāraz powabiły ro-
 dowite, wterāżnieyszym polu Polskim bez wszel-
 kiego nleżyciwości zaćmienia, iāśniejące Krzyże
 Przeświētney PILAWY, z ktoremi złączony jest,
 Pāński W. M. Pāniey Dom iāśniejący także od wielu
 wiekow utrzymānym zāwsze wiāry S. splendorem, cnot
 wszelākich polerem, y iego ustāwicznym zāchowāniē
 przez Antenatow y z krewnionych W. M. Pāniey, iā-
 śnie Oświeconych Xiażat Wiśniowieckich, iāśnie
 Wielmożnych Ich Mościow Pānow Ordynatow Za-
 moyskich, iābtonowskich, Opalińskich, Hrabior nā
 Rādzynie, Brezow, *Comitū in Gurka*, Grzymułowskich,
 Bońskich, Czārnkowskich, y innych rownie zacnych
 dostoiēstwā wiāry S. y praw Oyczyzny protektorow.
 Z ktorych (liniām krwiē tāk zacney) wyszedzsy, gdy
 ieszczeż e przez Kościol cnot osobliwych y pobożno- *e Per cēplā*
 ściey znāmienitych, do Kościolā dālszych przy iāsce *virtutes ad*
 Boskiey Honorow postępuiesz W. M. Pani, iākże było *cēplā Ho-*
 nie przyznāć tey Xiegi przypisaniem, że Pan BOG *noris Ro-*
 wżechmogacy, skłād y opātrzny skārbieć temu nāuki *mana via*
 sweley dla dusz ludzkich podānemu kleynotowi Ob- *est.*
 myślić y ugruntowāć chēiał, w pobożnych y umie-
 iających nim szāfowāć rękāch Wm Mm. Pāniey.
 Podātem tu w informācyi iākim sposobem nietylko
 w Kościolāch, āle y w domāch zacnych, y wro-
 wnieszych można, y owszem powinna bo Chrze-
 ściāń.

ściłańska rzecz będzie tak działkom iako y wśyt-
kim domowym używać Káthechizmu tego, aż w
tym przypominam sobie iako Wm Mm. Páni,
działkom ludzkim dostateczne stáranie dáfesz, o-
sobno Pácholetom, osobno Pánienkom, proporcyo-
nálna zwierzchność y dozór podawízy, dowodney
niż włafna Mátká cnot Swiętych y íęzykow po-
litycznych kosztem swym známienitym uczyć ka-
żesz; tegoć włafnie trzebá Kátechísmowi temu,
bo skoro weydzie wízcześnie gdy należyte we-
dług opisow zázywánie, tymże młodym iágniát-
kom Chrystusowym które ná chwałę temu Chle-
bem swym y ćwiczeniem pobożnym wychowuiesz,
Wm Mm. Páni, toć y inne zacne Pánie wzor
biorac pobożny, tym iácniey y chętniey, według
tychże opisow wíformácii wyráżonych będą tak-
że działki y domownikow swoich do tegoż Ká-
techizmu sposobili y wkładáły. Y ówszem ztey
okázyl zádać będzie pobożny káždy áby cáta ow-
czárnia tę we trzynástu częściách (to íest Xí-
gách) íey, miał dá BOG iák nayprędzey. Inne
záś zacne także Pánie, ále nierospátrznie świe-
bodne dámy niektóre to wídzac postrzega íię, przy-
namniey y uwázáć będą iák ízkárádna przed Bo-
giem rzecz íest, oná prześiwna wśelkiey pobo-
żności swoim, ábo cudzym, w opiekę wziętym dział-
kom dopuszczona, zbyteczna swawola, y wykro-
czne bespieczeństwo wktorym rość im dopuszczá-
iac serce ích młode złym nálogiem ná cáte życie
ích, á zátym y ná zgubę wieczna przed wśelka
pobożnościá zámykáá, á sobie ná íięszki przed
Bogiem ráchunek. Wíęc z pobożnego przykłádu
Wm Mm. Pániey poczna to náprawowác zbáwien-
nie,

nie, co śmiertelnie popswały. Ieszczeż gdy to u-
ważam że oprócz innych ze skārbu swego kosztow
znāmienitych, co własnymi robisz Wm Mm. Pā-
ni rękami, to zprzedając iāk osobliwa specyālna
intrade Boska nā rātunek ciał ubogim tego ro-
zdāiesz: toć pewien iestem, iż tym pilniey im
zbāwiennley duszne uczynki miłosierne bliźnim
swoim wyświadczać, Exemplarze drukowane tey
swoiey Xięgi po różnych parafiach iāk dobr
dziedzicznych iako y Stárostw swoich dla roskrze-
wienia nāuki tey pobożney do Kościołow poroz-
syłasz Wm Mm. Pāni. Tā będzie da BOG przez
Kościoł osobliwey cnoty tey (bo wielkicy miło-
ści dla BOGA przeciw bliźnim) nieomylna do
Kościoła Honorow dālszych, y do osobliwych zā
to błogosławieństw Boskich drogā, Wm Mm. Pā-
niey, y tudzież wraz iāsnie Wielmożnemu Iego
Mości Dobrodzieiowi memu, y iāsnie Wielmo-
żnemu Potomstwu Wm Mm. Pāństwā w pozne, ā
dalszym taz linia sukcesorom wniezāmierzone lā-
tā, ā po życiu poznym, āż w tryumfuiacy Kościoł
przed samego BOGA. Ze tego szczerze życzę tā
się przed Bogiem y ludzmi zapisutę Xięgā, ro-
wnie iako y o to, że iestem, Pāńskiey Osoby y
cāłego Pāńskiego Domu,

Iāsnie Wielmożney Wm. Mm. Pāniey y Dobrodzieyki moiey

życzliwym y codziennym lubo niegodnym Bogomodlca,

3
sługa uniżonym.

Xiadz Stānislaw z Brzeżānki Brzeżāński,
Dziekan Dunāiowski, Pleban Buszczecki.

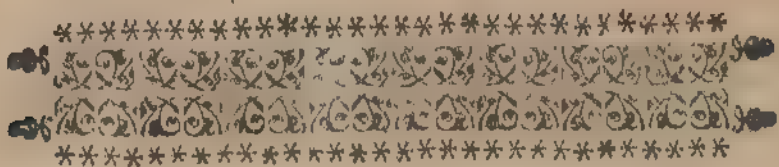
A P P R O B A T I O.

Librum hunc cui Titulus, OWCZARNIA wDZIKIM POLU, &c. etiam eruditus hominibus necessaria Fidei rudimenta nativo idiomate instillantem, legi; quem, quia nihil contra fidem Catholicā, & bonos Mores continere, quin imo ad memoriam Misteriorum fidei ac Decalogi aliasq; devotiones suaviter populum rudē cantilenis suis, allici posse, adverti, facultatem imprimendi concedo. Dabantur, Leopoli Die 25. Maij, Anno Domini 1717.

IOANNES THOMAS IOSEPHOWIC,
Canonicus Leopoli S. R. M. Secretarius Ordinarius
Librorum per Archidiaecesim Leopoli. Censor.

mp.

INFORMACYA KATECHIZMIE

To jest

NAUCE DUCHOWNEY,

Y z tey okazyey o rzeczach innych niektorych, do wiadomoſci bárzo potrzebnych

Dla Duchownych y Swieckich Nauczycielow,
Z wielu okolicznoſci

Dostatecznie

Z E B R A N A.

Cokolwiek tylko zepsowanego poprawić może cały wiek, do tego wszystkiego obwiązany jest. Pobrany czytelniku. Y jeżeli przez niego samego stało się złe, tym bardziej, y tym prędzej poprawić (ile tylko można rzecz) powinien jest, jeżeli zaś inny kto zepsowania rzeczy dobrych przyczyną jest,

I N F O R M A C Y A

a. alter al-
teris onera
portate ut
sic adimple-
bitis legem
Christi. ad
Gal. 6.

b. Nulla
res Deogra-
tior est
quam si u-
niversam
vitam ad
commune
commodum
conferas.
Chryso-
stom: hō
16. in
Matheū.

jest, toć ten kto poprawi, tym miłsza rzecz uczyni Bogu, który ro-
szczał cudze ciężary (a.) ponieść, y nie mu miłszego nie masz nād
to, gdy (b.) kto życie swoje cāle abo przynamniej część ugo-
znacza toż y nā rātunek ludzi ā przeto y nā nagrodę ludzkich szkod.
Y samże Bog dał nam przykład z siebie nā to, gdy cudza zt scia
porczytione szkody sam swoim Najswietszą Osobā naprawiał, kwrta
y życiem opłacał, ā tāk zupełnie nagrodił. Bog Sądzi też y
bądźe tym którzy pospolstwo Polście nā ciele y nā duszy zāgnili,
tāk dālece, iż względem swiātowych okoliczności y y potrzeb życia,
iż prawie w każdym kraju samych tylko szpitalow pełno. W gło-
dem duszy zāi y Duchownych porządkow, w tym tylko ieszcze lud
pospolity szczereliwy jest, że się do Chrztu Sw. tego cisme, āle zāi,
derastāsac ieszcze, nie tylko dorosłszy, ni czasu, ni sposobu, ni
przymodu, ni przykładu nie mā:ac z politycznych swych rządzie-
low y Pāniew, nie tylko poglębiał, āle y pouczzał, y odwyk ł
od Księcia Bożego tāk, iż ledwie nie w pogan się już obracił, w
swiātā nāwet nāywieksze nie mā:ac czasu do chwaty Boskiej, pod
nādutrżalym niektórych pānowaniem, tāk się to w inszey (da Bog)
wyraża Księdze, y h'aby trzeba poprawić wielu różnych rzeczy,
których poprawić nie może nikt, tylko ci, jeżeli zechca nawrócić
się do Boga) którzy poprowali) tedy my Duch wni swiātowe rze-
czy swieckim z stawiać, to co duchownie możemy, y do czego z
m. i sc (brzeszajemy względem stanu naszego obowiązani jesteśmy,
ratować tāk nāypredcy powinniśmy. Wieceż nānamniesz, gdy
nāynagodziwszy się Boga poczynam w Imie Boskie (zā pomocą
dobryna Najswietzszey Pāni mciety Niepokalanie Poczetey B gārodzicy
Panny) swiādeżyć co może w tey rzeczy y w tey propocyey która
stanowi memu Duchownemu należycā jest. A tāk widząc w krā-
tā h tych odwyknienie dziełek od Księcia Mātke ich, z oczywi-
stym ubolewaniem dusz ich; wydać ten ten Kātechizm Polśki
Wierśzami y Pieśniami.

RO.

O K A T E C H I Z M I E.
ROZDZIAŁ PIERWSZY 6

O
Przyczynach wydania Kátechizmu tego Pieśniami

I.

PIERWSZA PRZYCZYNA.

WYznać to musimy z cieszkiem żalem my Pásterze, że Kátechizm to jest rzeczy duchownych náuka, soluta, to jest zwy-
czajna mowa opow á láná, y onych náwet iest zezze szczesliwszych
ponikad czasów, kiedy Koscioty gescieysze, á Politycy pobożneyśi
bywali, przeciesz często słuchájącym z wielką cieszkośiá, á nie-
często bywájącym w kościele ledwie, y to z wielką uprzykrzeniem by-
wały porote. Coz o tym teraz mowić, gdy y Kosciolow nie tylko
w Zemiach pogránicznych ále y we wnetrznościach Królestwa tak
wiele spustoszo, á drugie odeym wrót nam pogrozono, y pośpiśtwo
mizerne iáko zwierzęta w kniei iákiejśi strwożone różnych rzeczy
naprowadzonych hukiem, y cieżá różnego dzwiekiem tuta się, y do
szukánia náw o káwalá chleba z rak wytráconego. Czasu áni od-
p czynku nie márac, depieroz do náuczenia się zwykłym soluty sty-
lem paterzák, choćby to y z á przepowiedziáca czasem Mátká. Ora
iáka pokrywáia przyczyna teráznieysza nieumieretnośi siwne prości
ludzie Kátolicy, (ná w elkie kłótnik w od Bogá ukaranie) słuchay
kto iástaw musze powiedzieć po prostu, bo tak, właśnie iest. Gy-
tam náprzykład Mázurká iák-go, co to iest Trzy á Świate? to on
mnie odpowiada Bog Oycie, Bog Duch Światey, trzy Osoby á jeden
Pan Bog. Záfraszány tedy cieszko, tym m. im y iego nieszczesciem
ze nie umie, niyśtue za, áz Ociec iego powiáda mi, Dobrodzień, be-
dzieć on to umiał, boć to iest zezze młody chłopcak, dopieroć to mu
dziewietnasty rok, bo się już w te kłótnie urodził, y dla tego u-
stáwizniemy w poniewirce, z mieyscá ná mieysce błąkárac się, y tu
A z do Wa-

I N F O R M A C Y A

do Wasłeciowej Páráchiey nie dawnośmy záfzli, ále ázać Pan Bog da
kedy trefzfo roboczná, á mianowicie mrefce bez niemiłofiernego
zdziéłura, to rák lepszego. (przed Wasłecia mówiac) naydziemy
Páná w Podolu, toć ten chłopek będzie umiał, bo inż áza co pfi-
dzemy. Ia to usłyszáfzfy refzce báfdzey tym firwozony, ze on
inż y z Páráficy mórey nieć chce (y áwet w Podole gáfze refzce
mórey Kofciolow) á dzieci tego mneyfze Wiáfry Swiętey práf-
nieznáta, niewie mñ páfraw że go ty sam, żebyś go wieć sam uczyl,
rák záfad poydziefz, powiedz że mi ty sam co to refł Treyćá Swięta.
Áz on odpow. áda, Treyćá Swięta refł Big Oyciec, Big Syn, trzy Par-
fanie á zeden Pan Bog. Infzych ártýkulow áni tylo umiefa, o Bo-
zym przykazániu tyłko fycháta ze go refł dziefietoro, ále które w
liczbie, ábo przynamny rákowe, y o czym które refł, nieznáta.
O Sákrámentách á pogotowiu o wfzych dáfzych náukách Káfólickich
án. Itay. Y gdy o to nie ieden Polityku fmieufz fíe z prófłaká
przez niefzefzefce z głupáfłego (nie wiele do ciebie m. wíac) fmiey-
ze fíe y sam z fí. bfe o ta, ze tyléż umiefz, y choć wiele was lá-
tíne rozumiecie, ále to páfwna zefcie mñ nektorfzy fumníeníe záf-
wíedli, bo tyłko Owená y Owídufzrow czytáfce de amore non
Dei, y infzych pieklá auterow, bo do pieklá wodzew, á Káfechi-
zmowe náuky náwet dzieciúce á pogotowiu dáfze, y przeffro-
gi do zbáfwienia konieczne potrzebne, ledn ze páfcdziefzafy z was mó-
mie. Y rák ná polityczná fwoia fpuftíwífy fíe táćne, ádziefcie záf
Cýceronem tamże gáfze y on tráfíł, nie záf Chrýftufem, którego wíáf-
rá y náuky fa wam nie którym przeciwko módfze y polityce, dláf-
go y Káfłánáfmi tego jedni dumnie gáfdziefce tyłko, á drudzy y
mierziefce fíe. A wíac wíáfá tego z ferc wáfzych wywiefczáfá, íáf-
ko przeciwna chyczáfóm wáfzym, tyłko záftrzymána íefzce refł od
was nektorfych powiefzchówufe dla dóftáfpienia honorow, Lutrom y
Ateríffom w Polfze nieáfalezytych, przez Koronne práwá, páfki y tych
bezbożná záfgráfieczych przybrawfzy fíł nie pótomie polityká.

O K A T E C H I Z M I E

§ 2.

Druga Przyczyna.

Wiedziałem to jest dobrym y złym ludziom iż owe tak światobliwe historye y modlitwy, iako też y świeckie czy historye czy byski, o wojnach y o różnych sprawach światowych, pieśni i są wyśławiane, umieciacym całę mocno pamiętnie są, a słuchającym do porzecia łacni-sienkie, dla tego że są pieśnia, a iak prostacy mówią do stładu śpiewane. Wnie zdala mi się bydz rzecz skuteczna, duchowne też opisać naki wierszami, y iak ich w Kościele Bożym używać y użyć ich śpiewaniem to jest pieśniami. Sprobowalem tego, iż dobrze Chwała Bogu bo pospółstwo Párastey morey Buszeckij, powkładało się w to, co wierszami śpiewa w Kościele, y kiedy o co nawet dziecką spytam, to wierszami odpowiada, iż ani opuszczać nie, co do tajemnicy ktorey należy, ani przydawać słów nie potrzebnych a czasem y sens rzeczy odmaeniacych, ale iak nalezyte iako w pieśni Kátechizmowej śpiewać się nauczyło, y iako to ludzie iuz y po wsiach śpiewaia sobie domá, czego się w Kościele śpiewać nauczyli. Vznawszy tedy iak požądany skutek, udałem się do Przewietnego y Przewielebnego Vrzędu Duchownego, zebrząc dla Bożey miłości y dla miłości dusz kpiota Pána nášego IESUSA Chrystusa odkupionych, aby mi ten Kátechizm to jest náuke Duchowna Piśniami opisać potwierdzono, y do druku podać pozwolono, a Bog iak sprawi promieniem Ducha Świętego, y okásił w oczach ioboznych ze drukawa: pozwolono, y potwierdzić obięcano.

R O Z D Z I A Ł W T O R Y

O

Mieyscu, czásie, y sposobie Vczenia się Kátechizmu,

Ták

I N F O R M A C Y A

Tak tedy na wszelakich miejscach y w każdym kraju Polskim zaleca to Duchownym y Świeckim rządcom Pan Bóg a za z woli y na Chwałę tego Świata, miejsce, czas, y sposoby opisać, którymi po polsku nawyknać tego może tak naprzód y tym lądziey y pilniey, Żadne y Szlachetne Stany, światobliwym usiłowa niem, nie'ając się w tym uprzedzić prostemu narodowi, ale przed nim, dla światobliwego imze przodkować przyk'adu.

§ I.

Miejsce do uczenia się Kátechizmu.

Miejsce do uczenia się Kátechizmu najpierwsze jest Kościół, bo ten właśnie jest dom Boży. y przeto dom modlitwy a więc y wszelkiey náuki Duchowney. Trzeba tedy najpierw obwarować aby Kościół (choć nay bszernieyszy) a przecież aby nie był domus Kapax. Wielki w tym y niewymowny przed Bogiem, a śmiertelny bo umyślny grzech jest Kollatorow niektórych, że się do tego takoby nie znają, iż oni powinni są, dachnąć i nowymi pokrywać Kościoły, nawet y bogaty dochód z Funduszu mające, jeżeli Kłedzu to tylko opisano w Erekeyey, tak wiele Kierzy y Kościelnych slug, y innych porządkow y kosztow podejmować powinien jest, tym przychodem funduszowym, a nie rościć mu kwoty żadney w funduszu tymże, albo w innym nowszym wyrażoney tożć na nowy dach. Ani odgádniecie tego w naszym kraju, ta replika, że trzecia część intraty coroczney Kierzy obracać się powinna na Kościelne potrzeby, bo lubo przyznaje że to tak jest, ale y tego dątkadam, iż chyba na ustáwiczne inne równieysze potrzeby, niżeli jest nowy dach. Na którego odnowienie nieuradze było w tym kraju, aby miała wynić rednoroczna intrata Kościelna trzecia swoie części, nad y mimo inne expensa opisane, chybáby z tymi co zostało w rękach corocznych od tak wielu lat, według funduszow, niewypłaconych. Dupterz pogetow Kollatorowie sami powinni pokazywać dachami nowemi

O K A T E C H I Z M I E

wemi z krokwieniem Koscioty ~~z~~ ubogie y owszem naprawiać dachy 8
 stare natychze to Kosciolach ubogich, ktore w ichze kollacyach sa á
 intrate mala bardzo w funduszu opisana maia. Nuż tym bardziej
 gdy też Koscioty niektore przez ichze zlość ubogie sa, gdy według
 funduszu nse czynia im dożyć sámiz kollatorowie ktorzyby reszcie
 nádt to rárować powinni. Y co zá ofzukanie czartowstie dość wi-
 doczne! bede p wiada miał w intratach przeszkode y uyme kiedy
 Kosciot bedzie miał wszýko według funduszow przodkow morch, slu-
 chajcie mie z pisma fallen es vos metiplos á po postu ofzu-
 kuaicy sámý b siebie. Wási przodkowie Boskiey wszechmocnosci y
 providencyey po Ká olicku ufaiac, te fundusze pisáli, stánowili, y
 według nich Kosciolom wszýko oddawáli, y przy wszýtkim według
 tychze funduszow Koscioty zachowáli, áns przez to prze-
 szkody y upadku żadnego intrat swoich nie wrożylo sobie y nigdy
 też go nie mieli, bo im to nágradzał Bog przytaczaiac szábla ich, z
 wielka stawa ich, tak wiele kráin, ktore to kráiny sukcesorowie
 przodk w was niektórych, krzywdziciele Kosciolow niektorzy pobliz
 wási Antenaci, y wy niektorzy potracilisze y kurczycie sia co raz
 szczypley w oczach całego swiata, gly to Krolestwo ktore w Euro-
 pie bylo iáko Domina gentium, teraz inż trybuty dáte, obcym
 narodom pátery y Taryssy; y rozne wymysly weatug upodobania ich
 náznacze wypłaiac w fortunách, w zenách, y wdziectách, nie
 tylko w intratach dobr swoich niewolne. y i szcze day Boze áby ná
 tym státo, bo to podobno ultima tribulatio hisce multis tri-
 bulationibus pravenitur (iáko mowi tłumacz ieden pisma
 Swietego) gdy padniemy (nie day Boze) w skutek protekcyey kto-
 reykliwiek, ále ten bedzie názwany, záaradowáným, rezeli nie dzie-
 dzielwem. Iezeli záś rzeczece ze z zycia nie ktorých Káplánow
 (ktory sa iáke ludzie) jest okázýa tego Boskiego starania, y przy-
 wiedzece (Iákosie zwykli) one stowá (a) incipit iudicium
 a domo Dei do Osob Ká, iámskich te stowaiac formálta, nie dobrze-
 fese sia ubráchowali bo reszcie pierwey powzedziáno (b) & erit li-
 cut populus lic Sacerdos, á naywidoczney sie to dzieie w Pol-
 szcze,

a Epist: Po-
 tri, I C. 4.
 b. Osen
 Capite 4o

I N F O R M A C Y A

c. Cicer. *szere, gdzie (c) quam quisque pessime fecit tam maxime
tutus est, a to pessimum nazywiec, ze aby sie nie upominat*
pro Dejot. Ksiazd o to, co mu nalezy, przeto wszelka mu wyimadozacia niekt rzy
swietcy Panowie konniwencya, to jest poblazanie, a pewnieby go sta-
rano nie listim ogonem (takz wiec mawiacu) ale nawet y przy-
wacza Kosciola rezbry byl y tego godzien, a przeczby takowa y
dla tak bezboznego respektu konniwencya w katolikach bydz nie po-
winná, bo sam rozum pokazuje ze dwa sa stany Pseudochrzescian, to
jest, powierzchownych tylko Chrzescian, ktorzy w samey rzeczy nie
wierza, aby Zbawiciel nasz JEZUS Nazaretki byl
prawdziwy Bog.

Y tedy sa oni ktorzy non deferunt Clericos ex-
cessivos, propter respectum ac suum commodum eo
ipso per interpretativam infidelitatem optantes & in-
ducentes ut (quali) malum istud ex se, male reputetur
& pereat per se, y choc oni tego o sobie nie powiadaja, ie-
dnak wszyscy ludzie a nawet y zydzi, ustawicznie & quidem in-
timi ich konwersanci gdy totumfacy, widzac te konniwencya to jest
poblazanie, y bardzo dobrze nad innych wiedzac przyczyny tego,
wnosza to o nich, y slusznego tego przeciwno nim, na grzech ichze,
rozumienia swego takowy sobie ruzcza argument. Ten Pan gdyby u-
fal wierze swojej, ze dobra jest, wolalby dac co nalezy swemu Du-
chownemu, a skrac sic zeby go w obyczajach mia korano abo po-
prawiono, nizeli dla pozyskania tej kwoty, dopuscic szercze sic tak
zaczney Ohydze wiary swojej zeby ile gdy to na nim nalezy, starzyt,
abo zeby pilno doyrzal y Antec znie rostawat starzyt swim Ekono-
mom. Miałem Kommissya pewna, znaczna, zlecona authenticę,
od zwierzchnosci Duchowney, y gdy upominam sic a wielkorzaley,
alías Gubernatoru aby stawat abo stawat kzał przedemnie Bur-
mistrzom y imiadmkom przeciwno temu na ktorego usunie nastarzył
przed iego y moia starzyzna, az on mi odpowiada uczynic tego nie
moze, bo za nastapiwszy na niego, trzeba bedzie wszystko placic
wedlug funduszu, a to byloby przeciwno impletora kóna mego. Coz
w takim

O K A T E C H I Z M I E

w takim razie Kommissarz ma prawnie czynić, bez delatora, bez strony, bez interrogatoria, bez imiadek? y kiedy sie ci wtrąsły w ten czas gdy ich naybádzey trzeba przed Kommissarzami pocho. wáta? y czyja to tu wina reszcie konfaley Kwały Pleban będzie też extorrek licut populus lic Sacerdos.

Drugi stan Pseudochryscianow to jest powierzehownych tylko Kísolików, ten jest, y po tym go poznáć, gdy sie y zégna y Mszy Swiętey słuha, y spowiada sie, y komunikuje, náwet często (bo sie iuz ochynął, iák ná sehn raz niewierząc, iák ná tyśiac rózow) ále za gdzie tyko może Kóściółu swego (czy ieden czy wiele ich w kóllácyey máiac) intrata sobie przywłaszczona, popiera y wspomaga * zbiorcy swore, funduszom dąć nie czyniac, choć iuz y Kwały jest homo sine querela (iák mówi Pismo Swięte) tylko ze go niema o czym pozýwac á krzywdziciel iśielkoy powagi jest, y bogacz, y bárdy, y lekkomyślny y desperat, to iuz chyba re-ke Bóskiey czekać musi, zeby go náuczyła y ponizła. Czy nie byłoby to prawdziwe wyznánie Wiáry IEZUSOWEY, gdyby y u Hóspodynów Wniatow Czynszow iuz niebáli, ná powozy ich nie gonili, ábo zá powozy háraczu u nich rocznego nie brali, z listámi nie pýsyłali, chárceat y wyztow im karmie, y ták misle despektow czynic, y zdzieráć ich wedlug upodobánia, y przed swoy sad z gódmáda y bez gromády wlec (ná widoczna Biskupow Wniáckich zniewage) poprzestáli, sezełi prawdziwie wierza c nich to, co wáśnie tak jest, ze sa prawdziwego Boga prawdziwi kórtáni (iákuz, póki tego nie będzie kátolickiego baczénia y wyrozumienia, z pot plóg Bóskich cátemu swiátu publicznych nie wyida Polacy.) Takowego zá wyznánie Wiáry Chrystusowey czy nie náproduztelby ten samre prawdziwy Bog iákó widoczneho uczénia swego infarmi w tyś tyśiac honoráms, pozýtkámi, y nowymi prowentámi? ále tak máia nie ktorzy uznáć to, kiedy y Rzymiskich księzy, y ich kóserol y nefskaia, intraty im odcymnác. Místim ieden szkólaty uczynob prze-rińko Bugu y kóserolowi iego od Poláká kórtánká złóuie, to táto dlugo popetniány, á nie rownie lżeyszy drugiego przywáda, który

I N F O R M A C Y A

Dzierżawcy swemu (bogobojny ten był y w kazdey dzierżawie swo-
 rey kścioły restaurował) puszczając mu majątność zakazał kścioła
 naprawiać opadłego, żeby murów jego całych nie nakrywał dachem,
 bo (pomniada) Xiódz się do niego odezwie, y będzie się upominał co
 rocznych pięćset złotych jemu należitych. Innych podobnych przy-
 kładów o krzywdzeniu kściołów przez niektórych Dobrodzieiów räk
 wiele jest, spojrzeć w sady rozne y w Trybunaty iezeli nie połowić
 prawie jest (miedzy płaczącymi o ruine szlachty) spraw, płaczących
 też Księży o krzywdy Kściołów, nie wspominając tych którzy po-
 żywać niemając o czym, tylko ieszcze do czasu przy oltarzach płä-
 cza. Teraz, już też rechen co ieden Dobrodziey zrobił rako grun-
 ta od Oycä swego Kściołowi nadane podbierał, poprzekopywał, bu-
 dynki popodecinał, z wielkim zādumieniem y z żal m, nie tylko
 Chrzęstian, ale nawet żydów siwoch tāmecznych, już nie kścioła
 ale Kāptānā tāmecznego, (ktorego y ci nawet zā swiatobliwego
 tām māia) z płaczem żāluiących, a ieszcze uczynił to w dzień
 Pātronā swego, znąc to dla większey okazałości swiatobliwego postę-
 pku swego. Trudno y wymowić mārzey, tylko tāk, iż uczynki
 niektarych Dobrodzieiów, są prognostyka pretkiego ukārānia od Pā-
 nā Bogā całej Polśi zā tākze postęпки, gdyż tākimi niewierząc
 sercem w Chryśtusa żeby był Bog, tāk wielk e mu y widoczne czy-
 nia krzywdy, (nād wyraźne piāwā Duchowne y Swięckie Kścio-
 łom tego obowiąwane nie tylko nād fundusz) przez te swone powierze-
 chowna tylko w.ara, niedbāiac nā stārge przed Bogiem, y owszem
 stārāiac się nieszczęśliwie żeby z krwawymi łzām zā nich było O-
 retnus, ale tākim sensm, wznowāia nā swoich procederach publi-
 cznych, zāmieszānych, które ieden drugiemu wzajem gāni, lubo
 komuś się widzi że dobrze czyni. Wznawāia y w prywatnych
 szkodach y hānbach domowych, doznawāia y przy smierci, przy
 ktorcy Kāptānow nie miewāia, ābo ich mārāiac od nich się w rozpā-
 czy odwracāia: y lubo to dla pogrzebu nā miejscu Swiętym
 zāia tego ich Sukcesorowie, wszystko to sednāk większego nieszcze-
 ścia nie tylko znākzem jest ale y początkiem. Raczey tedy one
 stōwā

K A - E C H I Z M I E.

słow, facipiet iudicium a domo Dei, weźcie y ad sen-
 sum y ad literam, to się wytłumaczy tak, że domy Bożycie nie-
 którzy przed wami krzywdzili, y teraz niektorzy krzywdzicie, dla
 tego wielkie Wotowodztwa y Ziemi przygraniczne odcie sa od was,
 ale y ta samą dziedziną w ktorej się kuliście niebedzie wam bezpie-
 czna, bo beda z tym ludziami w niej brać (iako raz porzeli) zo-
 ny, y corki, substancya, honory, y zycie, a ieszcze żon tych swo-
 ichze i instancya prosić będzie trzeba żeby głowy niewzięto. A
 tak starze Bog on dawny z tych ludzi koncept, y zepsute nakrece-
 nie zegaru ich, ktory zawsze nawodzili na te chwile, żeby albo nie
 było ich dokał pożywać, albo żeby dekret otrzymawszy, bez karania
 to minęło się pozwanemu, iż na tego d wście nie można była
 rzecz sprowadzić exekucyi, y tak aby pierwszy Aktor zycie skonczył,
 niżeli nieszczęśliwie wygrana sprawę. Ale y w te same lupy, kto-
 re z k seclnych dobr niektorzy biora, (y widzi się im że jest prze-
 cie coś gotowizna schowanego w szkatule, albo w ziemi, albo za grā-
 nica, ile przy innych z też także y ze krwi zebranych obywatelach)
 zapuści Pan Bog mola, że co wszystko zmozole razem. bo puszcza Pan
 Bog takowycb in sensum reprobum, y w expensa co raz nowe,
 ktore się im zdadza z razu potrzebne, a pozym ich za naziępotrze-
 bneyse mieć, iako głupstwo swoje oplakara. Y ieszcze dopuszcza
 ich Pan Bog w pomiewalne prawnie a różne y wielkie domowe wy-
 datki, w ktorych miarkować się y powstragać nie będzie na ich
 moli, a tak razem (a) nihil inventent viri divitiarum
 in manibus suis. Y nie do yć tego bo iako w starozakonnym
 wieku za to Bog błogosławił, iż y podczas pokoju, y w bitwach
 (b) erat pro uxoris & filius itemq; pro fratribus &
 cognatis minor sollicitudo, maximus verò & primus
 pro sanctitate timor erat templi, tak teraz, za to, że
 niektorzy w Polsce na nadrumowane wprzód przez samych siebie
 K scioty, ielsez zagraneżnych tego sprowadzili nieprzyjaciol, du-
 sza im wykazaćnać trzeba będzie chleba szałke, swyma przedtym
 rekami wydawa Kosciolowi, a o rośtracone obca siła Cymborya, y o

10

a Psalm.
75 v. 6.

b lib. 2do
Machab.
cap. 15.

I N F O R M A C Y A

Apokryf wielkie

Kinży pożyczanych, tam się sprawić, gdzie nie będzie można rzecz
 ohydnieć utum pro mille, ani się złożyć rąca emulacyj,
 ani utrzymać poraż, ani zebrania dla nieszczęśliwych (tym są-
 mym zbrojem) dziać substancję, ani intencja niestwierdzone nagro-
 dzenia się, bo to tam wszystko nazwano będzie magnum niki-
 nie, y te to wszystko tam nie wydzie, na znak tego, tu po ich śmier-
 ci defusis (jakżeż to się tam z duszą dzieje) Pan Bóg, że Kom-
 pretendens wszystko in confuso rozemawia, niedadza się z cu-
 dzej chwytaniny cieszyć tertio (niełofczyka) hawedi, y tena
 mu się też co oberwie, żeby miał co przepisać, nim się (we złe na-
 logi wszedłszy) całe imię obróci. A ludzie na takie rzeczy pa-
 trzając, mówią zryczają, sprawiedliwi Bóg y Święte Sady ty-
 ie, których bać się żyje za każdym, y upamiętać się, boć się ich,
 a rozróżnić się w tym wszystkim za wczasu, do czego i się kto obo-
 wiazan, póki tego upamiętania czeka długo y siarobliwie cierpliw
 Bóg. Nieodkładać się imię się o Panowie zaciem, do obrachowania
 długów, których wam nad przepięcia wszelaka przybywa, postępują-
 cym w dziwnie procelry Policie, tak tym więcej diew im dalej
 idacemu włas. Wymie reschodów y aspiarency, y wymyślnych u-
 żytków, które Cudzoziemcy Posłowie, albo y inni iacyżkolwiek przy-
 rhodniowie zdają z wami y piąć, przyznają wam, y magnifikuia
 was uszyty, a za oczy też zaraz ruden z drugim żartem na ko-
 zidey publice (iam się tego nadsuchał z umysłu uwazając), tedy dru-
 gim powiadają ten na te aspiarency tak wiele zaślawni małtności,
 on tak wiele wziął z Regiment a nie ożzał go, y niema ludzi
 ło pow mien, y Officierom za dawniejsze ięszce czasy imien, ten
 zaślawni w lichwie tak wiele argenterya antonata sw go, na te oka-
 załości publiczne y użytki, ale y tamte klejnoty, które reszce da-
 wnicy na publicke tak oświadc zaślawni był, też mu przepadły w in-
 teresach. Co dla Boga po tych exwisceracyach umysłnych co? kro-
 rzych pożyczek i się n, zrozumni ludzie patrzą tak na meul amowanie
 bezrozumnych, y tak na zabójców samych siebie, a potem idzie zni-
 szenie, obowiazek oddania tego co cudze, albo z kzywda ludzka by-
 12,

O K A T E C H I Z M I E

to, przed ludźmi śmiech, a przed Bogiem grzech. Nieprzybierajcież więcej cięzaru tego na siebie, a najpierw pocznijcie to swoje godne obciążenie, y rozśadek zacny a należyty a don o Dei, iak wiele też ktoromu winni jestcie Kościołowi, a z niezmoczenie teraz y zaraz wypłacić coście dotąd winni, mierzcież prawdziwą intencją, y do skutku za prowadzić, ślania przyłożcie, abyście to tandem kredyt na grodzie, a już nieprzeżyłacie sobie grzechu, płacicie odciad Księżom, y zachęcajcie ich przy wszystkim, przyczem ich wsi chcieli mieć Antecessorów, y promiżyc Zakonnikom y Zakonnicom płać z tym, od rekatających pinedry, y wzięciem funduszów Oyców waszych (ktorzy o was dobrze rozumieli) dotąd nie tylko bezbożnie a o y Ohydne b. brzośtydnie zaryzykować oddawacie. Obaczcie że to nie będzie upadek wsi waszych, ale powony a nieomylny krzyż: białe, z śanym Bogiem, iak iż zakuwiciecie ozdobić znowu wsi wasze, y w przedanie braterskiej tak bardzo potrzebnej iak y pożądaney między stanami waszemi, a ztąd wydziecie w wielką, choć to iż teraz z dezerawana u nie-yerzliwych sasiadów zę aniznych repucy, y z pomocą pędzanego y przeproszonego Boga zwrócić się szła, kog kłóć tylko pi-rem u-śpokać nie byłoby stać na rzecz, odszukacie odcie krainy, wzbićcie się w przysk domowe, da wam Bog pociechy y dobre zdrowie, niebaczcie młodo umierali, y doznacie co to za odmiany mi-łe umie, y może, w krótkim y niespodzianym czasie uczynić, prą- wa rek Boga, z tymi ktor. y się serce do niego nawracia, py- tacie Duchownych y Świeckich Pism Św. czytelników, teści wam na to iak wiele świadectw, y prawie zapisów B. Stch z obu re- stamentów nie przywioda. Ia prosta tylko ta z okazy mierzcie na naukę Katechizmowa nie wszędzie spsobnego, to jest, z okazy Ksiółw mimo fundusze pokrzywdzonych, niepokrzytych namięn- łem wam tu niektórych przestroge, ad Spiritum Sanctum, pe- wnie z mł s. Chrześcijański przeciwko wam niektórym, ktorzy w- mierzcy (w trąfunku nieupamiętania) przy śmierci więcej miera- wnie wylizuje, ale już nie na przestroge lecz (bron Boże) przy

dekła

I N F O R M A C Y A

deklarowaniu konfuzey wiekuistej na karanie nig'y niestonczony.

Czego gdy wrem z żaden sobie nie życzy, a przeto k'edy
 odtad imie sie do winnego ratunku Kosciotow B'skich, tedy wy Ká-
 pláni Boscy, owiec Chrystusowych Pasterze zwatuyecie tychże powie-
 rzonych sobie owiec, do nauki Kát chiznowey iák nymiercy (a)
 Adaperiat Dominus cor vestrum in lege sua & in prae-
 ceptis suis. A zeby do tak p'bizn'y rzeczy sá teráznieysza y
 dalsze nieprzeszkadzaly ximy, tedy ná táká tráśunek nie od rzeczy
 bytoby, aby w nászych budynkach Káptan'skich (k'ore zám'sze powin-
 ne bydz aedes pauperibus perviae) przybudowana ábo y raz
 gotowa w'p'rozniata byla od m'nicy potrzebney czeladki y zgráié k'lo-
 postu y izbá, w ktoreyby w'cz'istnie przede M'sza Swietá z'f'ez'szy
 sw' K'ápolicy sp'iewac mogla náuka Kátchiznowey, y zám'tad z'a pá-
 szet'sm sw'im (czyniac prognostyk iz ták z'a nim y do Niebá poy-
 da) szli do Kosciotá ná nabozen'stwa. Niezbytne to za mowse
 rzeczy, bo by to moglo w'szedzie bydz, a w ostátku y powinno bydz,
 gdyz y m'ieyscá, y kazdey rzeczy dla Boga szczipioć y ucisć, czy-
 ni czestokroć nie kto inszy, y nie co inszego, tylko scisnienie, y nie-
 doteznoic, nicob'szernoic, aliás angustia nászych serc. a sluchay-
 cież viri Patres & Fratres co Dawid Swiety mowi (b) vi-
 am mandatorum tuorum cucurri cum dilatalti cor
 meum. Z ktorych stow wnosić trzeba, ze kázda drogá, to iest ká-
 zdy zamysl, a zátym kázdy sp' sob chwalý B'g'iey y przysluga przed
 iego M'iestatem, nie'stápo ále ob'szernie y dostátecznie pydzie, gdy
 przestronne bedzie do chwalý B'g'ia y serce ná'sze, w niektórych z nas
 dla tego nieszcze'stwe iz k'edy ná co m'nicy potrzebnego to w'szykie-
 go iest szeroce, a iák ná chwile B'g'ia, to m'nicy sp' sobu, m'nicy m'iey-
 scá, m'nicy czásu, m'nicy roz'stu mamy, dla tego Chrysolog Swiety o-
 plákuie to mowi (c) Ah! quando tantu Deo quantu mun-
 do! quando tantum celo, quantum terre! quando
 tantum virtuti, quantum vicijs humana fragilitas fa-
 mulabitur! Ale zechce mie k'la z'byc, iz ludzie ubodzy nie w'szy-
 fry ximie odzieza y obuvsie w'ása, zeby mogli órnać sie, ná Kát-
 chizm

a lib. 2do
 Mach. cap.
 1.

b Psalm.
 118.

c S. Chry-
 sologus.

O K A T E C H I Z M I E

chizm co siriecto y Niedziela! słuchajcież Bracia. To nas naybár- 42
dzyey przed Bogiem gubi, ze ludziom mebo palcem ukazujemy, á
sámi sie ziemi chwyłamy z oburacz, iálmuzny czynić y odziewać u-
bogich rádziemy, á sámi sm nie dázemy áni ná potatánie. Prze-
baczenie Pánowie Pelitczy Sireczy, ze sie tn musze o bláha ále o po-
trzebna rzecz rozmowić z uiełbnym Brácia mormi. Choćbyś Pá-
sterzu naubozsza miał intrate, to przeciez bedziesz miał ubogiemu
choć ná łate, nie dawayze mu ná nos pieniadzy, bo nieprzydże do
tego, żeby mu ia nápráwiono, ále po rzemieśniká, ále w dom do nie-
go poszłis, przez twego sluga (co to kádzidi m pachnie, á kiedy
robi, to zn árznie, kiedy záć se, to spetnie) żeby to rzemieśnik
iák nylepiey nápráwił, á tesze lepiey ze sie to przy tobie stánie
w domu twym, gdzie y ubogi tym czásim mech p siedzi, odpocznie,
y náte sie, á iák to nápráwra czy odzieze czy obuwie, dayze mu,
a gdy go ták poráturasz máta rzecza, bedzie przychodzył wczesnie
przede Ásza Siwista ná Kátechizm bo bedzie miał w czym. Ani
tego mow ze zwali sie innych uiele ná podobny troy kózt, bo tym
niezubożysz, co náwet y pouzien iestle czynić, gdyż Káplánstey
intraty iákazkeliwrek iest, choćby z W kárystiwá (według sumnie-
nia Káplánstego mowiac) powiná sie obracáć iedná część ná two-
ie włafnie, tylk nalezyta y proporcjonalna nie od wymyslow potrze-
be, druga ná potrzeby k scielne, trzecia ná ubogich, y ták nim
zubożesz (ále nie boy sie) nim raczey wydasz trzecia część, ubo-
gim koniecznie od ciebie nalezata, porátunie cie Pan Bog przeko, mie-
dzy wiela wzesłnymi y státecznymi sposobámi, náwet y tym, iz
wzbudzi nieomylnie swiatobliwym przykładem swoim Paráfián, ko-
rzy toz, tyloz, y wiecey czyniac, noujmy odzieráni ubogich odzie-
wáć beda, á ták pozyskasz y tych Bogu, ze zá swiatobliwym przy-
kładem twoim okupowáć beda iálmuznami grzechy swoie, y dokazesz
iz pauperes Evangelizabuntur, gdy ubodzy náuczysz y
sie u ciebie Kátechizmu, drugim go cpowiaáć beda, y wielom od-
leglym od Kóscioła słáa sie nágislwáti. A ná to tozyc bedziesz
ieno to, y tylo, ilo, y co, miáło sie rozeysc ná niepotrzebna ona
pocze-

I N F O R M A C Y A

pożeczna porádkowa, nie mówie gości, ále ná rozum, á to będzie jeszcze y bez stráty y oszron z zarobkiem, boć to stokrrotnie nádogada Bog. An tu nam wydzie rácy, á rażey pokusi dekaderyj zbudowania to jest przykładu, z preeminencjom, to jest ze słaszych nászach, bo nam to nie wszyskym wiadomo, iż ci w publicznych miastach, miejscach, y zabawach, z woli Boskiej zasiał, y siłą większych y nie równie najmniejszych przed Bogiem y ludźmi rzeczy czynia, lubo tak cieżkie utraty máia, y czasu (tak dalece, że niegdy nie máia) y substancyi, gdy ustawnie w drogach, y publicznych ák'kach nájdzie się, czulić wszelaka czyniac, de irredemittate k seculi swiętego, contra Leones rugientes, á przeto y o nas wszyskich władzy swej należących szkodzie, bo wezwać za pomocą Boską máiać scáranie, abo wróc mić chceć, y uszkuć według powinności swojej, co bez wielkich barzo kosztów być nie może. Nam tedy właśnie Pasterzom owiec nászych párásialnych, málenkie te, ále Bogu miłe á ludzkom i-go potrzebne ratunki czynić trzebá, żeby ubogich tego ratować, y ich przez to do chwaly Boskiej czyniac sposobnymi, y pátrzących ná to sumnienia y fercá, do większych dla Boga uczynności zachęcać, ináczey násze zbiory po śmierci będą tam gdzie Żydowska dusia.

Dotąd mówiliśmy o tym, że kościół y dom Pasterza káżdego miejsce jest zgodne y należycie do opowiadania Owiecznym Chryśtinowym Náukom Katechizmowej, iednak iż y dom káżdego Kátolika, tak iáko y własná regoz Osoba, iest dom Boży, y dom wyznania Pána Boga Wszechmogącego, tedy należyta rzecz iest, áby domy tak Senatorskie iáko y szlacheckie brzmiały zawsze tak chwala Boska, á przynymniej w ten czas, gdy gościa nie máją (tak bezbożnie politycznego, żeby przed nim kryć się z tym trzebá bylo) to wyznanie Boskie za gościa też mego miały, y o nemu rále były. Także to domy Pánskie niedawno w Polsce (poki nie nadluzżała) zwały się siwatyniami, że nie tylko grunty w nich y pałace bywały o bezpieczeństwa Wiary siwatoy gbrády, ále chwala Boska wszelkimi sposobami w pokorach pánskich przez

I N F O R M A C Y A

że niechce urążyć bogini swego Apolliną, nim swoje pisać oczy, ~~z~~ co
 się w sercu dzieje widoczno Bogu, a przed ludźmi, przeciwnym a nie
 raz powtorzonym westchnieniem sama się niechcący wydaie, a Bog to
 pokaze wszystko, kiedy albo z nieczeta odepowru tego porachata z Par-
 nassu tego rugowana, albo też poszedłszy za maż gdy po cudzych pota-
 zjach przydzie tej swego ucl'a (iako mówia) ukradać, y z karo-
 cy Pánstrey na prośty przesiadć się posad, aż z razu tylko będzie się
 widziatło co, a dalej redzie kolásta nrebárdzo Francuśta, bo do niej
 drábinu Wafil zrobił, a konie w niej srokate ieden biały drugi wrony,
 Czub z niej samey spadł, y w polach samaż tá leymość ni sie sol na
 tógu kupiwszy, a domá co się dzieje, tym się mąrkować, co wido-
 czno. Napátrzyli się tego ludzie po Corkách zacnych ziemian, y
 Ziemstich Przedników, bo tak Bog karze te szmigi, co to w re-
 duabne rośtosze y wygody wśzedłszy, y w konwersacye dwojstré tak
 wysko się msa, żeby ludzi pobożnych niewidzieli, nie tylko ze-
 by miały pobożnoscia się iaka bawić, y chwale Boga kochając prom-
 ować ja tak, tak y mogą, y sa powinne.

Więc iż tak zbytecznie w wielu już dwozach Państich spo-
 liyzyczniały damy polskie niektóre, że im t.n. Katechizm y każda ná-
 uka pobożna tak miła jest, iak prawdziwe zwierciadło stárey bábiez
 toć z Francymierow przydzie to nabozenstwo do ludzi kt rym ná Bo-
 gá gdy y ná śmierć ustawicznie pámietać trzeba, ponieważ prze-
 ciwko śmierci stawiaia wśzykach, y przeto bywáta nieśmiertelni, gdy
 heroiczne swoje dzieła jolożne, krewia podpisawszy, tu w nieśmier-
 telna siwie, a przed Bogá ná wieczne wytechnienie osobiscie wchodzi,
 (a) mercedem magnam nimis tegoż samego ná wieki odbie-
 ráiac W ten czas do tego ida, kiedy nie dla łupu z nieprzyiaczoi a
 pogotow z własney oyczyzny, ale dobra intencya (day to Boze y w
 tych latach) za d.śtoreństwo Wáry Smirtey stúzac, zoldem swym
 kontentuiac się, ná dowod tego wśzykiego, w nástarczywey drodze
 do nieśmiertelnosci, sumnienie we wśzytkim wolne máiac, Godzinka
 spiewaia o Niepokalanym Bogárodzicy Pánni Poczeciu. W ten czas
 choć nie tym prądze (bo ich za toż Bog długowiecznie ochraniać
 będzie

a Ego mer-
 ces tua ma-
 gna nimis
 Gen: 15.

O K A T E C H I Z M I E

bedzie) ale tym pewniey, do tego przyda, kie y v ni ko system-
tych y w namiotach, iuz nie obozowey Bellony pokozadzona moła
pi sni, ale te Katechizmowe Spiewać sobie rostała, a w ostátku y
sami pod znakami idac Spiewać beda. Macie en o zacna Kawał-
cy, y modlitwy, y zaraz nauke Chrześcianta a wierszami dla
pamiętania komponowaną, zeby sie y czeladce wśzey śniadney to
pamiętalo wierszem, słuchnicy, ni wolu, ani osła tego. Tuż ma-
cie Akty Wlary, Nalziecie, y Miłosz Bostrey, tak do życia pobo-
żnego mairacym sie ludzom, iako y do okazyey idacym żołnie-
rzom pewnie pożyteczne. Zwycierciez sie sami w tym ałiscie czą-
su na próżność h odciać nie trawili, ale na te chwale Bosta, y na
nauke tak potrzeba uabracali go, a obaczycie ze każdy z was (b)
facilius omnia vincet, bo przeciw każdemu kgo zwy-
cieżyć będzie trzeba serce y ręká wśzà będzie w rękách Oycowstey
ochrony, y walczey pomocy Bostey, a tak (c) quis erit con-
tra vos? Imie (nie tylko osoby wá zę) ślášzne da Bog będzie
nieprzyjaciolom wśzym.

Toż nabożeństwo y z nim wśzelka nauka pobożna, a za náu-
ka enota, za enota błogostawieństwo Bostie, weydzie też y do do-
mow Szlacheckich, do Synow, Corek, y do slug Szlacheckich, z
nimi tedy (ieżeli do K.ściotà daleko) zasiadł zacny ziemianinie,
czy ty sam Pan (to przez superintendencya) czy namiesznik Pán-
sta to roztawisz reszecz pod karaniem abo wina poddanym twornm ka-
solikom, zeby sie do twego dworu na to nabożeństwo schadzali, y cze-
ladke swoje koleia także przysylali ile nie mogac sie do K.ściotà dla
dalekości abo dla zley drogi, a odtóżywszy na to godzin pultory, ało
choć z razu (nim sie w práwia) y dwie, przespiewaycie te wśzy-
tkie pieśni, tytuty kóždey pieśni przeczytuiać słuchacym, aby
znali o czym która pieśń Spiewać beda, a czyn to koniecznie ile
możesz, wśzytkie inne twoie, od Świętych dni odkładac zabawy,
bo wiedz a tym, że te Katechizmowe pieśni z woli Bostey wydane
sa póluszym na uciechować y na zbawienie, a nie chetnym y gár-
dzacym na hanbe, y na zatrącenie. Wytłumacz sobie to prorokstwo

14

b Vincete
ipsum faci-
entis omnia
vinctes.
S. Xav.

c Si Deus
nobiscum
quis contra
nos?

I N F O R M A C Y A

d 1. Rej. (d) Qui contemnunt me erunt ignobiles. Znowiwszy
 cap. 2. z nim pasterz, y piśn chce jedne (kyleś Niedzielna y poświęcona)
 przepiewawzy, sefercz sm y swato w tydniu przypadające zapo-
 wiedź, żeby w niego bez wielkiej potrzeby na grzech swoy nie rubili,
 nie mogły tego w Kościele (y)ścić, dla złej drogi, albo dla innych
 niewczasów, albo niedostatków, albo miarowicie dla typoschże prze-
 szkód.

Istnieje y dom prosiłacki (w którym kżozkdwiek czytać u-
 mie) miejsce zgodne jest nie tylko xraná (mianowicie niemogac
 się do K. siw.á) ale y po obiedzie w swięty dzień. W powszedni
 zaś dzień przy równiejszych zabawách, albo przy ślocie, niewazac by
 nymni yszego czasu lekce, y (bron Boze) na proznowanie nie obra-
 tając go, a pozostaw na piśn y spowole.

Owo zgła tcy jestem Vśnosci w Bogu że iego ten Swięty
 promień (przez który się to stało) dotknie y serc roznych w Pol-
 szech stánów iż miłe przyima, y nie dádza tym xiánom słowem
 Boskim páć na nieużytości státo, ale na sercá swote chrone, y wdzie-
 czne tcy lásti Bozey.

Członkom żywego y zdrowego ciála pod prawdziwa bo jedna
 Chrystusa Pána głowa żyjącym, prawdziwym Vniatom, że miła be-
 dzie tá Kátechizmow y obrzedow niektórych náuká usam (o dól-
 szym obrażeniu ich) temu Duchá Swiętego promieniowi, który już
 oświecił sercá ich, ale y to przyznáie, że też y przyteczna będzie
 im táż náuká, nim da Bog imże obżerniejsze Poistm izykóm in-
 strukcyo, tak dla nábycia tym dostateczniejsz y umiśnoscí w roz-
 szálaníu sumienia ludzkiego iáko y dla pozysztania tym pedszego
 baczenia u tych, którzy go nád nim iáko nád prawdziwemi Ká-
 plánami y teraz mieć powinni, a niemáto, ná cięższy swoy grzech,
 y ná publiczne á nítawne ze wszech stron karanie, gdy tym wiero-
 fzykiem zuchwale użytym, ubi omnes peccati ibi nemo
 punitur, wymowić się y złozyc nie mogą, y nie beda mogli, przed
 tym, który zdusza iák kżozdgo porędyńkiem prywatnymi y publi-
 cznymi kónf. zyáni, iák wśzytych ráżem karác y tu doczeitnie
 w oczách całego swiáta, y potym wiekusić.

W o =

O K A T E C H I Z M I E

W ostanku z ludz^{ki} niepodziwianych, iako to z Stowian
patrioencych w Schizmie iestze bedacych, y z tuteznych potajemnie
upartych, takze z Lute anow niektorych, bedze takowych wiele, kto-
rzy (e) ziedza te Ksiege, y stanie sie w uszach ich iako msod Rodko,
gdy uznata w niej prawde, a z tym Boga chwale, y sw. y Du-
chowny pozytek, a tak pokaze Bog, ze (f) multi ab Ori-
ente & Occidente ad granie Korony Polskiej y ze srodka rey
venient & recumbent cum Abraham & Isaac & Iacob
in Regno calorum, za to, ze (g) & in modico & in
magno (curaverunt) omnes fieri tales qualis & ego
(Paulus aiey) sum Ale tez y to stanie sie pewnie co tenze
dalszy Mateusz^{ki} Swietego text wopis (h) Filii autem Regni
(iereli ktorzy tym ga dzie beda) eiicientur in tenebras a
spytasz dokady? Odpow. adam za dwie rozne granice do Niemiec,
do Mistwy, do Krymu, a z tamad na galary bita droga, ktora choc
trocha odlogiem p l. zala, iednak iestze niezarośla, gdzie wiec z tych
ludzi na te mysl a zwyki prowadzić Bog, mocno chrąpy ich (i)
zelazem oschetyuszzy, za to ze sie ku niemu, gdy ku prawdom y
nauk m iego, chetnym niezblizata affeetem. A iereliz iestze za-
twadziatle serce czyie z tego co dowodami pism Swietych, y po-
waga Teologiey Swietey utwierdzono iest, zarty y diwersywa
czynic bedze, nie iak psczota pozytek, ale iako patak by z nay-
lepszy rzeczy truczne sobie biorac, toć iak nieszczestliwy titius Re-
gni, nie przez doczysne poniewirki zagraniczne (w ktorych nogiby
odpokitowac, ale (k) eiicientur w dalsze ciemnosce zewnatrzne
gdzie bedze placz y zgrzytanie zebow, poki Boga.

§ 4.

Czas do uczenia się Kátechizmu.

(1) **C**zas na kazda rzecz dobra odkupowac kaze Páweł Swie-
ty to iest aby y szkadowac na czym, abo w gotowiznie;
abo w omieszkanu w pozytku, lub w irakamencie, dla
tego

e Comede 15
volumen
istud etc.
e comedi
illud e fa-
ctum est in
ore meo si-
cut mel dul-
ce Ezech:

3.
f. Math. 2

g Acto:
26.

h Máth:
8.

i In chamo
e freno
maxillas e-
orum con-
stringe qv
nou appro-
ximant ad
ce. Ps: 31.
k Mat: 2.

l Videre
quomodo
caut: ambu-
letis redi-
mentes tem-
pus, ad
Eph: 5.

I N F O R M A C Y A

tego żeby sobie czas oswobodzić y uwolnić do czynienia rzeczy dobrych, albo do jakiej nauki pobożney. Patrząc tak grzesza któryby go mogli mieć y bez tego okupowania, a jednak marnie go z umysłu trawia, y na niepotrzebne a czasem i szkodliwy y na niecelowe zabawy y sprawy go obraca. Tak tedy u dworow, tak w Woysku, tak w domach Szlacheckich, tak w domach kmiecych, tyle czasu da każdemu Bog, na te Katechizmowe nauki, ile wzywając Boga, każdy starać się będzie aby mu więcej potrzebne odsuwał zabawy y proznowania, a starał się żeby cokolwiek na te nauki pozyskał czasu Bogu, y duszy swojej, a uzna iż gdy będzie spodziwiał się jako namniej paniekać znaleźć go, skoro to chwila Boga rozpocznie, przysporzy mu Bog czasu, dozna tego waleczność rązy z wielkim swoim podziwieniem y pożytkiem, tylko trzeba y niymniejszy chwycić czas leżeć go sobie nieprawie y napierać się żeby przecież prześpiwać cokolwiek, to Bog nadspodziewanie obmyśli więcej czasu. Wszak y iść, albo iadać, choć pożądem, choć wierzchem, czy to w kupie, czy pojedynkiem, lepsza rzecz jest prześpiwać pieśń aby iedne pobożna z Księgi albo na pamięć, niżeli iadać myśleć albo gadać. Wszak iednak presse do dnia marnie, czas na to roboczym ludziom jest Niedziela y Święto. Nie roboczym zaś, y tym którzy uczciwe zabawy swoje więcej iednak potrzebne odłożyć, (a partyczne tylko jako to piątyki, warcaby, karty, y zbyteczne żarty, odrzucić do złej godziny ciemności, y do Xrzestcia ich) mogą, jest też czas y powszedny dzień. A nawet y prostak który ma czas w powszedny dzień puć do dworu, albo do sąsiada, u którego to usłyszy spoziewa się, niech yże tego nieomieszkawa, a niech się włoży, y dzieci swoje wprawi w tak święta drożkę y zabawę, a obaczy tak mu dla Boga y dla zbawienia jego będzie co raz bardziej srodzialsia, y tym samym obmierza mu wszelkie bezbożne schadzki, a mianowicie przeklęte wieczornice, które na Różę z niecelowym rodzicom głupich bo bezbożnych dopuszczaniem, do wszyskiego złego wprawia z młodu ludzi, tak dalece że z okazyey tych wieczornic, tak z ostrym płomieniem zarzy się gniew Boga w kró-
iach

O K A T E C H I Z M I E

iać tych, y wzrusza go co raz szczerze Bog zelazem zagranic 46
czych rak, żeby dogadalo co raz bardziey y chlopiwa bezboznego,
y niebacznych Panow, ktorzy nieczynie nie tylko nie zakazuja y nie-
zabraniać, iako zabraniać powinni sa, ale ani uwazaja.

W Kościołach zaś tak czas miarkować trzeba. Zalecić z ka-
zaniami, żeby tak najwczesniej przed Msza Święta zjechać i się y
zchodzili, mieć rygiel przynajmniej en iasny ciekacy, y zwać
go o wschodzie słońca postawiwszy, zlecić dozoru domowych albo ko-
ścielnych slug (wszak to nie wielka rzecz) aby przeproszono za każdym
razem skoro wycieczą, a gdy już będzie godzin dwie przed cza-
sem zwyciężnym Mszy Świętej w onym Kościele, zarazże zacząć
w Boży czas, albo samemu choćby z jednym tylko uczniem; albo
refektorowi choćby także tylko samowolnemu, tak zażywa lu-
dzie o sławie czułości y zachowaniu czasu, beda się schodzili, &
crescet numerus discipulorum, iak za dni Apostolorz Świę-
tych. Mszy Świętej szpieganie lubo barzo ozdabia Chwałę Boga y
pewnie chwalebne jest, otoli gdyby kiedy przed Msza szpiegana w
Święta y w Niedziele pomieścić się nie mogły wszystkie pieśni Ká-
techizmu to jest, nauka czy zbawiennej, czy potrzebniejsza iak przy-
zna każdy rzecz jest, ale w Kościołach na wszech y mi ścieżkach do-
koneczyc przespiewania katechizmowej nauki tak potrzebnej pod czas
czytanej Mszy Świętej niżej Msza Święta spiewać, ugadzać
jednakoż tak potrzeba wczesnym szpiegania Ká. echizmu poczynaniem,
aby y Msza święta szpiegana w swój czas bywała, a w kazaniu
pogotow aby nigdy nie było omieszkania według przykazania ko-
ścioła świętego y zwyciężow: gdyż Msza święta powinna być sz-
piegana w Niedziele y w każde święto lubo nie szpiegana.

Tego zaś przestrzegać pilno trzeba pod czas szpiegania Ká-
techizmu, aby nikt innych paterzow nie czytał, ani szeptał, bo wiá-
domo to jest w Kościele Bozym, że kto spiewa dwa razy się modli,
ile gdy spiewa tak potrzebna rzecz y życia Chrześcijańskiego nalezy-
ta informacja od Kościoła Bozego potwierdzona, na czytających zaś
albo mówiących paterze pożytek ogląda się, iedni poblizsi przeszkoda

I N F O R M A C Y A

z nich w śpiewaniu mazać, drulzy co grubo uwziąć to y gorszać
 się gdy mniemają, iż ten legomość Pan albo Pánek tak nauczony,
 albo tak legmość zacna, albo Páni, albo tylko madra, znać iż widza,
 że to nie tak potrzebna y zbawienna rzecz jest, że nauki Duchon ne
 Kátechizmowe śpiewać y ich się uczyć, jako czytać inrze modlitwy
 albo pácierze rozneszpetać, y tak w onym zápatreniu wiele ich z dru-
 giemi śpiewać omieszkać a dálej nie seden przestanie y zaniecha.

b Melior
 est obedi-
 tia quam
 virtus
 Reg: 15.

c Oratio
 eius fiat in
 peccatum.
 Ps: 188.

Taki zaś odpust za to uporczywemu politykowi albo polityczce, niech się
 sá i sadza, gdy to pewná ist co mówi primo iuxtae iż lepszest jest po-
 słuszeństwo niżeli ofiary. A ponowász uczynek mól ścierny duchowny
 jest nauczyć bliźniego, iakże zaś niecnotliwy uczynek jest przed Bogiem
 na złość Káptanowi, albo też pokazywać bunt swoy y dumność: czytać
 konieczna aboszpetać uprzedzić te pácierze które bliźniemu tak wie-
 le przeszkodzą dobrą zbawiennego? prądźswie modlitwátęgo będzie
 mu na grzech, ile gdy wszystkie pácierze y modlitwy w Księgach w szty-
 kich drukowane, za lne nie są ludzkom świeckim pod obowiązkiem grze-
 chu, nawet y Brá. kie bo śród albo inšzy dzień kt. ry poszczaz. Rozán-
 ce, koronki, godzinki, y inne iakiekolwiek pácierze Bráckie mówiac,
 odpust niektóry jest za to tego dnia, kto zaś tego wszystkiego zaniecha,
 choć czas na to, zdrowie, wygodę wszelką, y sposobność mazać, to tego
 dnia nie będzie miał ni odpustu ni grzechu, byle tena tego nieopuszczał
 z pogardzeniem a iakoby znowagi. Odrozywszy to tedy wszystko na
 inšzy czas albo godzinę, zbawienneyszą będzie rzecz bo z wielką przy-
 stągą, przed Pánem Bogiem śpiewać iakże z posposiwem Kátechizmo-
 we pieśni odnawiasac choć wiadome samemu sobie a podobno y zápo-
 mniane iuz náuki duchowne, y tymże przykładem swoim pobożnym
 wielce przywodzić ludzi przystęgi przed Bogiem, do tak
 zbawiennej im nauki. Y owszem zawsze y wszędzie ile móciowiecie
 domá przy tak wielu przeszkodach ten ist z wielką y nie wpatliwa
 przed Bogiem przystągá pácierz, y náymilszą Bogu modlitwá na dzień
 y na noc seden zmawiać pácierz, tedno Anielskie pozdrowienie, iedno
 Wierze w Boga a uderzywszy się ieden raz w pierś zátłować krocni-
 sianką pomysleniem z grzechy, y tu zaraz uczynić intencya to jest
 miyfi

O K A T E C H I Z M I E

umysł, y mocne postanowienie przez ten cały dzień, y noc wystrze- 17
gąć się wszelkich grzechów, o ofiarować Panu Bogu wszelkie swoje za-
mysły, całodzienne sprawy, drogi, prace, turbacje, pociechy, smu-
tki, fortuny, nieszcześciá, pożytki, siłoty, y wszystko, co Bog przy-
śle, y doyrzec w tymże pobożnym takim nabożenstwie wszystkich do-
mowych swych, żeby takim też pobożnym życiem swoim czynili do
Boga modlitwe, to będzie lepiej, niżeli te długie szepty. Szkará-
dua rzecz y ucieszna całemu piéktu nie proporcya to jest niekształt,
kronka ná szyi, monstranczya wianek w kołnierzu, sekáplerz ná
pierśiach, p. sek Bernardyns na brzuchu, á diabel w sercu? iák to
por áć? bo háwił w áłbie, kózł ná czele, nie uczeiwe słowá ná sa-
zyku, obmówá w ustách, rozpustá w opasaniu, (d) pociechá nieroz-
sadzona w chęci, cudza práca w kieszeni, krew ludzka ná rekách
(e) popedliwość ná ostatnia ruina ludzka w nogách, że życie w zwy-
czáin, robak w suwni. Ey dla Boga lepiejie jest áby tego
wszystkiego z początkowymi długich paciierzow szeptami nie było, á
samá tylko przy wierze Swietey pánowála w nas miłość Boga y bli-
źniego, zgoda z wola B. sta, w ádomość náuk zbáwiennych y zácho-
wánie ich w prostocie swiatabliwej bo (f) iák że to może się zgo-
dzić, ogień z wodą, á sw ářło z ciemnosera? coż zú podobienstwo Chry-
stusa z Belialem? zámowdza się y sami gubia ktorzy iák żyja y
iák się modlú. A iedzi refzerz y po tym nápomnieniu też będzie, toć
náparli się áby zgineli, bo (g) kto kocha niebepierzenstwo zginie
w nim iák obécnie Pismo Swiete.

Iedne iefzerz pełna bárzo przestroga w tym mieyscu przy-
wieść mi należy ochrániáac Kościół y ludzka od przeszkody w nabo-
ženstwach, á tych, ktorzy iá czynia, od dalszego grzechu ich, kie-
dy o zaciń Pánowie iedziecie gdzie do Kościoła dawaycieć wcześnie
znáć o bytnosci wáśzey, y iezeli ná zwyczajnym Kościółu onego
naboženstwo być niechcecie, iákże miárkuycie przyiazd swoy zebý-
síce iák nie zwyczajnego naboženstwu iámtecznego nie zámieszáli
ani zámudnili. (h) Iudicis officium est, ut res, ita tem-
pora rerum, quæreie, y wáśnie porwánni iesleio iák się rze-
dzić

d Per flut-
torum ubi
latitia.

e Veloces
pedes eorū
ad effundē-
dū sangui-
nē. Ps: 13

f. Qua so-
cietas luci
ad tenebras
qua convē-
tū Christi
ad Belial.
2 ad cor. 6

g Qui a-
mat pericu-
lum peri-
bit in illo.

h Ovidius
Trist: E. 1

I N F O R M A C Y A

*i Quaramo
qua Dei
sunt, et
Deus adii-
cit, qua
nostra sunt.
S. Greg.*

dzie abyście nieprzeszkodzili. Rozważycie o Elektorowie Krol w, co lardziey należy, czy abyście wy raczy ugadzali Siwistej chwale Krola niebieskiego, czy on wászym w tey mierze nierozumnyim postepkom? Y jeżeli tego pytania rezolucya odpowiecie na swois stronie, toć inż trudno nie przyznać iż za to odstępować począł Krola swia Polskiego Bog; poniewaz w ten moim sens Exp siur Siwistej; (i) abyśmy sie starali o to cok lwiek Bistw jest, a on sie też starac będzie o wszystko to co nasze jest; Mowcie raczy y czyncie po Synowstwu z Bogiem w kazdey ale y w tey materii, a obaczycie iż to y wygodzie wászy niemwlecie, tylko uczynicie to dla Boga abyście sie sami z siba albo z przyjaciółmi na ten czas wam obecny mi poradzili też o tym y pomowili, choć przez p eć pacierzy, iak by to mogło bydz zehyscie do Kosciola idac albo iadac swora powaga y przytomnoscia Chwały Bozkiej w Kesciele iakowym do iakiego adziecie, zwyczajney, Pastierzowi y luarzom nie przeszkodzi; a potym zachowayciez punctualitatem umowionego czasu y godziny pr yr e czoney, to inż mieyscowy Kaptan tak lu cie zwyczajne rozmiarkunie nabozenstwa dla Pa-astian, aby y Kaptan wász goscinny zaraz miał oltarz stora zechce, albo jeżeli bez Kapellana bedziecie to mieyscowy zwykłe swore nabozenstwo tak miarkować będzie zehy przecież y ludziom była Duchowna korzyść y wygodá y wászey potrzebie á czasem tylko uporowi y popedliwosci albo lenistwu nie dla rzetelney iakiey potrzeby ale czasem dla powagi y pokazania, iż to musi być, co wy chcecie; á samych was pytam co rozumiecie iak to mila Bogu rzecz, y co mu ná to odpowiecie kiedy sadzić będzie to grzeszne bázgo wásze nabozenstwo.

Te Kaptanka przestroge moie jeżeli jeszcze odrzucicie to chyba prawda będzie, co ludzie prisci mowia, nie sa ci (powiada) prawdziwi tylko powierzechowi katolicy poniewaz Chwale Bozka trudnia, á tylko sworey pompe ugadzaja. Druzzy zaś mowia iako ci miarkować mára rady Rzeczypospolitey tak zámale, a rzeczach różnych nie rownie trudniejszych, kiedy w kilku godzinách albo razey w kilku Pacierzach miarkować sie y naradzic nie umieia o Chwale

O K A T E C H I Z M I E

Chwalo Bózey tak aby iezy nie turbowali, y ludzicom iezy nie przeszkadzali, zeby im tak za to ze wszad nie latano y zeby sie za to na nich nie gniewal Bog.

Tam gdzie wzgledem funduszu albo wzgledem Bractwa Rozanco albo godzinki postanowione odprawia, nie trudno juz tych bractech albo funduszowych nabozenstw odsunac, ale cz y to pewna rzecz jest, ze ludzie rozaniec umieiacy tym prazdey sie wprawia w Katechizm. Ten tedy gdy przed Rozancem poczyna zamieszka, pobli g slawi y dopomaze Bog ze y tenze w Katechizm, y Rozaniec a o godzinke przepiewaia. A wostatku dobrze y tak, kiedy przed Rozancem Katechizmowa piein redur albo dwie, po Rozancu zai in e nastepuace sedne takze albo dwie przepiewaia, a w drugie Swieto albo w niedziele, dalsze znowu Katechizmu tegoz piein dwie a dw. przed Rozancem y po Rozancu albo y po obiedzie ku nie sprowi albo wostatku choc po jedn y piein koleia w ka da Niedziele y w Swieto czy to przed Rozancem albo Godzinkami, czy po Rozancu albo Godzinkach.

§ 2.

Sposoby do uczenia sie Pieśni Katechizmowych.

Pierwszy sp sob jest ten, tak w Kosiele iako y w domu kazac iednemu sp wakowi spiewac wiersz a tenze wiersz niech powtorzy ktorzy sluchaja, y tak przeic wszystkie piein po wierszowi ia przepiewuac po polowu, ten spsob gruntowny jest do nauczenia (iako sa doznatem) y jest wlaanie dobry w domu, ale zai w Kosiele sila czasu bioracy y chybaby nie wszystkie Pieini przepiewac przytlo tym sp sobem, a trzeba przepiewywac wszystkie za iednym zachodem, dla wielu przyczyn miedzy ktoremi jest y ta, iz juz za drugim razem nie bedzie na przyklad w Kosiele ten który teraz nie wszystkiey pieini slyszal y spiewal.

Drugi spsob jest ten. Trzech a wiecej lepszy czterech spiewakow, sednego na przyklad z Księga ta a drugich z przepisanymi

I N F O R M A C Y A

pieśniami z tej Księgi postawić w Księżele, w różnych miejscach, nie bardzo daleko jeden od drugiego, żeby się wzajemnie słyszeli y zgadzali, y po polsku tak jak najbliżej koło nich postawiać, aby posłuszay, żeby dobrze y wyraźnie wszystko ludzkie słyszeli. A jeżeli zacny Kaptanie masz Księżol po mojemu ubogi, to prosiaczkę czytać umiejących którzy często bywają w Księżeli przybierz na to y wyprobować ich w śpiewaniu, tak żeby się już dobrze zgadzali, postawie między polskiem tak, jako się wyżej namieniło, w odstąku trzech dwoch albo y jednego tylko śpiewaka postaw, według wielości albo szczupłości parafian słuchających, ale w tym sztuka wielka jest y niewatplwy a prętki skutek zamysłu to jest nauczenie się, abyś Pasterzu zacny zachęcił, przymusił y przyznał do tego polskości, żeby zaraz y wciąż ze śpiewakami śpiewającymi śpiewało, nie słuchając tylko, ale y wymawiając cokolwiek kto będzie mógł wymówić; ztąd jest, iż bada tylko, ostatecznie nie które słowa, albo sylaby w wierszu albo na końcu wiersza wymawiając, ale najdalej przetoż tak się chwyci iż bada prawie już dobrze śpiewała, a za piętnastym razem wiele będzie takowych, którzy całę dobrze już poyma z podziwieniem swoimże. Słuchając zaś tylko a nie napierając się zaraz z słuchaniem śpiewać to y po stu razach ledwie co który poymie. Jest też to jako rzekłem kunszt wielki y zacny y skuteczny, a mało komu do tad wiadomy sposób nauczania.

Trzeci sposób lubo partykularny ten jest, gdzie szkoła jest jakakolwiek, tedy w prawie dzieci by najmniejsze, w to żeby z jednej miary wraz wszyscy pięknie a rzetliwie y prętko dorem (jako go zwia śpiewacy) to jest nierozdzielnie śpiewali, y żeby prześpiewali co dzień wszystek Katechizm (cum Invitatorio pasterz odśpiewawszy) co którykolwiek tego dnia bada w szkole (a choćby też y ten jeden był) nie czekając omieszkujących y poznających, y choćby nie razem, ale zrana część jedną, w południe część drugą, a w wieczór ostatek, to jest rano Pieśni pięć, w południe Pieśni pięć, a w wieczór Pieśni cztery, już to z krzyżem pieśnią, a jeżeli bez niej

О К А Т Е Ч И З М И Е

niew to tylko trzy. Y gdy się sák już Studentkowie całé do brzo
wprawią y doskonałe śpiewać będą, stawać się ich trzeba po mie-
dzy po polsku w Księżce z gestá, tedy wraz śpiewać będą po pol-
sku Magistrámi, bo z nimi oraz śpiewać będą wszyscy ludzie.

Tego zaś tak w Domach w szkołach tak o y w Kościołach pilno doglądać trzeba aby z teyże a nie infzey koniecznie miary każdy śpiewał, z którego śpiewak najpierwszy pocznie, a ten zawsze sam jeden poczynać powinien jest, miarę podać, inżey byłoby bardzo Chylnie y wżyskim by sie chce przez to psuwała, iako przeciwnym sposobem gdya zgodnie y wdzierznie śpiewać będą, tedy tym większa chce do teyże pobożney nauki, a ztym do Chwały Bożej y krzewić sie y rósć w nich będzie, kiedy y myśl ich serdeczna będzie o Chwałę Błżej ukontentwana, boć to dla tego Tomasz Swięty z Akwinu mówi, (k) Sic laus plena, sit sonora, sit jucunda, sit decora, mētis jubilatio, kwoli czemu tak między szkolnemi iako między pośpolistwem (bo sie to u mnie trápiało) upaźdź pilno trzeba, kto niema z natury Alonności y sposobności do śpiewania (a bywa tego siła) to już takowego żadnym sposobem ani proszonym ani bulacym na to náprowaćdź nie jest można rzecz, bo mu tego naturá nie dáła, więc infzey rády na niego nie masz tylko ábo go próść iexli cąnty jest, ábo mu zakażać á w to ugódzić Żeby on koniecznie milczał bo popsuie wżysyko, niezdolne czyniac uprzykrzenie.

Gdy zaś Bóg da że się już włoża y beda umieli lud się
 śpiewać te pieśni Katechizmowe, pytajcie ich pobożny Pasterzu y
 pytajcie każ o różne punkta wiary a obaczysz iż bezpiecznie y wy-
 różnie wierszami odpowiadać beda każda liście nauki zbawiennej
 tak właśnie iako należy, gdytak iako w pieśniach opisana jest wy-
 rażając. Wice tylko utwierdzisz ich aby y w domach tak dzie-
 lki czytali y ezeladki swa nowozna która do nich przystawiać będzie,
 y nieustawiały, ale tym barzezy y pilney śpiewać to usławnie każ
 w swoim Kościele im dykonalny umieć beda.

Miey zai sobie ten pofob zacy Káptanie nie zá okárya
lekkregg

Ex pro-
sa S. Tha-
ma in fe-
sto Satisf-
sami Cor-
poris Chri-
stia

I N F O R M A C Y A

lekkiego (bron Boże) wazenia tych rzeczy z Teologia Swieta we
wszystkim zgadzaiacych sie od Zapierzechnosci Duchownej, potwierdzo-
nych y Owieczkom dobrego Pasterza Pána I B Z V S A widoczne po-
trzebnych y zbawiennych, ale mney go za okazyia wielkicy wido-
czney á od ciebie nalezytey przyslugi Pánu Bogu, bo y tak seluta to
jest zwycazyina mowa b. z tego sposobu spiewania odemnie nyznale-
zinnego, powinienes byl dotad uczyć Kátechizmu Paráfiian, co jest
nieuypowiedzenie erudna rzecz ná wiách iáko tego ziwsze dozná-
lismy, przyložze teraz y sam siebie (ale iuz przy tey snádnusj spłá-
rániá ku temu, dla wiánosci sumnienia twego y dla przyslugi przed
Bogiem, áky y w twoim Kosciele tá Chwata Boga po czystci we-
dlug tych sposobow y czájow ktoré ja podáie, po czystci zái ieszere
wlekszey wedlug twoich y Kosciaá twego, tak e Paráfiian twoich
ok licznosci, ktore ty sam lepiej wiesz y rozumiesz, kzywila sie
iáko naydoskowniey y ustawicznie kwitnula, y w Kosciele twoim y
po dworách y domách Paráfiety twozey, bídze to kiedy nieleniac
sie dla Boga y bliźniego przy Swietcie y Niedzieli, oznáymiwszy
w prz d o s i b i e, doiedziesz po nabożenstwie kolcia do wiá rożnych
Pár fety twóich iák do dworow y dworkow, iáko y w domy pi stá-
skie g l z i e k l o w i e k tylko áby sedno czytać umie, sposobiac do tey rze-
czy ludze s t l n n y c h á tam ábo Kniaga te ábo przepisané nie myl-
nie znuey, Picine zastawszj postinch sz tez iák sie uza, iák spie-
wára, iák w tym postepua p b l g o s t a w s z j , p o m o z s z j , p o p r a w i s z j ,
p o c h w a l i s z j , z á c h w i e c i s z j , u t w i e r d z i s z j , z y t a c i á m b e z w y m y s l n e g o k o -
s z t u l u d z i a n e g o & m a n d u c a n s q u a e a p u d e o s l u n t w t r z e -
z i w s c i u s t á w i e r z n e y . á b y s á m a r z e c z a w i d z i a n o i z t y l k o d l a C h w a -
t y B o s t e y y d l a z b á w i e n i a d u s z p r á c n i e s z j , n i e d l a i s z y c h t w o i c h
p r z y c z y n , á p r z e t o u t n o n u i t u p e r e t u r m i n i s t e r i u m n o -
s t i u m p r z y w o d z t e z d o t e g o y P á n o w H o s p o d y n o w w s z y t k y c h w
P á r á f i e t y t w o i e y á m i a n u w i e z e n i e p o w i e r z e c w i e t y l k o w o p á n o w á n i u
e z á n o u s t i m p o d b i z r o z u m n y m u p o r e m á l e s c z e r o s e r d e c z n e u n i a r k i c h ,
g d y r o z u m n y c h y p o l i t y c z n y c h á b y y s a m i k i e r z y c z y t á c p o l s c z y z n e
u m i e t a á b o c z y t e l n i k o w p o s t i c h m a e d z y s w i e t o m i a i a) K n i g i t e y
z á z y w á i i

O K A T E C H I Z M I E

20

zaczynali y swym Párastianom tak u siebie w domu tak y w do-
mach czytelników polskich spiewać y pamiętać kazali, także nawet
w Schizmie badacym nie powinno to się zdąć rogato bo to wszystko wy-
znaje y tegoż wszystkiego uczy Księstwo wschodnie to jest Cerkiew
wschodnia nawet y nie w unicy badana, tylko że oni o czym śien-
tylo słychali ale nie wypełniali, ani się tego trzymali; a przecież
czekali choć drągiem tylko w całych Księżach Książach tak potrzebna
jest ta nauka (mianowicie o Krzyżu y o innych Sakramentach, nie
może tu więcej nie mówić) jako seilnemu, z którym w tej wa-
teryey d. sturs mi się trąbił, tedy trzeba aby wszyscy Hospodynowie
czytali te Księgi dla tego aby y on drugi trąbił się też w te nau-
ki między nami, między szkody wielkiej naczyni w duszach
ludzkich B. gu on że to druga (czeka oniego łacno między innymi)
takowy tak pierwszy łacno, którego wspomniatem y którym to cie-
żyć się trudno Schizmą y chwalić go. Wszak dla sposobno-
ści spiewania tych Katechizmowych nauk Słomazacy nad Pieśnią
mi d. lozylem, przy infty przyczynie y dla tej iż Pánowie Hospa-
dynowie y ich Diacy rozumiera solmizacya, y poniezy dayda nory ko-
zdey Pieśni, nota zaś Pieśni O glorioła Domina wszystkim
Chrześcianom nawet y w najgłębszej Rusi wiadoma jest, bo y oni
na też note miała Pieśń tak się porzynająca O Máty Diwo czy-
státa Máty prene porocznáta, grubian zaś uporeczywych y
niepiętnych Archiereiom swym Księżom, do tychże B. stupow ich,
ostarczyć o roznie y biad, a przy tym o każdy infty występ, m. sz.
y sposób, y powinien teści Páteru z okazy t y sworey o Oircach
tworach w. snych czu. si y słania. Między którymi dokazuje
tym swym słaniem az oniz w pulu, y pastuszek, y b. głowé
w ogrodzie spiewać sobie beta nauka zbawienna Artykulow Wiary
Swięty. Tętoś to będzie przed Bogiem wieczna y przed ludzmi u.
ślawiczna chwala y nagroda bo teraz we w. w. y M. w. chybá
tylko w Kosciole Pan Roz sobie co pocieszego usłysz y więcej nigdzie
nie, bo w infty tuz máto nie cały Polski miejscach domach siedzi
wzajemnie a zaś ul. a. z dzierstwo chodzą k. w. y. i. z. m. y

I N F O R M A C Y A

tak chyba ieno w polu stowronkami a w lesie stowikami cieszy sie Pan Bog, który też woli w lesie stowiką niżeli w Mi.ście grzeszniką, dla tego sprawiedliwym, iego sadem w Ruskich królestwach tak wielkie gluchoty y szerokie lasy pokryty miejscami Miasł y Wsley w których grzesznicy mieszkali, albo też zydowskie buznice stęły które lepszy Pánowie dla pożytku swego zachowują niżeli Koscioty, zydów bardziey niżeli ludzi Chrześciánstkich. Za waszym Oycowstnem słowaniem, o Pasterze zaci niuz tego wiecey w królestwach naszych nie będzie gdy zabrzmi Chwała Boska, w kórdey waszych Párastw stronie iak na Syonie.

Wspomnieć się trzeba kwoli temu (a iestże bardziey kwoli wszelkim dalszym y rzetelniejszym usługom Boskim) nam sługom iego Majeestatu z konwrsacyami zbytecznymi albo chce rzec politycznymi y z ochotami, y ze zbytecznym o Gosł. darsłwo słowaniem, bo te rzeczy sila czasu y sumnienia zabierają. Wszak iezeli iestet Prálat albo dostátni beneficiat, mieczy wielkie Gospodárstwo według proporcyy swojej y do niego w odległym folwárku albo w maćności z potrzebe czeládzi pod rządem, zóna tego gospodarzá, ale zai ubogiego Káplána spizárnia niech nie będzie dostátniejsza nád porządnego zolnirzá woz, z którego iest co dobrze ietć choć tam mleka nie mász. Bie to te nabiał y tytko nas w strupoty y w frásunek tak o odzieza y wyzywienie, iak o y o sumnienie czeládzi nászej, wprowadzáia, gdy sol ná syr, a syr ná sol wychodzi, a w zarobku zostánie sie twórcya. y tak máto gospodárstwo Káiedzu iest zdrowia subitáneyey y r. putácyey uszczybek. Będzie da Bog o tym obszerna Informácia w ~~zdroju~~ Cze ci Księgi pod tym tytuletem Owczárnia w Dzikim Polu, ale y teraz musiałem to tu troszeczko námienić, dla teraz własnio potrzebey przesłrogi o tym co nam przeszkadza Chwały Bozey y słá.ania Dusz. Bo bardziey powinniemy słárac się ~~z~~ Owcami Chrystusowen i niżeli insha obora, y iezeli gdzie odtad tego słárania nie będzie to zwiabimy ná sie (tak nam presentibus interpretis obiecia) d. x. słarszyzny a co wieksza gniew Boski, y u ludzi mniejsza estyme. Iuz tedy czynić nam tonalezy z choci máley przeciwo Bogu poniewaz (l.) po troskłym pytaniu y odpowiedaniu o miłosci przeciw Bogu, ná dowód czy Piotrowi Swiatemu rzekl nay. wyzszy Pasterz. Pá. Owieczki moje.

PIESN

1. Księga.

I. Petre si
diligia me
(1. 2. &
3.) Pasce
oves meas.
Joannis
Cap. 21.

K A T E C H I Z M O W E

O każdej pieśni Katechizmowej, porawmy od pacie- 21
rza inclusive, osobna czytelniku łaskawy mieć będzie in-
formacya, a przy niektórych y wyrażona przyczyna, czemu kto-
ra od innych przydiuśsa być musiła.

REFLEXYA CZYTELNIKOWI.

W Niektorych miejscach dotad opisaney informacyey, y
pieśni która na samym końcu Księgi tej drukowana
jest, to chcey wśedzieć y zobaczyć łaskawy czytel-
niku, że to (práwie wśyskko) stampanowalem był dawno już,
iako to w Roku Tysiącnym Siedmiesnym Szóstym, y w dawniey-
szych. Przyda sie ca tá reflexya do wyrozumienia tym łpszego
niektorych miejsc, tej Księgi: której ze dotad (lubo serdec-
znie chcąc) iednak nie mogłem różne publiczne pro-
seksye do tego mi dopomogły.

Strony zaś pieśni dwoch, na otwieranie y zamykanie
Obrazu Buśszeckiego Najświętszey Mátki Bożey y strony Ex-
cerptow tamże między tymi dwiema Pieśniami położonych, to rącz
wiedzieć, iż one w inśey da Bog Księdze, między pieśniami o
wśyskich sąmych tylko Najświętszey Panny Światech, wydać
przy łasce Bożey umysliłem, ale nim przyjdzie do tego; że
ludzie, teraz, z różnych kątów, nie mniej pobodzi iako y za-
eni, bárdzo mi y często o te dwie pieśni proszą, iá zaś reka
pisanych rozdáwać nie chciałem, dla tego że sie wico myśla, re-
den od drugiego przepisywać, (iakoż zwyczajnie quæ traducun-
tur corrūpūtur) á byto by to mnie w brew, bo nie ieden rozumiał
by że o de mnie tak mylnie albo nie sensownie wysłły, tedy z tej
przyczyny, tu ich tym czasem do tej Księgi przytaczylem.

Zteyże przyczyny uśilnego zacnych ludzi żądania, y pieśni
(o tym iż czynce nie sąmi tylko słuchacze y gádacze dokázano)

N A V K I

tuż na koncu tej Księgi położyłem, cym czasem tylko, gdyż y
 są pozym będzie (da Bog) między znowu insszym wydana pi-
 smami, bo pod generalnym tytułem **OWCZARNIA W**
DZIKIM POLU, sąkowe części tej, y iák ich wiele,
 dokonczyć zą tąstą Bóstą (lubo przy ciásłkach w ub ślwie prá-
 wie ostatnim okolo Końców mego robotách) y do druku (w osibney
 każda część Owczarni Księdze) podać mam, czytay' o tym z pocza-
 tku Księgi tej w Dedykacyey seyże.

A życz sobie pobożny y rozumny czytelniku doczekać czy-
 tać Księg one dla Chwały Bóstey, y tobie dla wielkney pomo-
 cy do zbawienia duszy twiey á przeto próś o to Pána Boga y gdy
 już tej rzeczy zbawienney (sąko-to-twoiey pobożności erzy-
 mam) sobie życzysz, toć aby mnie wprz d do zamy-
 słu mego skutecznie dopomódz raczył Bog Wszechmoga-
 cy, Ciebie przez obowiązek miłosci Chrześciaństwa
 która mi właśnie powinien ieśleś, proszę o
 wstępienie do Majełtatu **Bogo**
Boskiego, światobliwca.

PIESN

PIESN WZYWAJĄCA 22

Wszystkich pospołu Owiec Chrystusowych

DO PASZY ZBAWIENNEY.

To jest

Do nauczzenia się tajemnic, y wszelkiej nauki Wiary Świętey Katołickiey Rzymstwey. Która to pieśń aczci (ugadżając krótkości czasu) można rzecz iść nie kiedy y opuścić, otoli zycze aby ją Zawsze przed Katechismem spiewano, z tych przyczyn. Pierwsza jest, iż nim się stonczy ta pieśń, tym czasem drudzy (którzy już bliżej są) przyspiesza, y na cały trafia Katechizm: druga przyczyna, ta jest, iż spiewając zrazu tę pieśń, wprawia się y głębiej y sercą, do tym chętniejszego dalszych nabożeństw y nauk Katechizmowych przepiewania. Notą tego wzywania albo Invitatorij jest, iako, O gloriofa Domina. Albo (dokładam dla królów Ruskich) iako O Máry diwo czystości.

Człowieku Bożkie stworzenie,
Miey na to pilne baczenie,
Co tobie wiedzieć należy,
Nim życie twoje ubieży.

Więc ucz się zaráz z młodości,
O Bogu twym wiadomości,
To cię nauczcy drog cnoty,
Y weydziesz złotymi wroty.

Tam gdzie Boga używają
Ktorzy się kniemu wzbijają,

F

Y wiá-

a. Hac
est cogni-
tio Dei, ob-
servantia
praecepto-
rum Dei. S.
Basillus
Homil:
quæ leg:
in oct:
S. Stanis-
slai.

b. Effote i-
mitatores
Dei. ad E-
phes: 5 r

c. Ecce quo-
modo cognos-
citur Deus
ex eo quod
praecepta ei-
us audien-
tes opere ad-
impleamus.
S. Basili-
Homil:
in octav:
S. Stanis.

N A U K I

Y wiara y uczynkami,
Iak Orli dwiema skrzydłami.
A ieśliż już ieśteś stary
Tym pilnieyże ucz się wiary.
Stanu twoiego trudności,
Skracając w baczney prętkości.
Tak zamysły iak sposoby,
Ná stan twoy, y do osoby
Mniey należące rzucając,
A ná śmierć swa pamiętając.
Bo w Chrzesciánstwie żyjący,
A rzeczy tych niewiedzący,
Ustawny ieśt grzech każdemu,
Znać się ná tym nie chcącemu.
Tak się do piekła dostają
Co o sam tylko świat dbają
Dla iego różnych marności
Zapomniawszy o wieczności
Wyrzysz o duszo do niebá,
Wszak wiesz iż go będzie trzeba
Uważay twe nikczemności,
Zakochay Boskie zacności.
Co prędzey poznay sam siebie,
Y tego co stworzył ciebie, a.
Ile to można ná ziemi,
Nim go w obec obaczemy.
Ucz się Boskiego wyznania, b
Y iego naśladowania, c.
Czćij sprawami Stworcę twego, s.
Tak wyznając wiarę iego.

Tu zaraz przeżegnać nie trzeba przed pałierzem, ale iakim
sposobem, czytajcie o tym pierwszej nauce, żebyś wiedział iak się m sę
żegnać po Károlisku.

NAUKA

K A T E C H I Z M O W E

N A V K A I.

22

O przeżegnaniu, o Pacierzu, o Pozdrowieniu Anielskim y o składzie Apostolskim.

Pzed pacierzem (iák y przed káżdym náboženstwem) náyprwey bez wszelkych słow, samym tylko sercem, to iest myśla, trzebá uczynić intencya, to iest zamysł, iż ten pacierz ábo sakrament modlitwy chce iá mówić ná chwale Panu Bogu, ná zbawienie duszy mojej, zá tych, y o to wszystko zá których, y o co prosić Boga poumien jestem. Te intencya zá dzieci máte mogą czynić sami rodzice, ábo náuczyci te, y náuczycielki ich. A ták te intencya krocusienko (nie rozbiegájąc się myślami) ále práwie we mgwieniu oká uczyniwszy, dopiero trzebá mówić pacierz ábo inne modlitwy, lub stójąc státecznie, lub siedząc uczciwie (y nie rozwaluwszy się łokciami pó łánu je w kościele, ábo pó stole domá) lub kłęcząc nie ná jednym, ále ná obu kolánach, bo tákowe ná jednym kolanie kłeczenie u dworskich y u wojskowych ludz pránie zwyczajne, iest uyma honoru Bóżeego, y iákoby pod czas náboženstwa pokazywánie iákies humoru swęga. Ták kájkáli násmiewárac się z nászego Zbáwiciela cz którzy go ubierowanego koronowali w cierniową koronę, y zá tákowa też uczciwość, od nádeitych y nieprawd-zwanych kátołików Bogu humorowacie wyswiádszona, czárci zwyczajnie z opetányeh prosza się u Exorcystów áby im pozwalali wstępowáć w tych, którzy ná sedno koláno kłękáją w kościele. Kłóczywszy się tedy iúż, w iákó náygłębszey pokorze przed Bogiem, czy to stójąc státecznie, czy siedząc stómnie, czy kłęcząc ná obu kolánach, terázze trzebá mówić przeżegnánie, zegnárac się, to iest czyniąc znák Krzyża Świętego nieśwápliwie, áni schylájąc głon y do ręk, ále belpiecznym podni sieniem rski prawey przykładáć palce iey do czółá y mówiac te słowa w Imie Oycá, dla wielu wielkich y pobożnych przyczyn, które z okoliczności Krzyża Świętego, y skutków tego upatrzyli Doktorowie pisma Świętego, á ich wielu przynódzé ná świáćctwa Petrus Canilius Societatis IESU Theologus

Przedwiesz
ka modli-
twa inten-
cya bydz
powinná.

Iáko się ze-
gnáć krzy-
żem Świę-
tym powin-
nify.

d. In sum-
madoctrina
Christiana
cap. n. num:
12.

e. In The-
ologia cate-
chetica hoc
est doctrina
christiana.

f. Ex sub-
stantia Ma-
ris in facu-
lonatus. S.
Athana-
sius in su-
o symbo-
lo.

ologus *Ale* y dla tey przyczyny, do czola palce raki prawey przy-
lozyc mazy, *Kosciol Swiety*, ze Bog *Ojciec* Wszechmocny jest glowa, gdy
początkiem wszystkich rzeczy, y gdy, jest *Oycem Syna* swatego to jest
Majesteci swoney *Bóstey*. *Pater ad intra live ut loquun-*
tur Theologi, notionaliter quia nulla alia persona ge-
nuit filium sibi consubstantialem nisi ipse. Iako tego
wielu mieysc pism Swietych do wodzi *Petrus Willelt Societa-*
nis JESU (e) y inni communiter *Teologowie*. Od
czola reke odwrascy kłasc nizey pierś y mowic trzeba te słowa, y *Syn-*
nā, na te pamiatke, ze wtora *Osoba* *Troicy* wzenyszymszy Bog *Syn*
od *Oycā* xrodzony, dla zbawienia naszego, to i st dla wyzwolenia na-
szego od winy wiekistej za grzech pierworodny, w czasie szczęśliwym
y przychreścianym wstąpił w przeczyste wnetrzności *Niepokalanne* *Pocze-*
vey Panny MARYEY, y ze kmię tey wziął ludzkie ciało, żeby w nim
ucierpiał y umarł na okup nasz według proroctw y zydowskich o nim napr-
fanych, iako to wszystko wyznaje *Kosciol Swiety* (f.) y *Anielskie*
go zwiastowania, y z innych wielu dowodow dślutecznych. Słowa
zai to mowiac y *Duchā* przylozyc raki nalez y do ramienia lewego,
a mowiac słowo *Swiętego* do ramienia prawego, dla tey przyczyny,
ze *Duch Swięty* pochodzi od dwoch osob *Troicy* *Przenayświętszey*, to
jest od *Oycā* y od *Synā*, y na znak tego, na dnu ramionach *Imię* tego
Swięte raki położeniem wspomniamy: dla tego zai na lewym pierwey,
ze pierwey byliśmy *Synami* gniewu *Bóstrego* godnymi ale przez meke y
krzyż *Otkupiciela* naszego przyszlismy na stronę prawa, y przechodzie-
my stając się *Synami* łaski *łaski*, *Synami* *Bóstniemi* *Bogu* przez śmierć
Synā tego za nas podsta przypobianymi *Amen* zai mowiac raki
prawa do pierśi przylozyc trzeba, ale y raki lewa (jeżeli w bia jest)
przy ten wszystkie przezegnania czas trzymać przyłożona do pierśi. Y
ten przezegnania sposób *Rzymi* bo *Mikolajow*, za howac trzeba za-
wsze, y tak uczyc pospolitwa a nawet y politykow, bo na nich proszą
ludzie xwycząnie zapamięta sie y tak ci jako y oni, reden na drugie-
go patrząc, rzadko kiedy zegnają się dobrze, tak dalece, iż aż ci szk-
patrzyć na to, co jest każdemu chwiał *Bóstrey* nalezycy miłośnikowi
zależno

żałośno, żydom śmieszno, ludrom pocieszno, poganom z utwierdzeniem wiary sch, gdy ci wszyscy widzą ze Katołsk prawie każdy inaczej się zegna, a rzadko który dobrze. Y nie trzeba się w tym nie których Kapiłanów albo Zakonników składać przykładami, bo się to do wszystkich niemych ludzi mówi, y jeżeli kto będzie rozumiał o sobie, że do ta! się dobrze zegnał, czy ciuist Duchowny, czy świecki, niechże ieno od- tad zegna się niepopedliwie, a tak iko tuż wyżej opisałem, to dopie- ro obaczy się y przyzna iako się do cad zegnał, ale uzna też y to, że lepiej iest przezegnać się raz a dobrze, nizeli kilka razy, a tak, iak dotad było, to to aż nie dotrze patrzeć na to, gdy (za! się Boze) ty Katołku w tych słowach w których Wtore Święta wyznajesz, y to reka, która wyznawanie to swoje przyrzaciotom y nieprzyrzaciotom praw- dzewego Boga pokazac powinien teśles, ty a!o iako grozisz komu, a!o iako na niego z kzm gadasz, a!o iako muchy oganiaasz, a!o iako co- kolwiek niewyrzucanego y krzyżowi swiatemu nigdy niepodobnego pokazujesz. A jeżeli w tym się niezmierzysz, także czego do- nąśszego dokaziesz dla Boga, y dla zbawienia duszy twojej.

(g) Każdy pasterz owiec Chrystusowych gdy uczy pospolstwo pacierzy, porządkowania Annistiego, ślładu Apostolskiego y wszystkich in- nych modlitw, nabożeństw, nauk, y obrzędów prawdziwey owczarni Chrystusowej Kościoła Świętego Katołckiego Rzymskiego, powinien iest na to pełnie y upamiętnie pamiętać, że diabolus est imia operum DEI. Polacy to tłumacza tak, Gdzie Pan BOG Kościół buduje tam diabeł kaptierkę stawia, iakoz nam to Plebanom pospolstwa Pasterzom nawiadoczniejsza rzecz iest, iż we- wzykłe zwycięzane zycia y obrzęd w Katołckich między krabnym po- spolstwem mieszka diabeł swoje też zabobony. Miam ich wielka ci- żba, bo se wzykłe w inszy (da Bog) Kiedze moiey dokładne po- każe y gani! bode, a tu to tylko teraz przywodze, dla przestrogi pa- sterzom, względem iak najpietszego dozoru, y ukarania, że także wy- myły prawie poganie: Wmarte go z domu wynoszac, klada mu bron- ny gwoździ w cranina, y cranina w prog trzy razy uderzając, kotacze swiatca na Wselkanoc, pas z siebie zdeymusa, y z kloaka zamkniona, klada

Tylko od-
stap nporu,
y odny kniś
go, to dopie-
ro ydoznasz
y przyznasz
ze przed-
tym zle
czynileś.

G. Zaboba-
now y mzel
kich wymy
słow nuy-
pierwey pa-
sterze adu-
cząc powin-
ni.

Budynec
czartowitś
między u-
pietym po-
spolstwem.

N A V K I

kląda go pod kolacze, iam o to trząść kazał, y takowych po święceniu kolaczow, nie kropadłem kropić. W pacierzach zaś y w innych modlitwach, i takie niebezpieczne wymysły! Jedną w pozdrowieniu Anielskim mawiała y błogosławion owoc żywota twego Świętego ILEZUS Chrystus Syn Boży Duch Święty, y gdy Ducha Świętego zamknąć iej tu w tym miejscu kazałem, powiadała iej iż to jest przeciwko wierze Świętej Katoli krey (gdyż Duch Święty nie był owocem żywota Najświętszej Panny to jest nie był synem iej) niechciała usłuchać, gdym zaś iej powiedział że to jest herezya, iż teraz już od kapłana słysząc zakaz, a niechcesz odstąpić błędu twego, odpowiadając, nie odslapie, bo tak mnie nauczyła moja matka, czemuż tak nie mam wierzyć y mówić? wszak to starzy ludzie tak mówia, (paterzcież starzy y starsi co wy robicie, y iako jesteście bez posłuszeństwa należytego Kościołowi duces caecorum exei to jest ślepi wodzowie ślepych) ledwie tedy odwrócono karanta grozba zdzierzała owce od wilka, który ja był szronat, to jest od nabożeństwa tego herezyarskiego. Co rozumiecie, jeżeli nie bardziej grzeszy upórzywne błądząc Pan Łacinnik, co to łacine umieć, mnie ma iż to prawo Boże jest łacinnym język, bez Teologię, albo w niedoświatku iej, bez posłuszeństwa Kościołowi, czego obojga ieden ani znać, imieniem nie sumnieniem, ani rzecz samą Stępsia choć Senator, ale zaciekszy się tylko bezbożnie w dyskurs, powiedział mi przeciwko przywilejom Ducha Świętego, że Ecclesia potest errare. owoż katolik! To intra parenthelium z razem moim cięszkiem powzedziałwszy, wracam się do rzeczy naszej, że y w śladzie także Apostołem, o takich przydatkow mek Pánstey bardziej niepotrzebnych nizeli nabożnych nigdy od Kościoła Świętego nieprzystających przydać pospolito? których ani tu opisać, bo niektórym pasterzom wiernie dogladającym owczarni Chrystusowej wiadome sa. Przeto powinni sa pasterze najpierw wszystkie ogółem łacnie y zabobny wykorzenić, o tych się z umysłu dowiadywać, które się z nich najbardziej wznawiają y krzewia, oduczać Pánstian swych, y wszystkich w obec słuchających ludzi, we wszystkich pozycia ludzkich

Skład Apo-
stolski.

Powinnoś
Pasterza
najpierw-
wsza.

is. Admini-
stratio Sa-
cramento-
rum duplex
activa &
passiva.

Laudate
Dominum
in Sanctis
eius Psal.
150. 1.

6. Psalmo
31.

Co jest Ko-
ściół Świę-
ty powsze-
chny?

gō wierzyli tamco będąc na ziemi, też artykuły wiary trzymają, tymiz się Sakramentami tu opacruia, które trzymają y którzy opatrywali się tamci, jako y teraz też (s) Sakramentami tu na ziemi iedni dawa drudzy odbierają, w nich tym samym obecnie z sobą spotkując, y w modlitwach za siebie wzajemnych, w miłości Chrześcijańskiej, y w uczynkach miłosiernych. Toż dokłádniey powiadać nie tylko tu w woruiacym Kościele żyjący Świece, świecy y Duchowni samemu tylko Bogu wiążomi, tak sobie obecni są wzajemnym spotkaniem w rzeczach zbawiennych, w Sakramentach, w modlitwach, y w uczynkach miłosiernych. Ale nawet ciż tuteżni wszyscy Katoolicy z tamtymi iuz się z Bogiem w Kościele trzynsiuacym to jest w niebie szczeniym cieszącymi spotkują obecnie, bo teraz Bogą w Trocy iedynego chwala za iacac go y wiara w niego na ziemi pātrzac, ktorym się tamci ciesza w niebie widzac go. Obecni Spolecznie tamci Świece z tuteżnymi Świetymi, to jest z całym Kościołem Świetym Wotniacym, kiedy tuteżni tamtych, o przyczyne prosza do Bogā, tym samym go wyznāiac y chwalać w swietych jego, a tamci się za tuteżnymi przyczyniāia, tym samym chwalać Bogā, na tym wiekzsz swoje zāktadarac uwielbienie, jako tym szczyer się Dawid Świety (t) Remittis impietate peccati mei pro hac orabit ad te omnis Sanctus in tempore opportuno. Y tak się to tłumāczā te polskie słowa Świetych obcowānto cāle siwacoblwie y zgodnie z tym. łączniem słowami Sanctorum communionem, a tego przetłumāczenia dla nieumieitnego po polskiwā wlasnie bārzo pilno trzebā.

Wierzę Kościół Święty powszechny. To się tak rozumie wierze iż jest powszechnie to jest po wszystkich krāiach y Krolestwach ziemskich na całym świecie zgromādzenie ludzi takowe, to jest że są na świecie ludzie takowi, którzy wierza prawdziwie y po Katolicku, wyznāia wiare prawdziwā Pānā nāszego IEZUSA Chrystusa. Y tak Kościół Świety, jest lud, Papieża Rzymstie-
wicznie słuchājący, y pod nim IEZUSOWA wiare wyznawājący.
Przyjdzie sādātē żywych y umārtych. Tych
słow

K A T E C H I Z M O W E

Now ten jest wykład ze tych którzy teraz żyją y żyć będą kiedykolwiek na świecie y tych którzy już pomarli sadzić będzie Chrystus Pan y wiedzieć trzeba iż wszyscy a wszyscy do jednego człowieka pomra nim przydzie Pan IEZUS sadzić będzie. Y wszyscy na ten sąd zmartwychwstają, więc wszystkich już znówu żywych bo wstrzeszonych sadzić będzie: y nie będzie tam żadnego umarłego, bo wszyscy zmartwychwstają na onże to sąd. Może się zaś y tak rozumieć że to tu pismo Święte mówi umarłemi tych, którzy będą osadzeni do piekła na wieki, y będzie to im druga śmierć, bo będą uślawicznie konać w gorzkosci mak, lubo nigdy nie stonają, ale wiecznie będą cierpieć y umierać. Żywymi zaś nazywa tu Pismo Święte tych, którzy pojdą do Nieba, y tam na wieki żyć będą, Bogiem, zacuscia y pocieszeniami jego nasycając się. Trzeba tedy zakazywać pospolitwu przydatku one o który mówią całe niepotrzebnie, y nas grzesznych ślaby to kło z domem swoim albo familią z osobną oprócz żywych y umarłych miał być sadzony] ~~ale~~ bo nabydzie się już kłody albo miedzy umarłymi, albo miedzy żywymi, to jest albo miedzy Świętymi, albo miedzy potępianymi.

Do tego przywodzi ludzi zle ich życie, że choć powierzbowanie z tym się niewyłaia, strzecie jednak o oduszczeniu grzechów, a ztym o zbawieniu duszy swojej rozpaczają, y mądra się jeszcze żyjąc za potępionych miedzy politykami niektórymi dzieie się: że zbyczeczney rozpusty, a miedzy prostakami z doświadczoney przeciwko sobie zawziętości y tyranstwu niektórych Pánów ich, z ktorey nieustanne pogorszenie biora o Bogu, Pánu dobroci nieskonczoney y nieogarnionego miłosierdzia, zle rozumieć. Bratogławy dwie były w Paráfiy moiej, o zbawieniu dusznym, bo oduszczeniu grzechów całe desperatki, tak iż wielkim stáranie (Bóg ze jeszcze wie iezeli dostáćnie) odwołtem jedne uporeczywa od ciężkiego bledu tego. Tákożym tedy nayspierwaj powiadać to trzeba, iż odpuszczenie grzechów a ztym Niebo, to jest zbawienie duszne pozyskać naszymi zasługami, lni podobienstw jest, ale zaś to pewna, że za grzechy całego świata, nie tylko za grzechy każdego w szczególności człowieka dosyć czyni

G

Bogu

Sąd ży- 26
wychi u
marłych
iako ro-
zumieć

Co jest
odpu-
szczenie
grze-
chów.

N A V K I

Bogu nieoznaczona drogać Meki Pán IEZVSOWEY, krwi iego najdroższy za nas wylaney, y śmierci iego gorzkiej za nas na Krzyżu podistej, by najcięższy tedy grzesznik byłby, y choćby całego świata grzechy sam ieden popełnił sto rocznie uda się do zaśluga Ataks Chryśtusowej, to jest sto spowiadać się grzechom z załem będzie, abo żadna miara nie mogąc przyść do spowiedzi, szęra strucha, dla miłości Bóstwej, (a nie przykraszeniem tylko) żałować za nich będzie, tak zaraz nie wątpliwie odpuszczenie ich otrzyma, y zbawieńna droga poydzie do szczęśliwej Niebieskiej Wierczności. A jest to rzecz tak pewna iak Bog na Niebie, bo samie Syn Bosti Chryśtus IEZVS Pan y Zbawiciel nasz, do tego miłosierdzia swego nam na krzyżu podpiśanego wzywa nas, abyśmy się do niego uciekali przed karaniem y zatraceniem wiekiſtym za grzechy nasze, by też najcięższe y najszykardniejsze były. Y gdyby był nawet Iudasz niewiedział się z rozpáczy, ale z ufnością należyta uciekł się był do Miłosierdzia Bostiego, pewnieby go był otrzymał, y byłby był zbawion niewątpliwie, iako to wyznaje Kościół Świty.

Co znaczy
ciála
Zmartwy-
wstanie.

Wierzę ciála zmartwychwstanie y ten punkt często bázno y dokładne poſpolitowu tłumaczyć trzeba. Rzekłem często bázno, bo redni bywáia przeciez ilekolwiek w Kościele, drudzy zái bázno rzadko, żeby się tedy y tym uczeſzczać niemogącym dostało ſyſzcć tak potrzebnego wytłumáczenia przeto często im to wykládać po- trzeba, gdyż tylko ſłyſzy dacie o Páſterzu czuły abo przynamniey (prawde niektórym mówiac) wy którzy powinni ieſteście być czuły, to ſłyſzycie ſiła o tym dotąd nieſłychánym ſobie wiadomości, iako z wáſzych Páráſian wiele, po pogánſtu trzymáia rózne niedowiaſtwa ſtryte, przeciwko róžnym Wiáry Świtey ártýkulom, y przeciwko temu ártýkulowi. W iedney Páráſiey zdraycá ieden ſam ſwoy, wierzył iż żadna miara niepoſtánie z zmartwych, dla tego że zgnie, y w tym umárl, a niedowiedziáno ſię o tym áz po śmierci bo zá żywotá domowi tego od kłópcu go (zá okrutny w tym upor) ochraniáli. Takowemu tedy niedowiaſtewi oprócz inſzych dowodów, náwet z Fi- lozoſfi powiádać trzeba tak, czemuż z máterey pierwszej która zá-
wsze

K A T E C H I Z M O W E

wsze jest, (lubo sie w robak i z robak w ziemie obraca) nie- 27
mogłby Bog znou stworzyć tego, co było, który mógł stworzyć
człowieka z tego co nie było? Przywodzić mu też Zmarłych-
wstanie Chrystusa Pána, przywodzić w strzeszonego Łazarza, y
wstrzeszonego Piotrowina od Stanisława Świętego. W ośłatku przy-
kładać takowym trzeba postuszeństwo należące od nas wszystkich Mą-
drcie naszej rozumney, bo Duchá Świętego Oblubienicy, Kościołowi
Świe emu: a ieżli ieżcie będzie w swoim tak skądnym upo-
trze trwał, to go y karaci, wszak iemu za to forum gotowe jest przed
iego Pańszem, ale z razu, a gdy widocznie o dusza iego chodzi, ábo
wlec szukać ná niego sprawiedliwości, lubo to udawać sie skárzyć ná
niego do niektórych Pánów nie jest skuteczna rzecz, bo sprawiedliwo-
ści nie uczynia, y tylko smiać sie beda, lubo do dobrá duchownego przy-
wieść, á od złych rzeczy odwieść sa powinni, ale nie sa gotowi, bo
y sami (rzekłem niektórzy) potajemnie takowiz sa, wszak znáć
po sprawach wielu ich, á przecież powinniśmy czynić co tylko mo-
żemy.

Punkt o wiecznym żywocie to jest że dusze ludzkie
ná wieki żyć beda, wiadomy á prawie widoczny jest, á ná dowod
prawdy tey oprócz iásnych bárzo inszych przyczyn, te prostáctwu
przywodzić trzeba, iż tak wiele Świętych Bóstech, y innych dusz,
tak zbawionych, iako y potępiencom, pokazują sie po śmierci, tym
różnym sposobem, iż Świce pokazują sie oznajmując że żyją z Bo-
giem w Wiecznej Chwale, á zło cpiakując to, iż sa w wiecznych
ogniach y gorzkosc.ách piekielnych. W ośłatku wszak przyznáia by
nayprościej ludzkie że czarci sa, coć y ci żywot wieczny to jest
życie wiekiste máia, á zátym idzie iż y dusze ludzkie wiekui-
ste także sa, bo też sa także duchy, iako y Anieli zli y dobrzy.
Y lubo ciała ludzkie do czasu obumieráia, y obracáia sie w insza
mátéria, to jest w insza rzecz, iako to w ziemie, ale dusze ciá-
łych z ciáłami temu nie umieráia lecz wyszedszy z nich ná do-
bra ábo ná zła droga żyją nieśmiertelnie, y wszem ná sad wálny
Bóstu, przy dokonczeniu Świáta ośłateczny, też ciáła znou do te-
raznity-

Co jest ży-
wot wie-
czny.

N A V K I

*Mors super-
bit et ne-
tura cum
resurget cre-
atura.*

różnięszego, a ięszczę do zupełnięszego kształtu, od wszelkich ká-
leństw wyastego, z przemienionę tylko a nie z niszczoney cále má-
terey albo rzeczy, to ięst z ziemi, w która się obrócili przeformu-
ie to ięst przeistoczy ich Bog z podziwieniem śmierci y nátury bo-
cudownie. A tak przyodziane znowu ciálami swoimi dusze ludzkie
znowu z nimi y w nich żyć będą w szczęściu albo w nieszczęściu
wiekaistym, ná wreż wieczne, to ięst póki Bog Bogiem.

*O Człowie-
czeństwie
Pána Je-
zusa.*

Dotad o pascierzu, o wytłumáczeniu pozdrowienia Anielskie-
go y składu Apostolskiego mowiliśmy, ale teraz z okázý tych rze-
czy wytłumáczonych, trzy ięszczę rzeczy inšie do pełnego błednemu
połpistwu wykładu są te. Pierwsza rzecz ięst, óne słowá Człó-
wieczeństwo Pána IEZUSA. Y lubo te słowá nie w pa-
cierzu są, z okázý iędnák tłumáczenia rzeczy, iáko najpilnię-
szych w Kátechizmie tuż y te słowá przywodzę. Więć gdziekol-
wiek się trafia, tedy tłumáczyć ich trzeba prostým ludziom iák
iáko włafnie znáczą, że to Madrość przedwieczná, od Boga Oycá
pochozácá, wtóra Osoba Trócy Przenaywistšzey, to ięst Syn Bo-
ski wziął ná się ciáło ludzkie z przeczystych wnętrzności Pánný Naj-
wistšzey MARYEY, ná to, áby według Proroctw o nim nápisá-
nych ucierpiał w tymże cieł, y áby umarł zá naród ludzki, a przez
ten sposób áby się stál Messyaszem to ięst Zbáwiciélem Narodu lu-
dzkiego dáfyc uczyniwszy Bogu Oycu zá urwánie iábłk zákázáno-
go w Ráju, y zá tenże to grzech pierworodny, to ięst od pierwszych
Rodziców nášzych Adámá y Ewy popełniony. Y iák Człowie-
czeństwo IEZUSOWE kiedy wspomínámy, tedy tymi slo-
wy wyznáiemy, że prawdziwy Bog, stál się też y prawdziwym
Człowiekiem, y to ięst człowieczeństwo ludzkie, bydz czło-
wiekiem, to ięst, iż ięst kto człowiekiem, wtócy y ináczey te slo-
wá nie nieznáczą. Et propterea quamvis iam per soler-
tem eorum, ad quos hac pertinent, curam, emenda-
re imò aliquæ etiam sublatæ sunt varix Cantilenæ
ex libro trivialiter venali Kántyeczki vocato, quia ta-
men vagantur adhuc nondum penitus usu folij con-
sumptæ;

sumptæ; ideo literatos Catholicos precor & moneo in Christo JESU Domino nostro, quatenus in Cantilena quæ incipit ab hisce formalibus *Keo chce Pannie Marycy słuzyc* stropham numerò decimam septimam, quoad duos illius ultimos versus, liment totaliter, & eos cantari, a rudibus & mendicis prohibeant. Licetli autem iam aliqui timorati aliter & aliter versus illi s pie compensent, tamen ut & errabunda variatio cesset, & ut eò certius versus illi atramentò per totum offundantur, idcirco propono stropham illam taliter etiam in typo, & aliàs ubiq̃ compensandam. *Praza bolšie Pannie sta była. Gdy złóć ludzka na krzyż IEZUSA wbiła udrecona z nim zstąpiła, Mátka gdy krzyż tenże w sercu cierpiła.* Porro sensus carminum eliminandum abest in Evangelio, [ut ablit ubiq̃] iam verò hic textus a me propolitus interpretativè certus est in Evangelio, Matrem patientis sub cruce stantem attestante, & hunc eundem sensum, dolenter amanterq̃ enucleat Sanctus Bernardus Abbas Sermonè de stellis duodecem, qui per tres dispositus est secundò nocturni lectiones in officio septem dolorū compatiētis & commorientis Filio Beatissimæ Virginis MARIE Matris Dei. Tego zaś po polsku dokładam, iż czyniąc Pasterzom, y wszelkiego stanu różnym Katołom okazya do wytłumaczenia należytego polspolskimi słow tych O Cztowieczeństwie Chrystusowym, umyślnie poleżytem na koncu Księgi tej wyjęta z Rzymskiego Breviarza y po polsku przetłumaczona modlitwa, której początek jest taki. *Przenayświętszey y nierozdzielney Troicy, Ukrzyżowanego Pana naszego IEZUSA Chrystusa Cztowieczeństwu, y inny dalszy także modlitwy text, która Leo dziesiąty tego imienia Papież, podał Káplánom do mówienia na oślátku pacierzy Káplánstich, dla otrzymania odpustu wszystkich omyłek z nieomności popełnionych,*
w cało-

N A V K I

w całodziennych pacierzach Kąpiánstich. Te tedy modlitwy, ná koncu Kátechizmu, y ná koncu wszelkich nabożeństiw, áby pospołstwo mówiło, y każdy z osobná po nabożeństwach swóich, áby mówił, dla utrzymánia także odpustu tegoż, zálecąc im to trzeba, y tuż záraz punkt ten wyżej pomieniony, iáko naydosłáteczni y (wszák sie wyżej opisało) tłumaczyć w ten sens, iż Cztowieczeństwo Chrystusowe jest, to, że prawdziwy Bog stał sie też y prawdziwym człowiekiem, więc Cztowieczeństwu Chrystusowemu chwala, to jest Chwała Chrystusowi nie jest człowiek, nie tylko ile jest Bog, bo jest jednáż Osoba ze dwoch natur złączona, iáko uczy Święty Aśnazy.

Druga rzecz w której dla Boga przestrzegam iáko nappilniey, tá jest. Z kántyczek tychże wyżej wspomnianych, śpiewána ná Boże Ciáło (w oney pieśni Twoja część chwala) te dwa wiersze Zei sie dárował nam nie niegodnym w tym Sakramencie tobie podobnym. Dla Lutrow tedy Kalwinow, którzy tylko podobieństwo Chrystusa uznáia w tym Sakramencie, poprąwić konsekwencie potrzebá y odmienić ten wiersz drugi, á śpiewać go tak: W tym Sakramencie nam tu przytomnym. Ináczey ktoby (ze przestróge już máiac) uporeczywio támten dawny wiersz śpiewał, byłby miány zá heretyká.

Trzeciá rzecz, która tu kláde (z okázyi pacierrza, pozdrowienia Anielskiego, y stádu Apostolskiego) do wytłumáczenia także pilnego pospołstwu bárzo potrzebna jest, zákonczenie owo zwyczajne pieśni Polstich, w którym wspomnamy Trojce święta tymi słowy: Chwała bádź Bogu w Trojcy jedynemu, Oycu Synowi Duchowi świętemu, Temu który jest w Księgach trojáki w Bóstwie jednáki. w Księgach świętych niektórych, kántorowie y pospołstwu próstrey psura cale sens tak wielki y zorny, dobrze od księciá świętego utrżony, gdy ná rzeczach sie nie znáiac, ale tylko hyle nabżne słowa śpiewáli, przydáia y te słowa, y Mlátee iego bez grzechu pocżetey Pánience świętey. Nie dopuszczaycież tedy odtąd Pásterze pobożni tak wielkiego y tak widocznego błedu.

wszák

Ecce ego vobiscum
sum usque
ad consummationem
saeculi.
Mat. 28.

O zakończeniu
pieśni z
wspomnieniu
Trojcy
Świętej.

K A T E C H I Z M O W E

wszak wie to każdy rozumny Kátolik, á wy Pásterze jeszcze bardziey 29
y wprzód wídzić to y baczyć powinniście, iż te słowa Chwała
bądź Bogu w Troycy iedynemu, Oycu Synowi Du-
chowi Swíetemu wyráźnie sa nápisáne o Troycy Swíetey cáley,
o iedynym Bogu, á Pánná Najwíelszá Nsepokalanie poczeta jest
Mátka samey tylko wtorey Osoby Troycy przenaíwíelszey, to jest
Syná Bożego Páná I E Z U S A ile Bogiem jest, y ile Człowiekiem Ad Gal. 4:10-12
stał sie. Iezeli by tedy kto (bron Boże) upowrzywie tego niechciał Sum. 10. 12. 13. 14. 15.
poprzestát, álo by zánocíbał zázazé, byłoby to przeciwko
wierze Swíetry, á zátym godzien ták będzie wielkiego dozoru Du-
chownego á tuż zaráz kárana od Swíeckiego práwa, b. by to pachne-
ło herezya, bo Troycy Przenaíwíelszey nie jest Mátka Najwíelsza
Pánná tylko Słowa Wcielougo.

Te trzy punkta ostatnie, po punktach składu Apostolskiego po-
łożone, lubo do wykładu pacierzowego mienaleza, musiałem iednak
położyć koniecznie, okazują tylko z pacierza máiac, a to dla tego że
sa bardzo do wiadomości pilne, y do nalezytogo przystych ludzi przestrze-
żeniá.

Gdy już pośpolstwo albo każdy z osobna Kátolik zmówi pa-
cierz pozdrowienie Anielstie y skład po one słowa y żywot wle-
czny Amen: w tym zaraz miejscu trzeba koniecznie zaniechać
onych wszystkich ofiarowan, bardzo przewleczonych y wymyślnych, dla
których y pacierz przykrzy sie, nie tylko młodym ále y starym gdy y
głowy y czasu siłą zabierają, á sa bardziey wymyślnie niżeli potrze-
bne, bo y długie y co dow, to inszym rozumem, y cwszem sa po-
kusa ná odstąpienie w Chwałę Bożey prawdziwey, to jest w pacie-
rzu, y ná odwrócenie chaci od pacierza. Dość tedy z- w intencyey to jest
w zamiśle pobożnym, który uczyniony jest sercem przed pacierzem,
iż sie dostátecznie náłázły y zámknęły wszystkie doskonałe ofiaro-
wania. Wísc stonczywszy Wierzę w Bogá zaráz powinien
jest Kátolik trzymáiac ręce złożone przed pierśmi mówić rázno
trzy, se tylko same bez wszelkich wymysłów y przydatków słowa
Boże bądź miłosciw mnie grzesznemu. A mówiac to
słowo

N A V K I

*N*owu mnie uderzyć się w pierś raz jeden, a nie więcej się stukać, y zaraz przeregnąć się raz tylko a tak dobrze kładać na się Krzyżá Świętego znak, iako się wyży w opisanu przed zaczęciem pacierza w)razie.

Od początku opisania pacierza aż do tad, widoczna kár demu rzecz toś, iako wiele a wszyko wielkich trudności zachodzi w nau-
czeniu pospolitwa samego tylko pacierza, a rzadze y to iawnu, iak
ciężko iest grzech ludzom prostym, iezeli się dotad pacierza nau-
czyć mogą, a iednak nauczyć się go niechcieli; ale y iako nie ra-
wnie ieszcze cięższy iest grzech owych, którzy tego doyrzec y
konieczno dokazać powinni są, aby umiać o; a przecie dotad nauczać
niechcieli, odkładali, zamedbawali. Nux o zamedbanie nauczania
większych y potrzebniejszych duszom ludzkim nauk? Prawdziwie
nieiednemu z Pasterzom pocznę się ona zagadka od tej naymniejszey y
dziesięcinney rzeczy, to iest od pacierza aż do większych rationis ve-
xationis ovium Christi fame & fide & corde, y co ná to
będzie odpowiedzieć, kiedy spytaia, exemu nawet gwałtem non com-
pulumus intrasse gregem ad hæc omnia ad quæ opere
& sermone, alias exemplò & exhortatione inducen-
dus erat. Day Boże odtad lepsza pámieć ad ea quæ tua sunt,
quàm ad ea quæ sunt mundi. Żeby nasze nied Błahi z tych
pism moreb niews)stkim obcym widoczne były, legant ergo libi
sacerdotes præsertim pastores in breviario sub die vi-
gesima tertia Aprilis in festo Sancti Adalberti Episco-
pi Patroni Poloniae tres lectiones tertij nocturni de-
homilia Sancti Gregorij Papæ super Evangelium San-
cti Joannis de bono pastore, & ibi discernent, quo-
modo nos vitam corrigere valeamus alienam, qui ne-
gligimus nostram. Niechże za pomoca Bista szczęśliwy bo y
iácný, ten sposób odtad będzie, gdy tak w domách iako w Kościolách,
tak Pasterze iako Rodzicy y pobożni Pánowie, przeczytawszy te in-
formácia wyżej opísana, według niej brda uczyli, ábo uczyć ra-
seaża pospolitwo y domowych swych w Kościolách y w domách Pie-
szo. 4

S Hilari:
Mam: in
rom: c: 26

inni na rozne noze spiewać tak cenie pacierz iako y wszystkie inne Katechizmowe nauki y nabożeństwa codzien choć sedne sztuki gdy wiecny niebiedzie można rzecz, a wszystkie albo po części także co Swiuto y co Niedziela według okoliczności czasu wyżej w informacyey opisanego, wziawszy sobie za cel chwale Boga y przystuge tak wielka Mąciestwa iego, przez pozyskanie tak wielu dusz staraniu y posluszeństwu swemu od Pána Boga powierzonych, y nauczeniem ich tak potrzebnych do zbawienia dusznego rzeczy przez czytania imie nówet y tychże samych wyżej opisaných informacya, a y owšem innych wielu dokładniejszych y skuteczniejszych ktorekolwiek poda Bog do serc y ust Pasterstich, a gdyby iako nayeżdżiciey a choć tylko w każda Niedziela,

Przeczegnanie następujące, modlitwa Pánsta, pozdrowienie Anielskie, y skład Apostolski, na te noze spiewać trzeba, na która iednakowa noze spiewania wiec to wszystko tracie w Rozancu curlim to iest z przetk. Atczy pozdrowienie Anielskie ma y swoie powołanieysza noze także w Rozancu zażywana.

P R Z E Z E G N A N I E

W Imie Oycá, y Syná, y Duchá Swiętego, Amen.

Pacierz albo modlitwa Pániska dla tego tak nazwana że sam Pan y Zbawiciel nasz podał ja y tak sic modlić kazał w Ewangeliocy swocey u Mátculzá w Rozdiale 6. W. 9.

Oycze nasz któryś iest w Niebieciech, swięć się Imię twoie przydź Królestwo twoie. Bądź wola twoia iako w Niebie tak y na ziemi. Chleba naszego powszedniego day nam dzisia, y odpusć nam winy nasze, iako y my odpuszczamy winowáycóm naszym, y nie wwodź nas w pokuszenie, ale zbaw nas od złego. Amen.

Pozdrowienie Anielskie, dla tego tak nazwane, iż dane iest Naywielekszy Pánie od Boga Oycá Wszechmocnego, przez Archaniola Swiętego Gábrzela, przy Zwiastowaniu, to iest przy oznáymieniu uczynionym iey od Boga przez tegoz Archaniola o Wnie-

N A V K I

leniu Syna Bożego, Mesyasza prawdziwego, to jest obiecanego siew-
tu Okupiciela. Do tegoż pozdrowienia przyłączona jest modlitwa
Kościół Świętego wniesiona do tejże Krolewy Niebieskiej o przy-
szyną Stępczną za nami do Młocłatu Boskiego.

Zdrowaś MARYA łalki pełną, Pan z toba,
błogosławionas ty między niewiastami, y błogosła-
wion Owoc żywota twego JEZUS Chrystus. Świę-
ta MARYA Młatko Boża, modl się za nami grze-
sznymi teraz y w godzinę śmierci naszej. Amen.

Wyznanie wiary (abo iako prostacy zwia Wierze w Bo-
gą a z łacinska Credo) to jest sład Apostolski, dla tego tak na-
zwany, ze dwunastu Uczniów Chrystusowych złożył go, po Zmar-
twychwstaniu Chrystusa Páná, obrawszy do siebie dwunastego Apo-
stola Młacieza Świętego na miejsce zgubionego Iudasza zdrajcy.

Wierzę w Bogá Oycá Wszchemogącego Stwo-
rzycielá Niebá y Ziemi. Y w JEZUSA Chrystusa
Syná iego iedynego Páná naszego, który się poczał
z Duchá Świętego, narodził się z MARYEY Pán-
ny umęczon pod Pontiskim Pilatem ukrzyżowan u-
nart, y pogrzebion, zstąpił do piekłów trzeciego
dnia zmartwychwstał, wstał na niebiosa y siedzi na
práwicy Bogá Oycá Wszchemogącego. Ztamtąd przy-
dzie sadzić żywych y umartłych. Wierzę w Duchá
Świętego, Święty Kościół powszechny, Świętych ob-
cowanie, odpuszczenie grzechow, ciółá zmartwych-
wstańe, żywot wieczny. Amen.

Boże bądź miłosciw mnie grzesznemu
W Imie Oycá, y Syná, y Duchá Świętego. Amen.

N A V K A II.

O

W ZY W A N I U Ś W I Ę T Y C H B O S K I C H.

Wzywá-

K A T E C H I Z M O W E

Wzwania Swietych Bozich wszelkie inne ale miarowicie dla niedostatku czasu niżej krotko opisane, y ogólniejsze, godno sa aby ich mowiono albo spiewano zawsze dla tych przyczyn. Pierwsza, iż wiary naszej Katolickiey Rzymskiey jest też punkt y ten między innemi punktami, że Swieci Boscy proszeni od nas o przyczyna do Pana Boga modla sie za nami, y sili rzeczy dobrych, a ochrone y protekcyę od wielu rzeczy złych uprosić nam mogą y rzecz sama upraszaia u Boszego Maiestatu. Coż tedy większa przynosi nadzieie nad to, żeby gárnać sie do Pana przez slug jego y przyjaciol naszych a do Boga przez Swietych? Druga przyczyna jest ta że wzywac Swietych Bozich powinni jesteśmy iako Synowie Kościoła Swietego Matki naszej tak nas uczący, na pobánbienie przed Bogiem y Swiatem heretykow, ktorzy tak Swieci, y z rozumem zgadzaiący sie rzeczy zakazusa, niebacząc tego iż y Moyses y inni studzy Boscy ieszcze na watpliwoy zbawienia swego drodze bo w cieie ludzkim żyłi, a modlili sie za lud, y modlitwami swemi sili dokazywali, iako im to przyznacie sam Bog mowiac (po ludzku) do Moysesza że go zwiazał prozba za ludzmi wniesiona to jest nie iako zniewola aby koniecznie gniewać sie przestál a y owszem aby łaskaw był. Placatus est Dominus ne faceret malum, quod locutus fuerat, adversus populum suum. Toż przyznacie y Dawid w Psalmie setnym piątym Stetit Phinees & placuit & cessavit quassatio stetit (przed Maiestatem Bozim) Phinees (który Moyses i a błagał, y ustało plágowanie). Mowi także Pismo Swiete li 6: 2 do Machabaeorum cap. 15. o Ieremiaszu Proroku Hic est qui multum orat pro populo, & universa Sancta civitate Jeremias Propheta Dei, za dobra mu to y mila Bogu rzecz przyznacie, ten to jest który sie bázga modli za lud y za całe miasto Ieremiasz Prorok Bozi. Ale oprócz miysc námiennonych pełne tego jest Pismo Swiete tak starego iako y nowego Chrystusowego zakonu, że przyczyna Swietych za ludzmi Bogu mila a ludzjom pomocna jest. Lutrzy zaś bezrozumnie uplaczaia przy-

Ha

wilem

31

Exod. 32.
v. 32.

(także Mojżesz i a błagał, y ustało plágowanie)

N A V K I

Psal. 31.

Ź. 6.

wilem tego, tej poragi y łaski Bóstey Świątym Bóstem już uwielbionym, gdy przed Bogiem na wieki gruntownie stojącym w Królestwie niebieskim, takoby nie mogli, y w zakazaniu mieli przyrzucić się do Boga za ludzi, a nierozumiejąc herezyarchowie co to jest w psalmie Dixi, cōtebor adversum me in justitiam meam Domīno, & tu remisisti impietate peccati mei. Pro hac orabit ad te omnis Sanctus in tempore opportuno. to jest Rzękem wyznam przeciwko mnie nieprawość moją przed Panem, a ty darowałaś niebożność grzechu mego. Za szlagąc cie będzie wszelki swięty czasu potrzebnego. Wiele na Ohyde odświeżeniem, a na tym większe uwielbienie Bóstie w Świątym jego, y na nasz wieczny duszny y na doczesny pożytek, z tych dwóch tak wielkich y dowodnych przyczyn wzywając nam Świątym Bóstym trzeba y koniecznie powinniśmy, tak wszystkich razem, iako y każdego z osobna Patrona Świątego. Przeto y te trzy opisane wzywania Świątym jako między innemi różnemi nayprzedniejsze, y ziad naypożyteczniejsze, co dzieńby zaraz po pácierzu mówić albo śpiewać należało, y właśnie tak trzeba; jeżeliby jednak niedopuszczył tego okoliczności czasu albo inne wyżej w informacyjey opisane, tedy oznawszy też to wzywania, zaraz po pácierzu mówić albo śpiewać nauki Katechizmowe wszystkie po wzywaniu Świątym następujące chwalebne będzie rzecz, gdyż bardzo obowiazani jesteśmy uczynić się tego cośmy wiedzieć y umieć powinni, a wdawać się w modlitwy dalsze nad pácierz odmówiony możemy zámiesz, gdy czas wolny od wszystkich rozrywek pozwoili.

Nota wzywania Świątym Bóstym jest też co y pácierza różancow go. Chwale zaś Trójcy Przenajświętszej, y Przenajświętszego Sakramentu, także wspomnienie zmártych tak śpiewać trzeba iako to zwyczajnie wszędzie w Kościołach śpiewania zachowawszy sekrecye, co jest znaki przestawienia.

Wzywanie Niepokalanie poczety Młocki Bóstey Nájświętszej Panny Młockey.

Święta Młocka przybądź utrapionym, ratuny oślabia-

stałałych, utul płaczących, modl się za lud wszystek;
wstaw się za Duchowieństwo, przyczyn się za nabo-
żną błogotłowską płcią, niech wszyscy doznają twe-
go ratunku, którzykolwiek nabożnie obchodzą two-
je święte rozpamiętywanie. S. Aug.

Pozdrowienia Najświętszej Panny niżej następujące, nabo-
żnie odmawiającym Urban Pápiez tego Imienia siostry nadał Odu-
puści trzydziści lat, które to lata w mekách w gorzkém zadržymániu
czyszcowym odbywáćby mieli, to jest ná mytářstwie; A to mytářstvo
tu namieniam dla tego, iż wschodni Kościół tak zowie czyścić. Kto
tedy prawdziwy jest uniat z Kościołem Rzymém, niechże ten sobie
pożytkuje odpust, tak pozdróvítiac Najświętsza Mátkę B. Stá, á obá-
czy y dozna tak mu sie ten Odpust (y każdy inny temu podobny Rzym-
ski) po imierci przyda ponieważ ztad nie wezmie z soba pieniędzy ná
odbycie mycia támečznego.

Badz pozdrowiona Marya Córko Boga Oycy
Wszemócnego. Badz pozdrowiona Marya Mátko
Syna Bożego. Badz pozdrowiona Máryá Oblubie-
nico Ducha Świętego. Badz pozdrowiona Máryá
Kościele całej Trojcy Przenajświętszej. Oycze
nász &c. Zdrowaś Máryá &c.

Wzywánie Anióła Świętego Sroža.

Aniele Święty Srożu mój, mnie poleconego
t. b. z Opátrności niebieskiej, dziś y záwśze, tu y
wszędzie, rácz oświecać, strzec, rządzic, sprawować,
y do żywota wiecznego przyprowadzić. Amen.

Wzywánie wszystkich Świętych Bóžich.

Święci Bozi wszyscy, przyczynić się ráczcie do
Paná Boga, za násze, y wszystkich zbáwienie. Amen.

Chwála Oycu, y Synowi, y Duchowi Święte-
mu. Jak ná początek była y teráz y záwśze y ná wie-
ki wieków Amen.

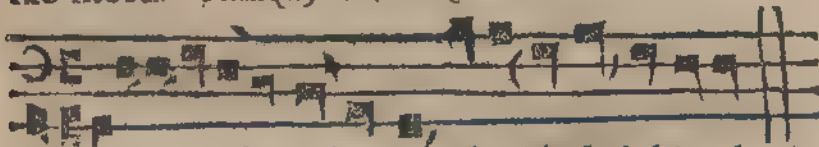
Niech będzie pochwalóny Przenajświętszy Sá-
krá-

N A V K I

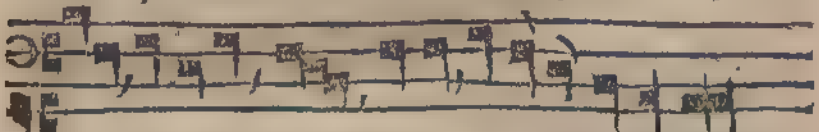
kráment/ prawdziwe Ciáło y Krew Páná nášzego Je-
 zusa Chrystusa,
 A dusze wlewnych zmártych przez miłosierdzie
 Boże niech odpoczywają w pokoju. Amen./
 Boże bądź miłościw mnie grzesznemu/
 W Imię Oycá, y Syná, y Duchá Świętego Amē.

P I E S N I K A T E C H I Z M O W E.

Dziesięcioro Boże Przykázání, wierszami opisane z dołożona
 liczba, dla snadniejszego pośpolitwu poicetá y pámiętání.
 Notá tey Pieśniáko Witáy Krolowá Niebá y Má-
 rko litości. Solmizácia idzie tak.

Słucháy co stworcá mowi słucháy ludzkie plemie

Jam iest Pan Bog twoy ktorym cię z Egyperskiey ziemié
 Wywiodł z domu niewoli gdzie z swemi Oycami
 Jedłście chleb w gorzkości ze kwia swa y łzami.
 Więc náypierwszy moy przykáz mney zá rzecz przy-
 jemna [mna
 Byś odtąd Bogow cudzych nie śmiał mirc przede.
 Drugie práwo gdy Bogá masz iuz mnie samego
 Niebierzże nadáremnie Imienia meiego.

Bo

Bo nie będzie niewinny przed Bogiem, kto świętę
Imię to sponiewiera nadržemnie wzięte.

Trzeciá rzecz jest ná dowód poddańtwa twoiego
Pamiętáy ábys święcił czasy datá świętego,

Czeć Oycá y Márkę twę, ten jest rozkáz czwártý
Chceszli abyć wiek długi życia był czwártý.

Nie zabiłáy to piáte. Szóste przykázanie
Nie cudzołoż, bo pądniesz pod ciężkie skáranie.

Siedme práwo krádzieży wszelkiey zakázanie
Przeto niecháy się káždy swoim kontentuie.

Osme nie świadecz fałszywie przeciwko nikomu
Dziwiate nie požadáy bliźnich twóich domu

W dziesiątym przykázaniu świętość Bożá
Znowu powtórné grozi od cudzego łóża

Y áby nie požadál rúkt sługi bliźniego
Służebnicy ni wołu áni osłá tego

Y nie by náymniejszy ze wśzech iego rzeczy
Wypełnáyże te práwa národzie ciłowieczý.

*Przez to przykázanie Kościelne ludzom świeckim temi czasy
chybá pismennym wiadome, y to wielom już zapomniane, á prosta-
m áni słychane, iednak do wiadomości konieczne potrzebne, wier-
szem opisane, z dot zina także liczba ich, dla snadniejszego posetiá,
y dla ułatwieznego pamiętaniá. Notá tej pieśni ráko O glori-
osá Dominá, ábo (dokładam dla králow Ruskich) ráko O Má-
ty Diwo czytáia.*

Kościół wiernych zgromádenie
Duszom ludzkim ná zbáwienie
Kościół Święty Márká nászá
Te pięć przykázáń ogłasza
Pierwsze żebyśny wiedzieli
Iż wszystkie oprócz Niedzieli
Uroczyście świętá trzebá
Święcie kro cuce poyść do Niebá

a. Bo 94-
chá sey, lu
ter z przy-
somnośca
zmystow,
bo poln- u-
waz áiac
dla śmiesz

Drugá

wania, to
iuz tym sa
mym nie z
uczciwo-
scia.

b. Kto so-
bie na posly
indult wy-
jednywa,
nie dla stu-
szoney y do-
stateczney
przyczyny
ten nie jest
syn Kościo-
ła świętego:

c. do koż-
dego uczyn-
ku dobrego
dale osobli-
wie do spo-
wiedzi spo-
sobniejszy
jest wczu-
cie namię-
czonym kto
wczuwa
nie czeka-
jąc czasu
namiętzo-
wego iak i
kiego przy-
muszenia.

N A V K I

Drugą jest w święto rąkowi
Powinność Katolików
Stuchać z zmysłow przytomnością
Mszy Świętey y (a) z uczciwością
Postow pewnych nakazanie
Od potraw skromnych wstrzymanie
Ten trzeci rozkaz tej Mątki
Pełnia ieyże własne działki. b
Grzechow Kąpłanowi swemu
Lub z tego wola inszemu
Przynamniey raz w rok wyznanie
Czwarte to jest przykazanie
Przez piatę prawo tej Mątki
Przymuycie Bogą iey działki
Przynamniey o Paschy święcie
W Przenajświętszym Sakramencie
Corki y Synowie mili
Byście to w swoy czas pełnili a
Każdy nádrożkáz z ochoty
Jak nayeściey czyn te cnoty.

Sledm Sakramentow wierszem wyrażaiacym skutki to jest poży-
tki kożdego z osb ná Sakramentu opisane, do wiadomości Kato-
likom wobec wszystkim (nad cz nie bardziey) potrzebne. Picin-
ta kochaiacym Bogá, y práce tego krwawe dla zbawienia duszy ludz-
kiej podjęte nie uprzykrzona jest lubo przydłuższá. Bo aby wiedział
ábo pysznie mądry, gdy iuz ná pobożność spolietyczniały łacinnik
ábo też w światobliwej proslocie swey náuczyć sie chcey proslák Ká-
tolik, kto dla niego postanowił te święto do nieba drogi to jest Tái-
mnice y sposoby zbawienia po łacinie nazwane Sakramentá, tedy trze-
ba koniecznie byto ná poczasku tej o Sakramentach preim opisac y
wyrzic z dowodu Piem Świętych słarożakannych Osoba tego Mesyafza
to jest Zbawiciela, w Trojcy Przenajświętszey druga Osoba tegoż same-
go człon ręká albo człowieczestwa tego, to jest iż był prawdziwy czło-
wiek

K A T E C H I Z M O W E

wiek oprócz tego że był prawdziwy Bog Syn Boga żywego to że to
 nasz Rodzyc Iezus który posłanowił Sakramenta. Notuj tey pieśni iá-
 ko: Naywyższą Mátko najwyższego Boga: álbo tákor Ty
 ktorás pięknie dni swote skończyła: álbo (dokładam do krá-
 iow Ruskich) iáko, Boharodyce wirnym oborono Upo-
 wiaufszczym ná tebe korono, Spasy nas od bid Máty
 przebláhala Diwo swiátala.

a Credo: 34
 in unū Do-
 minū no-
 strū Iesum
 Christū Fi-
 liū Dei uni-
 genitū ex
 Patre
 natū ante
 omnia se-
 cula de
 lumine ve-
 rū Deum
 de Deo ve-
 ra
 e Spiritus
 Dei fereba-
 tur super a-
 quas Gen-
 timo. Super
 aquas abun-
 dantiarū a-
 mni poten-
 tia Dei.
 d Et voca-
 bitur nomē
 ejus Admi-
 rabilis, De-
 us, fortis,
 In Ex. ymo
 Dō: i. Ad-
 ventus.

- a Słowo przedwieczne Boska Madrość ona
 ktora z nim razem jest, a niestworzona
 Ale iák Bog jest iák samże ja rodzi
 Z Boga pochodzi.
 b Słowo z ust Boskich przed wieki idące
 iák iásny promień który rzuca stonice
 A razem z nim jest iednoź w skutkach sobie
 Insze w Osobie.
 c Syn Boski ninie od Oycá zrodzony
 Ktorych spólny Duch w Troycy uwielbiony
 Vnosił się więc przed światem y námi
 Po nád wodami.
 d Syn iednowładny rowny Oycu swemu
 Tákże Duchowi z nich pochodzącemu
 Wtora Osoba Troycy niepojętej
 Bog z Boga Święty.
 e Imię mu dziwny, Bog, Mocarz, rzeczone
 Rospoczął dzieło w Troycy urádzone,
 Wziął ná się ciáto stan natż oczywisty,
 Z Panny przeczystej,
 A iák Bog istny y człowiek prawdziwy,
 Zá pierworodny uczynek złośliwy,
 Ze Adam z Ewą ná zákaz niedbał,
 Iátko urwał.

P I E S N I

e Iniquitates eorū
ipse porsabit. Isasa
53.

f Sacramenta mor-
tuorū sunt duo, Ba-
ptismus et panis-
tia.

g Krześć znosi
grzech pierworodny
z nierozumnych, a
z rozumnych nawet
y uczynki. Po-
kuta Sakramental-
znosi grzechy u-
czynkowe.

h Sacramenta vi-
vorum sunt quinque,
Confirmatio Euchá-
ristia, extrema un-
ctio Ordo et Ma-
trimonium.

i Sacramenta alia
sunt necessaria ne-
cessitate mediis, ali-
a necessitate pre-
cepti alia tantum
ratione consilii

k Baptismus flumi-
nis necessarius est
necessitate mediis
in adultis saltem in
voto cum coëritiunc
et hic est qui voca-
tur Baptismus Fla-

e On nágrádzáiac według opisanych
Proroctw żydowskich o nimże zeznanych
Gorzkie nákrzyzu podjął umęczenie
Nam na zbawienie

A nim tak wielkie swey miłości dziwy
Wyświadczył ludziom Mesiáš prawdziwy
Nowy testament podał, łaski prawo
Swey władzy sprawa.

Podał do niebá drogę straconego
Te siedm tajemnic zbawienia naszego
Y te to Kościół Mátká násza świętá
Má Sakramenta
Chrześć, Bierźmowanie, Ciáło y krew Pańská,
Y Oley święty y władza Kapłańská
Pokuta zá grzech, y iżlubne mieszkánie
W Máżeńskim stánie.

f Chrześć y Pokuta zá złość uczynkową
Sakramentami umártłych się zowa
Bo umorzone dusze ożywiáia

g Gdy grzechy gładzáia,
h Inne pięć żywych darámi názwane
Bo rozgrzeszonym bywáia dáváne
Y choć potrzebá wszystkich siedmioráká
i Lecz nie jednaká.

k Przy śmierci człowiek rozumu zdrowego
Gdyby dosiępnąć niemógł krztu wodnego
A przecięż z łkrucha żadał by być krzczony
Byłby zbáwiony,

i Lecz niebádaży przy zdrowym rozumie
Ze krztu wodnego zápiágnąć nie umie
Chyba mu, zginać záwiążę potrzeba
Poydźcie do niebá.

m Tak jest wodny Krześć potrzebny w zádaniu
Ante-

K A T E C H I Z M O W E

35

A nierozumnym nawet w otrzymaniu,
Męczeństwo zowie Krześć Krwion zaś Duchą
Z którym jest skruczã.

n Sakramentalnã zaś pokuta onã
Co przed Kápłanem bywã uczynionã
Y s. mo tylko tego rozgrzeszenie

Dãle zbawienie.

o Chybãby skruczã synowika przybyłã
Krotaby piekto gorzkie o'odziłã
Y odstąpiłã niebã dla nãgrody

Tey wiêkszey szkody.

Ze Bog Wszechmocny dobro niekończone
Jest od stworzenia swego obrazone

Więc chce spowiedzi będzie ten iak święty
Do niebã wzięty.

p Zãś niewolniczy żal y przykruszenie
O stratę niebã, piektã zãstuzenie
Nie nie pomaga cale do zbawienia

Bez rozgrzeszenia.

q Przy którym grzesznik skruszonym się stãie
Z przykruszonego, bo mu to przydãie
Moc kluczã uprzywilejowanego

Piotrã Świętego.

r Lećz gdy nikt skruczy z niebie u tã nie może
Chybã żã dziwna fãska twãta B. że
Więc zãbił kto o chorym Kápłanowi

Wczẽśnie nie powie

s A Przenayświętszy Sakrament w żądaniu
Przypan niey trzeba mieć y przy skonaniu
Y rãz w rok tešli sama rzecz pobożnã

Nie będzie możnã

t To tak o Olej święty pdy staranie
Zaydzie y chętnie tego poządanie

1

Już

minis.

1 Baptismus Fluminis necessarius est in re non utentibus ratione, nec enim in illis datur contritio et votum baptismi aqua utriusque tamen isti aequivaler baptismus sanguinis id est mors ingesta in odium fidei.

2 Baptismus triplex est Fluminis et Sanguinis.

n Penitentia sacramentalis forme praescriptae cadens absque obice super actus penitentis suffert peccata actualia.

o Contritio in confessione in voto id est in defileio habitata, salvat hominem etiam sine confessione in re.

p Atritio cum confessione in voto id est in defileio habitata non salvat hominem

nem sine confessione
in re.

¶ Peccator ex attri-
to fit contritus vi
clarum adest sub-
sequente altus eius
penitens absolutio-
ne.

¶ Cōtritio est grati-
a Dei data homini
non enim obligatur
illam dare impio-
s Eucharistia ne-
cessaria est necessita-
te media in voto, ne-
cessitate præcepti in
re.

¶ Extrema unctio
necessaria est neces-
sitate media in voto
et necessitate præ-
cepti p. s. s. b. i. l. s. m-
pleti in re.

¶ Ordinandis in sa-
cerdotium et mit-
tendis ad prædican-
dum gentibus Evā-
gelium, Sacramētū
Cōfirmationis neces-
sarium est necessita-
te præcepti in re
vel in voto.

¶ Haec duo Sacra-
menta Ordo et Ma-

P I E S N I
Już w takim razie będzie Oley święty
Jakby przyięty

¶ Gdy kto Kąplānem chce być, lub pogań-
Nawracać idzie, w ten czas bierzmowany
Ma być koniecznie, a zaś to inegdy
Na woli wszędy

¶ O Kąplāńskim zaś lub mātżeńskim stānie
Upatrzyć trzeba Boskie powołanie
Jāk w tym tak w owym żyć y nieckliwie
Y światobliwie.

¶ Więc te sposoby zbawienia ludzkiego
Z poltānowienia Jezusa miłego

¶ Dla skutku iego krwisa podpisałane
A nam podane,

¶ Y Których serdecznie sobie winszujemy
Prawdziwa w niebo droga uznāemy
Sercā im nasze pokornie poddając

¶ Y rō wyznając
¶ Ze szkoda w Chorach Anielskich zrobiona
Przez Sakramenta będzie nagrodzonā,
Bo te nās (dā Bog) do niebā w prowadza
Y tam osadza

¶ Chwātā bądź Bogu w Troycy iedyndemu
Oycu Synowi Duchowi Świętemu
Bogu który jest w Personach troiaki
W Bóstwie iednaki.

¶ W tym właśnie miejscu po opisaniu sakramentow na-
leżało mi opisać naukę o należącym a przeto zbawien-
nym kręceniu ludzka tak dorosłych y rozumnych, tak o sefzere przez
niemowlęstwo, abo przez niedotężność tak o niemājących rozu-
mu, służąca nā czas gwałtownego niebezpieczeństwa ich ży-
cia, y w podobieństwie błistey ich śmierci, a pod nie przeto.
Te

Te naukę tak bardzo potrzebną wirszem opisałem na pieśni. Spiewać necessaria ią tedy często także (iako bardzo do zbawienia potrzebną) słusna się caciura byłaby rzecz, żeby się pospolstwo tego nauczyło pobożnie y należycie ciono cōsiliū czynić, co się trafia tak wiele razów, a czasem (ach żal się mocny x Effectus Boże) nie uddie się. Wtę aby ani jedna nigdy dusza na całym świecie, sacramentū przez niedostatek tej nauki wiecznie nie zginęła, tedy dla tego same- stabiliti się go lepiej jest, aby wszyscy umieli też o krzczeniu należytym nauce morte Chri- choć się nie wielom tak zbawienny ratunek bliźniego trafi, i tak sfi. wielką przed Bogiem przysługą, ugadziąc iednak czasowi, zdaie to y sacramēta na uwagę y sumnienie tak Pasterzów, iako y wszystkich rozumnych sūt vera me świeckich ludzi, aby se naukę o Krzczeniu, sobie, y ludziom czyta- dia assequē li; spiewali, y tłumaczyli, czytać y tłumaczyć kazali, dla Para- darū gratia fian dla dzieci, dla domowych y dla poddanych swoich, choć wciąż, rū que sunt y w tym miejscu w którym tu jest między pieśniami położoną, choć semina glo- też aż po wszystkich pieśniach, czy to razem z niemi wszytkiemi, czy rie. koleją, tak poredynkiem iako każdą infego dnia świętego, choć też ilekol z Chori do wiek tylko będzie czas (lekce go sobie nigdy y by najmniejszego nie trusorū re- ważąc) a iako nayeściecy, gdyż nie tylko białymgłowom przy ro- bellū repa- dzeniu dzieci służącym, ale y tak wielom infym różnym męszczy- ratur ani- znom y białymgłowom tak wiele razów trafia się krzcić, iako tedy mabus ba- to czynią, czy ważnie czy nie ważnie, niech się o to rozśdzą uwa- pñsatorum żając naukę tego prawdziwą teraz w tej pieśni wyrażoną, przed kto- fidelium .- rą, takową o Krzcie świętym daę informacyą. A. verte fol

I. Okrzcic może ważnie y dostatecznie kżkolwiek, a co większa, Vincentius. nie tylko Chrzęścianin męszczyzna, albo Chrzęścianka Białogłowa Filiucius So- przy rozumie będąca, ale nawet Żyd, albo Turczyn, y owsem poganin J. Panitē- naygrubsy o chrzcie niewierząc y choćby uragając się byle tylko miał tiarius Pa- intencyą to jest umysł uczynić to, co czynią Chrzęścianie. Przyczyna pa lib: mora tego w Teologii świętey jest ta, iż błąd iego szczególny nie znosi, to que: trac: 1. jest nie może zagubić y zniszczyć powszechnę prawdę Chrystusowey, de sacr: in według której onże sam niewiernik uczynić chce, gdy umyślił uczy- com: cap: 5. nic to, co czynią Chrzęścianie. pa: 14. numo

2 Do krzczenia człowieka tak żeby to było y ważno, y bez 75. Dico 2. grzechu trzeba zachować ordinem Hierarchia, to jest tego sferę nō esse opus porzą- habere in-

sentionem.

N A U R I

quod facit *porządek. Najpierwszy jest do administracyi Krzewu Biskup, potem*
Ecclesia Romana vel a Pleban, potem Xiądz którykolwiek pozwolenie od Biskupa albo od Ple-
lia particu- bana mający Rzymski, albo Grecki albo Słowiański, Uniat, a w niedosta-
laris sed cā- tku tych Schizmatyków. Ci wyżey opisani solemnicer, y bez trąsunku gwał-
ni quod fa- towney potrzeby, to jest, bez widocznego niebezpieczeństwa śmierci, o-
sis vera Ec- krzcić mogą, w trąsunku zaś gwałtowney potrzeby ieden z tych na-
clesia que- śępujących pierwey wyrażony, bliższy jest którykolwiek bez zlecenia Pa-
cūq; illa sic sterzowego. Kładz nie będący w censurze więkšey to jest nie wykłęcy,
pater quia z tych pięci każdy po Kapłaniſku ieſzcze chodzący albo przynamniey
hareticus Kapłanem bydź ieſzcze chcący a po nich którykolwiek z tych pięci po
were bapti- Kapłaniſku nie chodzący, ani Kapłanem bydź chcący. Teraz męſzczy-
ſat & tamē zna cale ſwiętki, który żadnego ſwięcenia ex minoribus ordinibus nie
non credit miał, ani conſury, a iednakże bierzmowany ieſt, do tych męſzczy zna-
Romana Ec- którykolwiek nie bierzmowany Katoлик, albo Greczyn albo Słowianin U-
clesia, unde niat, a po nich Schizmataryk, po tych rodzony dziecięcia Ociec, potem
ſi quis inten- nawet A/ Luter Kálwin, byle tylko nie o ſmieniał formy to ieſt ſłow krzewu
dit facere a żeby chciał uczynić to, co poſtawił Chryſtus, albo co czyni prawdzi-
quod facit wy Kościół ſwięty. Może też okrzcić, Katoлик w kłętwie będący mo-
aliqua Ec- że, białoſłowa Chrzeſćcianka nawet y matka kiedy tego ieſt wielka po-
clesia parci- trzeba w niebytności innych oſob. To roſſeregowanie do wiadomości
cularis & ludzior politycznym y uczonym należący krotſzym tak tylko ſenſem lu-
ſalſa ut Ge- dziom proſtym opowiedzieć trzeba, że kiedy ieſt przy konającym nie-
nevenſis ſa krzozonym dziecięciu albo człowieku męſzczyzna, tedy on krzcić po-
sis erit quia winien nie białoſłowa, a kiedy ieſt białoſłowa tylko y ociec, tedy ta-
ſimul cū illo krzcić powinna nie Ociec, y co ieſzcze może proſtak albo proſtaczka z tego pū-
errore ma- kien zrozumieć y pamiętać, tedy mu to y tylko powiedzieć powinni Kapłani.
net intentio Jeżeliby zaś trafił ſię taki przypadek y potrzeba nawałna o-
debita faci- krewey ſię tu mowi żeby białoſłowa albo kto inny okrom Kapłana o-
ciēdi quod krzcić miał tedy opowiedzieć o tymże krzcie y o ſłowach iakiemi
ſanda facit krzcić albo krzcića powinna własnemu Plebanowi albo Kapłanowi ce-
vera Eccle-

mu
ſi cuius putat illam Geneveſe eſſe mēbrū. 2do. Si quis intendit agere quod
juſſit Chriſtus non quod agit Romana Eccleſia ſatis etiam erit quia eodē
modo privatus ille error non tollit intentionē neceſſariā & ita accidit in
hareticis. Idē docet Zoares diſp. 17. ſec. 2. Tambur. l. 1. de ſacr. in ge. c. 1. § 4
n. 5. & ſequi. Idē doc. Platellius Palao & alii comm. de Baptiſmo.

K A T E C H I Z M O W E

37

mu do którego Krzest czynić należało żeby rozsadził jeżeli dziecko lubo
człowiek dorósł w niebie sp. cozenstwo zycia zefalacy a krzest pragnacy. (Krzest mianu)

Przestąpić porządek ten, y przestąpić do okrzestzenia człowieka
w imo przytomnego którego wyzszego od siebie nie będzie grzech, ie-
żeli wyzszy nie jest sp. subny, gdy albo nagle się rozchorował albo pi-
ny jest, y przeto nie może tego należycie uczynić, albo wiece nie umi,
a niemasz na to czasu aby go nieszcy od niego nauczył, tak iako wia-
śnie trzeba.

Kierownik z opisanych wyżej kapłanow lub świeckich lu-
dzi wiernych lubo niewiernych, męszczyzn, lubo bałychgłow, okrze-
czającą ważnie, to jest tak jak należy, y tak wia nie trzeba, pod
czas pokazujący błęto śmierci, a jednak po tym jeżeli nie umarłby te-
seze okrzestony, tedy już Ksiadz drugi raz nie będzie krzest, y żeby
tego ludzkie pośpolici pewni byli, przeto dokładam, iż gdy nad okrze-
czonym od kogokolwiek dziecieniem albo człowiekiem czyta potym obrze-
dzone modlitwy Xsadz, albo Oliami mistem namaznego, to tylko
ceremonie Kościelne odprawia, ale nie krzest, y choć bez tych cere-
monialnych obrzędow umarł by on od kogokolwiek już należycie o-
krzestony człowiek był by zbawion, że jednak żyje, tedy powinien
jeść Ksiadz oto użyty, odczytać nad nim tak święte ceremonie aby
ten nie był upośledzony od wszystkich owiec Chrystusowych, które te
obrzędy otrzymały Y cieszem choćby krzest takiegogo ksiadz, tedy
nie krzest go drugi raz, powtornie, albo powtarzać, ale tylko z tam-
teencya jeżeli on Chrztu tego od kogokolwiek mu dany iakimkolwiek
trąfunktem nie był ważny, y zowie się to *conditio naltex* krzest,
gdy kapłan nie ma d. śluteczny w. admości jeżeli on Krzest ważnie
to jest tak jak trzeba uczyniony y śdiny był, albo w czymkolwiek
bład iaki nie zaszedł.

Gdyby ksiadz wiedząc iż należycie y tak iak trzeba od ko-
gożkolwiek okrzestony jest człowiek, y żadney ozym wątpliwości nie
mając, a znowu by go krzest, tedy upadł w klatwę Papieża, iako y
ten człowiek który wiedząc że jest należycie okrzestony a ważłby się
drugi raz krzest przyjmować zdac się krzest zmyślując sobie że i. i.

P I E S N I

nie krzezony ábo nie krzezona, tál owy podpada nie tylko pod klasmy
Papieskie ale y pod kryminalne karanie świeckie

P I E S N O K R Z C I E
S W I E T Y M.

Ta bårdzo potrzebna do wiadomoici, á przeto śpiewania y czytania
czystego godna, záwsze y wszędzie, ieżeli się zaraztu w Katechi-
zmie ná swoim miejscu, ábo po Katechizmie przespiewanym
pomóc nie będzie mogła. Notá tej pieśni, áko pieśni

• Przykazaniach Bózych: Słuchay
co Stworca mówi.

Słuchay pobożna duszo takó dziwne rzeczy
Dał nam Pan Jezus, duszy miłośnik człowieczy.

Gdy sposób on konieczny zbawienia naszego
Dla śnadności dał w ręce człowieka wszelkiego.

Tak bardo że poganin [dziwnyś mocny Boże]
Albo y żyd niewierny dobrze okrzcić może,
Byle miał chęć uczynić co czynią Chrześcianie
Choćby czynił niewierząc y na uraganie,

Bo skuteczniejsza Boska prawda y obrzędy
Niż żydowska niewierność y pogańskie błędy.

Ale patrzay o duszo! patrz Chrześcianińcie!
Ze postaremu ludzkich dusz tak wiele ginie,

Przez to że ważnie okrzcić ledwie który umi
Ledwie kto formę, toieś słowa krztu rozumi.

Ale ich na zginięcie, to szkodnie mieszają
To niebacznie na szkodę (ach wieczna) przydała

Y tak ich krześć nie ieś krześć, gdy są odmienione
Słowa od Zbawiciela do krztu naznaczone.

Jak y w ten czas nie krześć, lecz zginięcie ię dzieie
Gdy jedno słowá mówi, drugie wodę leie.

Bo klama żeby krzcilo, gdyż tylko powiada
Ze on krzci a iuż inny ona woda włada

Inni

Inni zaś bezrozumnie woda napawiała
Święconą dziecię, krzcząc je, a tego nie znają
Ze to słowo: krzczę, omyć nie napić znaczy.
Y tak przeciw krztu wszystko porobia inaczy.
Inni mówią mianuie y to za krześć maia,
A nie krzcza gdy: mianuie miało: krzczę wkładaia
Wszystko to nieprzyjaciel dufny tym spawuie
Ze od nauki krzczenia ludzi odwołuie
Y każe im sadzić się na własnym rozumie
A człowiek nieuczy się, choć wie, że nie umie.
A to jest należyta jako Kapłanowi
Tak wiedzieć y każdemu Chrześcianinowi
Ze wsiow więc do kościoła nie rychło znać daia
Bazary w przeprowadach krześć y pogrzeb miewa.
Y tak też piekłu korzyść bez kapłana wszędzie;
Gdy do krzczenia świecki człek rozumny nie będzie
Ale głupiec, lub głupia, mówiac co nie trzeba,
Y czyniac, zagrodzi trakt człowieku do nieba,
Słuchaycież przeto młodzi, słuchaycież y starzy,
Jak Krzczyć po Katolicku, gdy wam to Bog zdarzy.
Broń Boże bliskiej śmierci na człeka z przygody;
Nieczekayże święconey, ani czystey wody
Ale weź taka czas ma, byle woda była
Prawdziwa, choćby się coś trochę odmięnia
Zapachem lub kolorem, byle przyznać trzeba
Iż ta woda przez się jest z ziemi lub y z nieba
Teraz ziednocz z kościołem twoie zamysłanie,
To jest, chciej okrzyć tak krzcza wszyscy Chrzescianie
Leyże wodę na głowę, a według osoby
Y miejsca, trzymay w łaniu mierności sposoby,
Nie możeli dać głowy, lub plecy, chrzcić nogę
A iusz go y tak wstawisz na zbawienna drogę.
Lub krzczi rękę gdyć woda z więzienia takiego

K A T E C H I Z M O W E

w Imie Oy
cá tym że
głosz zasp
wac trzebá
ktorym spie
walc: Já
ciebie krz-
sz, to wryś
dobrze wy-
dzo w Pie-
ini, przestro-
gá ta nále-
ży tylko do
spawánia,
nie do krz-
czenia.

S S

Qui nume-
rat multi-
tudinē stel-
larū et ōni-
bus eis no-
mina vo-
cat. Ps. 146.
Et prae uni-
cuique
Nisi quis
renatus fue-
rit ex aqua
et Spiritu
Sāctō nō po-
test intrare
in Regnum
Dei. Io. 3.

Jezli wapiśz abyć żyw głowę podał z niego,
Wszak wyczeniem bydź może żywota przybytek
Gdy nie całe wyszedłszy obumiera wszytek
W niedostatku dość żehy wody tyło było
By się coś ciała palcem choć iednym obmyło.
Gdy polewasz lub myjesz, dla Boga żywego
Nie miánuyże ni słowa przydáváy żadnego,
Nád te ktoreć wnet powiem. Tych nie odmieniałac
Náymnieyszego z nich, ani ichże przekłádac,
Mow właśnie kiedy wodá doryká bliźniego:
Já ciebie krzczę w Imie Oycá y Syná y Duchá Świętego.
Amen rzekni ná końcu iesli ieszcze żywy
Jesli nie to y nie mow, á on już szczęśliwy,
Boś mu Boskie wypelnił już postanowienie
Sobie wielką przyługę a temu zbáwienie
Juz świecę postáwił przed Bogiem twym w Niebie
Ktora się cieszac, będzie Bog wspominać ciebie,
Niechże go on sam w Niebie iák żeche miánuie
Ktory liczac wielość gwiazd imie im znáyduie
Abo iesli żyć będzie kápłán go nazowie
Y nie máiac zá słowo krztu, imie mu powie,
Bo imie do istoty krztu nie niemá cále
Y że to Xięzá wiedza tedy poufale,
Miánuia. A kto imie zá słowo Krztu mniemá
Y z tymże mniemaniem Krzci to iuz tam krztu nie má
Pr. eto powtárzam pilnie to upominanie,
Abyś od Krztu odrzucił wszelkie miánowanie,
Lecz tylko w ten sam czas gdy leiesz ábo myjesz
Mowże śliza forinę krztu, ináczey zábileśz,
Zábileśz, nie odżywiśz ná wieki bliźniego
A nie popráwi tego wiek wieku żadnego.
Y gdy przez upor poydziesz mimo te przestrogi
Nie wyjdzieś y ty za to na niebieśkie progi.

Bo

P I E S N I

Bo dokąd przez twoy upor ty zepchniesz bliźniego.
Stuszną abyś ty głębiej, zepchnion był za niego,

Tam rozeznawć będziesz, wiecznych lat tak wiele. *Melior est
obediencia
quā victi-
ma.*

Ze większą rzecz na duszy zabić, niż na ciełe.

Daj Boże posłuszeństwo przy umiętliwości,

Bo te wszelkiew dowody są doskonałości.

Wyznanie tych czterech Artykulow, to jest tych czterech czę-
ści wiary, które każdy Kátolik pod grzechem śmiertelnym wyrá-
żnie wiedzieć powinien jest, nie odwołując się tylko o nich na Kościół
Święty, tak sąko o wszystkie same artykuły, to jest o wszystkie same
części wiary, y okoliczności ich, na Kościół odwołować się jest powinien.
Notá tey pieśni takó w Godzinkách Hymnu; Zawisay Páns światá
Niebieśtá Krolowá.

Wierzyć tak wierzyć kościół wleśnych zgromádenie

Ta jest naszą powinność dająca zbáwienie,

b Jednak niektóre części świętey naszej wiary
Powinne być wyraźnie wyznawáne dary.

Tak iż śmiertelnie grzeszy kto ich nie rozumí
Y wyznáć choć swoiemi słowami nie umi.

Przero pobożná duszo byś ich pamiętáta
Rádze abyś ich sobie rz pieśnią spiewáta

c Náprzód wierzę że jest Bog, Pan y Stworca światá
Bez poczatku y końca w wiekiste lata

Bog stworca wszystkich rzeczy Bog nasz bez odmiány
Jest Troycá Przenáyswiętszá Bog nasz zawołány

A Troyca Przenáyswiętszá Bog ten niepojęty
Jest Bog Ociec y Bog Syn także Bog Duch święty

Trzy Osoby á jeden Bog nie rozdzielony
Który niecháy ná wieki Będzie pochwálony.

d Druga rzecz wiem że ten Bog sam jest nie wątpliwy
Dobrych y złych uczynkow płacá sprawiedliwy

Ka

Y choć

a Wszystkie
rzeczy do
wiary nale-
żące tak
wierzyć po-
winniemy iá
ko wierzy
kościół.

b Cztery
rzeczy do
wiary nale-
żące wyrá-
żnie rozu-
mieć umi-
ć y wyznáć
powinniemy.

c Pierwsza
ze czterech
rzeczy któ-
re wyraźnie
wiedzieć

K A T E C H I Z M I Q W E

wierzyć y
wyznawać
początki re-
fleksy, ta
jest ze Bog
jest y że to
Bog we
trzech Oso-
bach jeden
jest.
d druga ze
czterech
rzeczy któ-
re wyraż-
nie wie-
dziać wie-
rzyć y wy-
znawać po-
winniśmy
tą jest, iż
Bog jest
płatem tu y
po śmierci
za złe y za
dobre spra-
wy.
e Trzecia
ze czterech
rzeczy któ-
re wyraż-
nie wie-
dziać wie-
rzyć y wy-
znawać po-

Y choć na sąd ostatni nie rychło załagdzie
Każdy jednak przy śmierci dekret już mieć będzie
Sad zaś ostatni na to by wszyscy wiedzieli
Jakiż to co przy śmierci dekret ludzkie wzięli
Wiedzieć toj wszyscy którzy żyteście tak chcecie
Ze zapłaci ten przed kim skryć się nie możecie.
Trzecia rzecz do wyraźney tą jest wiadomości
Ze już przyszedł Mesyasz na ziemskie niskości
To jest Zbawiciel nasz od Boga Oycą swego
Y zgładził pierworodny grzech oycą naszego
Wtórą Trójcy Osobą Boską Mądrość ona
Oycą Wszechmogącego z nim wraz pochwaloną
f To jest istny Syn Boski w czynie spodobany
Zstąpił na świat sposobem w pismach obecnym
Y ludzkie na się ciało wziął z Panny Przeczystey
Na dowód swej miłości ku nam oczywistej
Nagrodił za Adámow grzech, gdy nie poznany
Przez sweichże według pism jest ukrzyżowany
Y umarł, y zmartwychwstał, y wstąpił do Nieb
h Więc kto weń wierzy piekła bóg mu się nie trzeba
Bo śmierci jego zadość za łabiką urwanie
Uczynił skuteczne Boga prześlągnię.
Ale y uczynkowe z nas każdego złość
Tona w morzu najdroższej krwi jego miłości
Tylko do niegoż trzeba uciec się każdemu
Skądże z żalem przeciwko sumnieniu swotemu,
Ten y takowy jest nasz Mesyasz prawdziwy
Stworzyciel, Odkupiciel Człowiek y Bog żywy.
Bo jedyny Spółwieczny Syn Boga żywego
Y Panny czystey za sprawą Ducha Świętego
i Sam jeden w Niebo droga prawda nie stworzona
Y żywot wieczny w którym wiara uwielbiona
Wietnych jego przez święta trudności prowadzi
Y

P I E S Ń I

Y w wiecznym odpoczynku Niebieskim posądzi
 Gdzie iemuz z Bogiem Oycem iego wieczną chwala
 Y z Duchem Świętym będzie bez skonczenia trwała.
 k Czwartą rzecz tę wyznawam y przy niey umieram
 Usty ja opowiadam y w sercu zawieram,
 Ze Mesiysz nasz Jezus Zbawiciel prawdziwy
 Bog y czyltey Panny Syn, Bog, Człowiek żywy.
 Nim mękę za naszą grzech poszedł spawaną,
 Zostawił nam tę łaskę nie wypowiedzianą,
 I Ze gdy już na wieczerzy zsiadł ostateczney
 Dał nam dar wiary naszej dowod dostateczny
 m Mając za lubość mieszkać z ludzkimi Synami
 Dał nam pod chlebą y pod winą osobami
 Ciało, Krew, Duszę z Bóstwem to jest dāt sam siebie
 Tak iak jest żywy w Ciele y kroluje w Niebie,
 Byśmy nim raz w rok naymniey duszę odżywiłi
 Y cwiżem iezli mozem częścicy przyjmowali.
 Z Bóstwem y z duszą z ciałem iego uwielbionym
 Osobami chleba y winą złączonionym,
 Bo gdzie jest ludzkie ciało z duszą swoją żywe,
 Tam też jest y krew żywa rzeczy nie wątpliwe
 A przy krwi z duszą żywey Ciało z istnościami
 Tak jest pod jedną iak pod dwiema osobami
 Z Kaptarami to wzajem Świętocy wyznajemy
 Ci dwie przy Mszy a my zaś jedną przyjmujemy
 Włóce Najświętszy Sakrament taki prawdziwe Ciało,
 Y Krew Pana Jezusa z kioła zmartwychwstało
 Gdy ten że B. g y Człowiek z grobu uwielbiony
 Swa Boską a nie cudzą mocą jest wskrzeszony
 Włóce ten jest pod Chlebą y winą osobami
 Kto y się z Panny zrodził y żył między nami
 Tenże w niebie z Oycę y z Duchę Świętym wiecznie
 Żyjac niech od nas będzie pochwalon i potecznie.

40
 wiennym)
 ca jest, że
 Mesiyszca
 jest Odkupi-
 ciel narodu
 ludzkiego
 od winy za-
 iabłko ura-
 wane obie-
 cany od Bo-
 ga, już przy-
 siedł, Jezus
 Syn Boga
 żywego y
 Maryey Pa-
 ny.
 f Misi Dē
 m Filii suū
 in mundū
 ut saluetur
 mūdus per
 ipsū loc. 3.
 g Ecce Ver-
 go cōcipiet
 et pariet fi-
 lium et va-
 cabitur no-
 men ejus
 Emmanuel
 Iſaia c. 7.
 tak się stu-
 maczy z na-
 mi B. g
 przyśedł.

To

K A T E C H I Z M O W E

Iezus Syn
Boga żywe
go y Mary
cy Panny.
h Qui cre-
dit in eū nō
iudicabitur
qui autē nō
credit jam
iudicatus est
quia nō cre-
dit in nomi-
ne Filii Dei
Ioā: c. 3.
I Ego sum
via & ve-
ritas & vi-
ta. Ioā: c. 14.

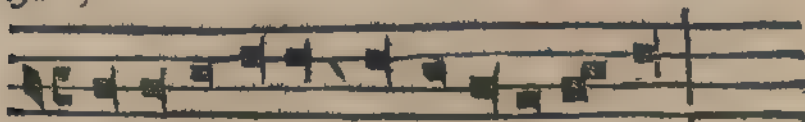
Teczętery Artykuły z Kościołem wyznając
O inze wszystkie rzeczy na Kościół się zdając
Na Kościół lud Papieża wiernie słuchający
Y pod niem Jezusową Wiarę wyznający
Jak ten Kościół wierzy tak y iā wierzę, ani
Ja tego Chwalcę co iā Matka moja gānd
Głębszych żadam nauk do życia pobożnego
Wspomoż mię na to Boże Człowieka grzesznego
Chwała Oycu Synowi Duchowi Świętemu
Nieśmiertelnemu Bogu w Trojcy iedynemu,
Niech Najswiętszy Sakrament będzie pochwalony
Prawdziwy Bog y człowiek tylko zasłoniiony
A dusze wiernych zmarłych niech odpoczywają
W Pokoju to jest w Bogu którego żadaia.
Boże bądźże miłościw y miłe słudze twemu
Boże racz bydź miłościw mnie człeku grzesznemu
Okryj mię miłosierdziem swym ufającego
W Imię Oycy y Syna y Ducha Świętego.

* **k.** Człwarta ze czterech rzeczy które wyraźnie wiedzieć wierzyć y wy-
znawać powinniemy to iest że Odkupiciel świata Chrystus Iezus Syn Bo-
gā żywego y najsłwiejszy Marycy P. prawdziwy Bog y prawdziwy Czło-
wiek, iest cały zupełny żywy y prawdziwy w Przenajświętszym Sakra-
mentie pod Osobami Chleba y winā. I. Canantibus autē eis &c. &c.
& ait, accipite & comedite hoc est Corpus meum. Et accipiens Calicē
&c. dedit illis dicens, bibite ex hoc omnes hic est enim Sanguis meus
novi testamenti qui pro vobis effundatur in remissionem peccatorum.
Matthaei c. 26. m. Delicia mea esse cum filiis hominum. Proverbi
cap. 3. n. Qui manducat meam Carnem & bibit meum Sanguinē
in me manet & ego in eo. O. Concomitantia. Iuxta omnes Theo-
logos.

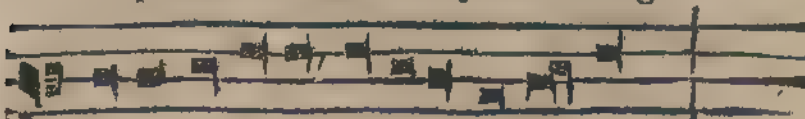
P I E S N I

Trzy cnoty Theologiczne w sámych tylko definicyách coieł
w opisách swych wierzem wyrażone, dla tym snadniejszego ludziona
pámsztania. Bo tak są potrzebne te trzy cnoty że bez nich żadna
móra człowiek zbawion bydz nie może. Notá tey pieśni sáko o
Błogostáwionym Sámśláwie Kóstce Societ: Iesu. Nowá Jutrzen-
ko kráju Sarmáckiego: Dla niewiadomych tey noty, Solmizá-
cya jest tá.

4.

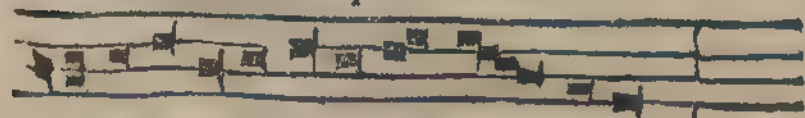
Trzy ziednoczone cnoty sedná drogá.

Aż przed Masełat naywyższego Bogá

Wiara Nadzieta y miłość rozlične

Lecz sedne w skutku bo Theologiczne,
a Wiara jest Boski dar nadprzyrodzony
Y promień z niebá którym oświecony
Człowiek státecznie trzymá y wyznáie
Cokolwiek Kościół Święty nam podáie.
b Nadzieta mocne jest w Bogu ufánie
Ze nam sáмого siebie w używánie

a Fides est

b Spes est

Dá

K A T E C H I Z M O W E

Dą niewatpliwie w Niebieskiej wieczności
 Jeśli mu służyć będziem w niewinności
 Y owszem ani grzech nas z tego zrazi
 Gdy go pokutą nakázaná skazi
 A tak koniecznie zbawieni będziemy
 Gdy do nadziei w Bogu ucieczemy.

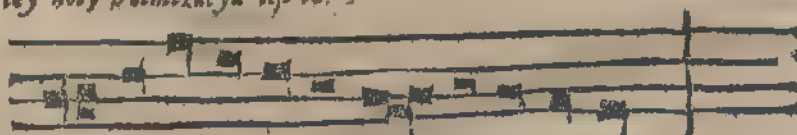
c Charitas
 est amor
 quo diligimus Deum
 propter se
 & proximum
 propter Deum
 Sicut omni
 nis omnia
 Theologorum

c Miłość jest skłonność duszy ludzkiej onę
 Ktorą, szczegulnie w Bogu utopioną
 Nad wszelkie dobro kocha go iednego
 A bliźnich w nim, y dla niego samego.

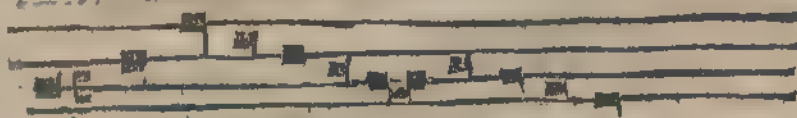
Chwała bądź Bogu w Troycy iedynemu
 Wiara Kościoła od nas wyznanemu
 W którym nadzieję zbawienia kładziemy
 Y nadewszystko iegoż miłujemy.

Akt Wiary Świtey Katholickiey. Nota tej Pieśni, iako,
 Witam cię witam Krolowa Niebieska: Dla niewiadomych
 tej noty Solmizacya jest ta:

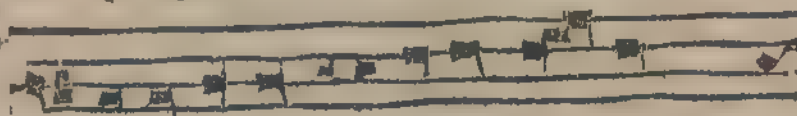
Deus est. Is-
 g Trino &
 unus.
 b Faciamus
 hominē ad
 imaginē &
 similitudinē
 nostrā. Gēti,
 c Audis fra-
 es Domini
 Deus noster.
 Dominus u-
 nius est
 Deus: a

Na fundamencie stołę niewatpliwym

a Bo ię bezpiecznie szczyę Bogiem żywym

b Stworze mego wszechmocnego, w Troycy Świtey
 niepo-

niepojętey c Wyznam jednego.
Ociec Syn y Duch Święty uwielbiony
Bog jeden w Trojcy wiecznie pochwalony
Bog straszliwy Sprawiedliwy, e Płacą sprawy zię y
prawey Sam jest nie wartliwy.
Messyasż w Piśmách świata obiecany
f Zbawiciel w ludzkim cieie już nam dany
Z Panny czyste, oczywisty Jezus Boski Syn pra-
wdziwy, Bog y człowiek żywy.
g Ten przy Wieczery swojej wielkim Święcie
W Chlebá y Wina dziwnym Sakramencie
b Dál nam siebie iák jest w Niebie, z Duszą Bostwem
Bog Wcielony Tylko utajony.
To y cokolwiek Kościół nam podaje
Nasż Katolicki, iá wiernie wyznaje
Heretyckie odszczepione Baśnie stáre y wznowlone
Mam za potępione.
i A że martwa jest bez uczynków wiará
Więc ta jest od tad mego życia miará
Już nálogu przestać ztego, A żyć Bogu do dobrego
Małac się wszytkiego.
Wspomoż mię na to Boże bez odmiany
Wiára prawdziwa odemnie wyznány
Niech ustami y sprawami. Zbawienne gdy' nie od-
miennie Ciebie wyznám.

Akt Názzei Katolickiey w Bogu. Notá tey pieśni iaku: Bóg
pozdrawiona Pántenko Maryá. Dla
niewiadomych tey noty Solmizacyá jest ta.

L

Nic 5

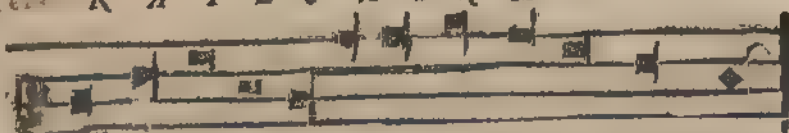
K A T E C H I Z M O W E

2. Epizod

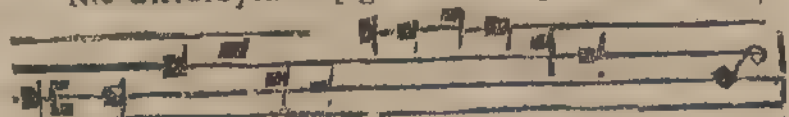
h amē dico
vobis quod
gandiu erit
in celo su-
per uno pec-
catore pe-
nitētia. 10ē
de quā super
97. iustis qui
nō indigēt
penitētia.

Luce 15.
cive trzech
razach po-
winniemy w
znicać w so-
bie nadzie-
je w Bogu.

Naprzod
kiedykolwiek
wiek co na-
myśl przy-
dzie, y dla
tego wpro-
tini napisan-
ne jest to sto-
wo teraz.
Drugi raz
kiedykolwiek
wiek przy-
pádniepokus-
sa desz ra-
cystorist ro-

Nie ustraszysz mię grzechow mych wielkości

4 Bo wiem że większy Bog w swojej litości

Dobroć tego jest morze niezbrodzone.

Ná zbrod nie ludzkie w nim że utopione
Więc mocno ufam y pewniem tego
Ze mi Bog w Niebie dá łebie łamego
Gdy już mu służyć będę w niewinności
Z Sakramentalna pokutą za złości.
b Wzdyć to ci wizerocy co w Niebie młeszkają
Większa pociechę z Krolew swoim mała
Z wierney pokuty grzesznika jednego
Niż ze łta osob ludu niewinnego.
c leżcież y to wiem że mi jest w powinności
Istot koniecznie coy Boskiej łitości
Teraz y w kożdey pokusach rozpáczy
Y gdy moy rozum śmierć moję obaczy
4 Dość że gdykolwiek gniew Boski gorący

Rozdz.

P I E S N I

Rozżarzy się ná lud sły y grzyszący
 Błogosławieni ktorzy choć grzyszyli
 Z wielką ufnością kniemuż się schronili
 Boska dobroci bądźże pochwalona
 Która naybárzciey bywasz obrażona
 Rospacza, bo tą by był niezawiedziony
 Y Judasz, pewnie byłby był zbawiony.
 Bądź pochwalony Synu Oycá Twego
 W społecznęchwale y Ducha Świętego
 Iż niechcesz śmierci grzesznika; o sobie
 Lecz aby ufał, y żył wiecznie w Tobie.

*Akt miłości Bóstey, y Miłości bliznich dla Boga Nota tey
 pieśni jako nota naypierszey pieśni Katechizmowej o dziesięciu Przy-
 kazaniach Bóstich Słuchay co Stworca mówi Słuchay
 ludzkie plemię,*

Duż ludzkich miłośniku nieograniczony
 Jákoważ wzajemnością miśz też bydz uczczony
 Ponieważ wszelki impet sposoby y miary
 Przechodza twoich ku nam uczynności dary
 Dziwne dość jest rozumney duszy w człeka włanie
 Jeszczeż dziwnieysze ieyże z grzechow odszukanie
 Krwawemi w gorzkich mękách pracami sprawione
 Y gruntownie na Krzyżu śmiercią utwierdzone
 Zaisze droższym, perłę skarbem odszukateś
 Y Kleynotem który za duszę moję dąteś,
 Ciało Twoje Náyświętsze z Czystey Panny wzięte
 Y z Bóstwem ziednoczoną Duszę twoję Świętę
 Jakże grzesznik uczynię dość mey powinności
 Ják wykonam was grzesznik o prawą wdzięczność
 Oto naydroższy Jezu tak do mnie z stąpites
 Z toná Oycá Twojego aby mię zbawites

Li

6 Ták

*Spaczy. 1.
 Trzeci raz
 przy śmier-
 ci. d Cñ e
 xarferet in
 brevi ira e
 jus beati o-
 mes qui cōfi-
 dūt in eo.
 Ps: rdo.
 e nolo mor-
 tē peccato-
 ris sed ut
 cōvertatur
 impius &
 via suaver-
 vat. E-
 zech: 33.*

*a Deus qui
 humana su-
 bstantia di-
 gnitate mi-
 rabilius cō-
 didisti &
 mirabilius
 reformasti.
 In missali
 Romano ad
 infusionem
 sanguinis in Ce-
 licem.*

K A T E C H I Z M O W E

b Rozmy-
Asiſt do tro
ci Boſkich y
zacznoſci ie
go wſtepo-
wać powinni
imy przed
niego po
wſtykich
rzeczach
nam powie
rzonych a
niez ſtepo-
wać w poſe-
pienie po
nichże za-
zywającich
na raze
maieſtatu
iego.
Quid mi-
bi eſt in ca-
lo? et a te
quid volui
ſuper terrā
Pſ: 71.
d Skrychā
prawdziwā
toieſz a ſy
nowſti za
grzechy za
kibydż po
winien.

b Tak ja wſtepować będę ſercem mym przed ciebie
 Po wſzystkim co ſtworzono na ziemi y w Niebie
 Chylcież ſię pod me nogi wſzelkie wynioſtoſci
 Pociechy y przyjaźnie ſkārby y godnoſci
 Zdrowie nāwet y życie, pociechy, wygody,
 Nie z wās lecz z Bogā pragnie ſerce me ochłody
 c Niedbam o wſzytko cāle Bogā chcę ſamego
 Coż nā ziemi y w niebie nād niego iednego
 Ktorego gdy me ſerce iuż widzi zacnoſci
 [Ile mi dopuſciły moie nikczemnoſci]
 Zdumiewam ſię że do tad rozumu nie miałem,
 Gdy pieknoſci nād wſzytkie Bolkiey nie kochātem.
 O Boże! o pieknoſci! ſwiatło nieſtworzone!
 O dobro dla twych Świętych w niebie utāone!
 Kto w Ciebie patrzyć nie chce y wāżyć nie umie;
 Slepota w ſercu iego ſzaleńſtwa w rozumie,
 a Nā dowod żeſ mi od tad nādewſzytko miły,
 Chcę abyć ſię kopiecznie krzywdy nadgrodziły.
 Zem ſwiat nie ciebie kochał, d więc iā niechcę niebā
 Nagrody mi twoich krzywd nādewſzytko trzebā
 Wiecznym moim nieſzczęſciē. d Dayże miłość twoię.
 A iā na wieki noſę w piekto grzechy moie,
 d Y nā nich tam chcę gorzeć chwālac ſeżerācie ciebie
 Y chwālić chcąc iāko cię chwāła Święci w Niebie.
 Tylko dodāy nędznemu ſercu twej miłości,
 Tāk żeby przewyſzalał piekielne gorzkoſci,
 d Zeby tam nieochybnie w poctażney zley chwili.
 Tāk cię wielbił iak wſzyſcy w niebie twoi mili,
 e Lecze ty niechceſz ſmierci pokutniacego,
 Y wyrwaſz od brāmy piektow płaczącego,
 f Otoż iā poſtāremu z tym ſię deklāruię
 Ze nie dla ſtraty niebā za grzechy żāluię,
 Ni, zem piekto żāluię, lecz tylko zem ciebie
 Obrāził

R I E S N I

Obrąził procz którego nie mi y po Niebie,
 O piękności! dobroci! o doskonałości!
 O pociecho iedyną! o wieczną záćność!
 Nim ten zwykły tobie dziw podniósł nądemną
 Ze duszę moję sobie ~~użył~~ przylemną
 Pierweyże sobie nągrodź sam swola záćnością
 Krzywdy ktoremci czynił wszelka moją złość
 Y dopiero nądemną miłosierdzie twoie
 Pokázuy oczyszczając grzeszną duszę moję
 By ná nągrodę krzywd twych przez wieki patrzyła
 To jest ná ciebie: y ztad ucieszona była
 Tylko mię na to samo (proszę) zbaw bym ciebie
 Chwał! kochając, kochał chwalać w niebie
 Tym czasem dla miłości twej Jezu moy drogi,
 Niech tu moich umyłam nieprzyjaciół nogi.
 g Ktorem odpuść, błogosław w kożdey pomyślności
 Y wprowadź do szczęśliwey po śmierci wieczności
 b Tak szczerze proszę aby łodkim cię uznali
 Jak za swemi prośbami co cię krzyżowali
 Nimesz ikonat. Niechayże nim cię uyrzję w niebie
 Ja też konam ná krzyżu ustawnym dla ciebie,
 Wszytkich dla ciebie kocham, już mi przyjaciele
 Y ci co mi obmyśla Krzyżów różnych wiele.

Siedm uczynków miłosierdnych dusznych, y siedm uczynków mi-
 losierdnych cielesnych, które są dowodem miłości Boga. Y miłości bli-
 żnich dla Boga, opisane z liczbą ich dla siadniejszego pojęcia y pa-
 miątania. Nota tej pieśni Solmizacya jest tá.

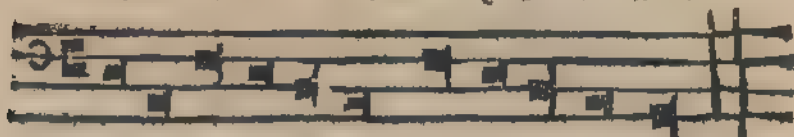
Pokaż iż kochasz Boga człowiecze

B

e nolo mor-
 tem impii
 sed ut con-
 vertam
 a via sua
 et vivat
 Ez: 33.
 f zal syno-
 wstę coiff
 strucha prá-
 wdziwa za
 grzechy tá-
 ká bydz po-
 winna.

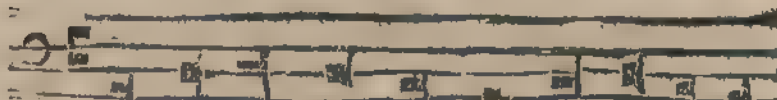
g Miłość
 bliźnich
 prawdziwa
 dla Boga,
 zamyka w
 sobie mi-
 łość nie-
 przyjaciół.
 h Pater do-
 mitte illis
 nō enim scō-
 unt quid fa-
 ciunt.

K A T E C H I Z M O W E

Bo prożna mowa i prawdziwe uwlecze

Probatio di
lectiois ex
hibito est
operis Gr.
hō 30. in En;

a Prawdziwey przeciw Bogu miłości

Dowód na leży na uczynności

b S. Augu
Rinus.

Ale iakże go wspomagać w niebie
Ktoremu to nie nie leży w potrzebie
Od niego wszystko pełen wszystkiego
b A przecież zadá bráć od káżdego;
Dusza prágnała złotej wieczności

c Miłość
prawdziwa
przeciwko
Bogu

Słuchayże Prává Boskiey miłości
c Miłość Boska leży iego dla niego
Kochać, y kwoli niemu káżdego
Z tego przykázau wszech práv wyrok

d Siedm
czynkow
miłosier-
nych du-
snych.

Zawisły, z niegoż wszystkie Proroki
Jegoż trafunkow dla pamiętania
Kościół dát registr dō wykonania
d Siedm potzeb względem duszy bliźniego
Pierwszą odwoǳić od grzechow złego
Drugą, náukę dobra prostemu
Trzecią dáć rádę iuż wątpięcemu
Czwartą uczynność sczyre modlenie
Za duszne dobrych y złych zbáwienie

A smu

A smutnych cieszyć plate słabnie
 Szofte cierpliwe krzywd wytrzymanie,
 Winy odpuszczać ile to można
 Siódma rzecz pewnie sławie pobożną
 Bo Bog nam codzień winy daruje
 Więc Bogá człowiek w tym naśladowie
 Potrzeby bliźnich względem ich ciała
 Kościół Matka tak nam opitała
 Pierwszą (że prosił w paterzku Chlebá)
 Więc też taknacych nakarmić trzebá.
 Pragnacych napoy, ta będzie druga
 Nagich odziewać trzecią przysługá
 Cwarta bliźnich rzecz jest Bogu kwoli
 Odkupić więźniá z tego niewoli
 Płata nawiedzay chętnie chorego
 Szóstá przyjmuy w dom twoy podroźnego
 Siódma zmarłego pochoway ciało
 Zeby się już nie ponawiało,
 Kto tych uczynków czynić nie może
 Chęć jego szezura rácz przyjąć Boże
 Ale kto może przecież odkłada
 Nt nac się ntezda tego biefiadá
 Bo iák pewn teyszą iedną z rak dána
 Swieca, ntz setná ich odkazaná
 Tak odkładanych dobrych intency
 (Gdzieś ani mniemá) w piekle náywięcey
 Niebo szczęśliwie otaxowano
 By za nie zaraz kto co ma dano
 A choć to nam niey by tylko z chęci
 Nieco będziesz miał chooby náywięcey
 Tym czasem sam to Pan Bog przyznał
 Ze kto dá bliźnim ten iemu dáł
 Y Kto uczyni dla ubogiego

2 Siódma
 czynkow
 miłosier-
 nych Cio-
 lesnych

3 Lepszą bo
 pewniejszą
 iwieca ie-
 dna za ży-
 wota nze-
 flo po imie-
 ci.

4 Dobre
 zamysły od-
 wroczone
 droga dopie-
 kła idá.

5 Regnū
 calorū tā-
 tum vales
 quātū ha-
 bes. 1. 2. 3.
 bona im-
 mōnes ere-
 mōtur in
 inferno. 5. 6. 7.

Uczy-

K A T E C H I Z M O W E

Quod mi
nimis meis
fecistis mi-
hi fecistis.
Esuri vider
dedistis mi
ducere, siti
vi & ho-
spes erā &
nudus &
infirmus &
in carcere
&c: Math-
25.

Uczyni to dla Boga samego
Y pewny zapis złotey wieczności
Za takowe nam dat uczynności
Jeszczeż y samże uczac nas tego
Gdy^w objawienie Jana Świętego
k Miecz obosieczny z uśc mu wynika
Ze słownie grozi, uścnie narzyk
A ręce bronia niezaprażnione
W ratunek bliznich m^a obrotne
l Ognistej niosac pr^aw^a miłości
Uczy że miłość jest w uczynności
Wspomożże Jezu byśmy czynili
Czegośmy się z twych r^ak nauczyli
k De ore eius gladius utraq; parte acutus exibat. Apoc: C^ap: 1. 1 In
dextera eius ignea lex. Dent: 3.

Pieśn o Siedmi grzechach śmiertelnych n^a przestroge dla ostrze-
żenia się od nich. Ktoli tym t^acnieyssemu p^amietaniu z liczba ichże
n^apisana. Nota tej pieśni s^ak^o O gloriof^a Domina: abo (dokł^a-
dam dla kr^aio^w R^us^tich) s^ak^o O Maty Diwo czysta.

* Grzechy
śmiertelne
s^a siedm.
a Pych^a
a Superbia
de calis or
czam
janēdas in-
vadit men
tes.
b t^ak^ośl^owo

W Drodze do złotey wieczności
* Sirzec się trzeba liedmi złości
Ktore ludzi napad^aia
Przed Bog^a niedopuszcz^aia
a Pych^a w niebie upłodzon^a
Z oycem swym z^amt^aad zepchnion^a
T^a pierwsza tak dok^azuie
Ze y Świętych nap^ast^aue.
b Zhytne o zbiory st^aranie
Nad stan twoy y powołanie
Druga sumnienia ohyda
Grzech takomstw^a w zysku przyd^a

c Miłość

P I E S N I

• Miłość ślubem niezwiązana
 Trzecia grzesznikow nagana
 Y wszelkie sprośne lubości
 Sa w imieniu nieczystości
 • Czwarta zaráża z cudzego
 Gdy wpadnie do serca twego
 Ze radbys wziął co zayżrzales
 Już zażdrości imię dales
 • Gnieway się na gniew twej złości
 Bo ten piacy szwank krewkości
 Z Bogiem cię twym gniewa różnie
 Gdy się gniewasz nie pobożnie
 • Nás posilek iłny ciłłā
 Natura nigdy niechciłłā
 Ale to iest szofsty zbytek
 Gdy grzesznik w obżarstwie wszzytek
 • Leniłłwo do wykonāńā
 P winności z powołāńā
 Słodmā to śmiertelnā winā
 Nie kochājacego synā
 • Żyłmyż w pilney ostrożności
 Bo te siedm grzechow z swej złości
 Przeto się śmiertelne głofza
 Ze włęc wieczna śmierć przynofza

Pieśń o czterech grzechach które uświadczenie o pomocy do Nie-
 bā wolata. Nota tej pieśni iako Patris baptizata.

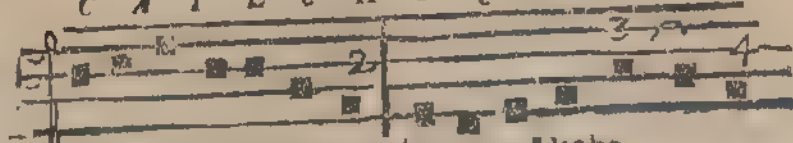

• Dla przestrogi zbawiennej grzechy te znać trzeba
 M Kro-

c Nieczy
 stō.
 d Zazdrość
 e Gniew.
 f Inastami
 ni & nali.
 to peccare
 Psalm: 4
 g Obżarstwo
 Natura
 panis con-
 tenta Vbi
 panis et
 aqua inve-
 niuntur iā
 natura sa-
 tis factum
 est. Tantū
 cibi potusq;
 adbibendū
 est ut vesti-
 ciantur vi-
 res non op-
 primantur.
 Cic: de
 Senect:
 • Leni-
 łość do do-
 łyć czy nie-
 niā po-
 winności
 Chrześci-
 anizm.
 a Cztery
 grzechy

C A T E C H I Z M O W E

które pom-
sty.
wołania do
nieba

b Nie-
winna
Krew.

które pomsty uślawnie wołania do Nieba
Krew rozlana bez sadu lub sprawiedliwości
Nł zaboyców lub sędziów skarży za ich złości
Ják w ten czas gdy jest przez nich niewinnie rozlana
Ták gdy o nią prawná jest zemsta zániedbaná

c Sodoma
d Opus ne-
fandum.

e Grzech Sodon.ski náture ludzkiej pokrzywdzenie
d Niegodzien wchodzić ná myśl ánt w tłumáczenie
e Sieroty pokrzywdzone choć nie przeklináia.

e Vkrzy-
wdzenie sie-
roty.

f Sług w ich czas bez przyczyny szusneynie odprawić
Lub wołágo c/łowieká w swe poddánstwo wprawić

f Zniemo-
wienie sług.

Te cztery grzechy od swych winowáycow progá
Wołáia uślawicznie o pomstę do Bogá,
Okrył nas mocny Boże skutkiem twej obrády
Zeby nie pánowály w nás takie szkárády
Dla których cáte kráie wpádá iá w káranie
Niechayze my żyjemy ná twę Chwałę Pánie
Kwintaca w życiu nászym wyznáiacym ciebie
Y potym gdy cię wobec będziem Chwálić w niebie

Podziękowanie Pánu Bogu za náuke cnót świętych y za prze-
strogę od grzechów. Tuz pódá o usłrzenie się złego y o postápek w
cnótách świętych. Notá tej pieśni iáko O Gospodzie uwiel-
bioná.

a Ego sū
via veri-
tatis vi-
ta loan-
nis 14.

a D Rogo w Niebo prowadzaca
Práwdó nigdy niemylaca
Żywocie świętych szczęśliwy
JEZU Boże nasz prawdziwy
Bądź pochwalon za twe dáry
Zes nam twoiey świętey wiáty

Y

P I E S N I

Y cnot rozlicznych zaćności
 Podał do umięgności
 Już wiemy y co jest złego
 Dla uchronienia pilnego
 A ta nauka obojã
 Żółka jest Oycowka twojã
 Boć niemoże nikt dobrego
 Czynić nieprzeistawizy złego
 Jak wzrok z ziemi odiać trzebã
 Chcac w górę patrzyć do Nieba
 Vżyż dalszey litości
 Dopomoż nam strzedz się złości
 Y poprzestãć co jest złego
 Lub przeszkadza do dobrego
 Dopieroż w wolnym sumnieniu
 Jak nayprędzey ku pełnieniu
 Cnot świętych dopomoż Boże,
 Bez ktorego ktoż co może.
 Tyś nasza doręczność
 Niechże nikczemne ikłonności
 Będą już w nãś umorzone
 A święte chęci wzbudzone
 Święci Boscy uwielbieni
 Już ziad w Niebo przeniesieni
 Uczyliscie przykładami
 Pomagayeteż modlitwami
 Wy z chorow gornych Pánowie
 O święci nasi strożowie
 Sprawcie posłuszeństwo sobie
 Do cnot, w kãżdego osobie
 A ty stolico Madrości
 Matko w Pánieñskiey czyñności
 Przez ktorã ludzkie zbawienie

M2

Wzięto

b Declina
 a malo et
 fac bonum
 Pslm. 36.

c Suffici-
 entia no-
 strati ex
 Deo Epi:
 Pauli 2:
 ad Cor:
 cap: 3.

K A T E C H I Z M O W E

Wzięto twoje rozkrzewienie
Skutkiem owocu twórego

Ulicz niemoc z nas każdego

A poliláy ku dobremu

Ni chwałę Synowi twemu

4 Niech tym głośniey Narodowie

Y z nás každý ciebie zowie

Błogosławiona, gdy w wieki

Dasz na's Niebu z twey opleki.

Chwała Ojcu y' Synowi

Y ich Świętemu Duchowi

Bogu w Trójcy zwrócić się Świętej

A nã wieki niepółgęty.

Amen.

d Beati
me dicent
omnes ge-
nerationes
in cantico
B. M. V.
Magnifi-
cat.

Skonczywszy już tak, Apocryfą Boga Spiewaniem nauki Ká-
techizmowa znowić trzeba na ostatku niżej opisana modlitwa,
która była Leu dziełami tego Imienia Papież, dla przystąpienia odpu-
stu za wszystkie czyny w niebożenstwach z ułomnościami popełnione,
Noż trzy modlitwy taká jest takó pátroz w rozancu Spiewára.

Nauczyciele y dozrezy natożeni, w tych, tak Duch, was iak
ko y świecy, przecz, tacyś sobie zawnęzśu iakże o tey modlitwie o-
pisana odemnie w ośformáciey, a to dla tego z-bycie wiedzełi iak
ktory punkt tey modlitwy należycie przyczynie y zbawienne po-
spolitku tłumaczyć pownu: zst. iote, choć że to nie zé każdym razem
sednak często.

MODLITWA

Przenajświętszey y Microdziałney Trocy, Ukryżowanego Pana naszego Iezusa Chrystusa, człowieczelwu, Najświętszey y Naychwalebniejszey Panny Marycy płodności y Gałości y wszystkich świętych powzięchności nich będzie wieczna Chwała poślanowanie moc y cześć. *Antyphona* nam odpuszczenie grzechow przez nieśkończone wieki wieków. Amen. *W. Błogosławie*

* Blogostawie-

P I E S N I

✧ Błogosławione wnętrzności Maryey Panny które nosiły wierzne-
go Oycę Syna

✧ I Błogosławione pierśi które karmiły Chrystusa Páná.

Oycze nasz któryś jest w niebieśliciech święć się Imię
twoie przyidź Królestwo twoie bądź wola twoja
iako w niebie tak y na ziemi Chleba naszego powsze-
dniego daj nám dzisiaj y odpusc nam nasze winy
iako y my odpuszczamy winowaycom naszym y nie w-
wodź nás w pokuszenie ale nas zbaw ode złego Amē.

ZDrowaś Marya łaski pełná Pán z toba błogostá-
wionás ty między niewiastami y błogostawion o-
woc żyw. iátwego Iezus Chrystus Świętá Maryá Ma-
rko Bozá modliť się zá námi grzesznemi teraz y w gos-
dzinę śmierci naszej. Amen.

Proim ná czowzenie Obrázú Nájświętszey Mléki Bóstey w
Kóściele Buzzerckim trzymájący Syná Bóstego ná prawey ruce.
Do którego to Obrázú tak Paraphrazie iako y z dalekich miéysec
przechodzący ludzic ofiarować się iást Bóstich y pociech doznáta.

Tá proim lubo nieprzykrzona w sensie twoim i st. atoli nim
się poeznie ubierać kaptán do mšy świętey zacząć ją trzeba żeby się
stanczyła przed inšymi spiewániami ábo przed začeciem mšy świętey.
Nota tej proim iako O gloria Domina.

SChylaycie grzesznicy skronie, Bog wám poká-
że w tym thronie, Kogo nád wszystkich szá-
nuie, Kto iego łaska száfuie.

• O to Páńska żużelnicá, W béczeniu Boskim *a Ecce ancil-*
żrenicá, b Podobney áni máłacá Dorad y *la Domini*
az pokł stońcá. *fiat mihis*
Tey uniżoność spráwiła, Zeby Mátka Boska by- *etiam per o-*
ła, O d wickow o tym przeżyána, c Ze z *tu Lu:*
pokory spodobána.

b Nec si-
 milis vi-
 sa est, nec
 habere se-
 quentem
 Bernardus
 c Nihil de
 calo dedu-
 xit Filium
 Dei quam
 humilitas
 Maria. Be-
 d Elegit eā
 Deus &
 praelegit
 eam / o H- / de /
 Virgo quā h
 genitū ad-
 ravit. Ex
 Resp; lect:
 ima imi,
 nobis: an fa-
 so Pur: B,
 M. V.
 e Mulier a
 mista sole
 & in Ca-
 pite ejus co-
 rona stella-
 rum duode-
 cim.
 Apocā:
 Cap: 12.
 Omnis glo

K A T E C H I Z M O W E

Bogia nā to przygotował, Zmazy piecniasku
 chował, Wieg Siewce swego zrodziła, Mle-
 klem go swym wykarmiła.

Co aby o niey wiedziano, W gwiazdy ja koro-
 nowano, Sluchaycie ludzie swiatowi, lak nā
 to przyczynę powi.

Niebieskiem rzeczy myśliła, Kiedym nā pādole
 żyła. Wieg przy Krolewskiej koronie, W
 gwiazdy ubrał ihe Bog skronie.

Serce iey godne godności, laktę przed Bogiem,
 piękności, Swiadkiem tego będzie g złota sz-
 ta, Przez wszystkie wieczności latā.

Co swemirozlicznościami, lawnie wyznała przed
 nami. Większe nierownie cnot wzory, Nā
 sercu Krolewskiej Corv.

Wszelkich lask Boskich zebranie, Iey mocne
 jest opasanie, Ta jest iey tasmā wzorzysta,
 Zupełność lask wiekuista.

W którą okoleznie ietā, Zawsze czytā zawżde
 swiętā, i Leb smoczy stārtā nogāmi Zdo-
 biac ich tāk zwycięstwāmi.

Wieg pięknieysza nād kżcāt wszelki, ludythy
 zwyciężycielki, & letzczēz słońcem przyo-
 dziana By zāwżde była widziana,

Znaycież ludzie kogo zowa, Nieba y ziemi Kro-
 lowa, Sceptum dā znaku niestrzebā, W
 prawey ręce sam Krol Nieba,

Iego władza rozkazuje, Y wszystkich dokazuje
 Cokolwiek Ewa skāziła, Ta przez Syna
 nāprawiła,

Drzwi to Krolā Niebieskiego, Nā wszedł do
 pādolu tego, Wszysey iey ludzie spiewaycie
 Bo przez nię zbawienie macie

Nie-

P I E S N I

Niegdy ośladzonym Niebá, luź nam płakać nie-
tuzebá, Oto z naszej krwi y kości Brama
w szczęśliwe wieczności.

Tylko deprecie kniey idacy, Świat w marno-
ściach lig błyszczy, Tey naśladować przy-
kłady z Która deprecie mścić błądy.

○ Krolowa uwielbiona, Na niebiesa w prowá-
dzona, Ucz nas doskonałej drogi, Na szcze-
śliwe Niebá progi,

Márya Marko miłości, Skarbnico Boskich lito-
ści, Zachoway nas od wszystkiego, Cokolwiek
tylko jest złego.

Zebyśmy w doskonałości, Służyli ci twęj zaćno-
ści, Niematać żadney przeszkody, Przez
świąt tego przygody.

Wiemy iáko twych łask wiele, Doznáemy w
tym Kóściele, Uczyńże nas godnych tego,
Y teraz y dnia każdego.

! Niech ná zápách twych wonności, Chodzim tu
w poufności. A z tad tobie chwala będzie,
Teraz zálwie tu y wszędzie.

Amen.

Non est talis mulier super terram in aspectu
in pulchritudine et in sensu verborum Judith 11. n Beata m
dicent omnes generationes in Cantico Sapientiae o Luna sub pe-
dibus ejus Apoc: 12. o In idcirco unguentorum tuorum currimus
in pulchritudine et in sensu verborum Judith 11. n Beata m
dicent omnes generationes in Cantico Sapientiae o Luna sub pe-
dibus ejus Apoc: 12. o In idcirco unguentorum tuorum currimus

Excerpt z katechizmu pierny który spiewa w Kóście-
le Buzzerckim pod czas Mszy Św. spiewanej, gdy poredo
albo y po krzaniu zaśpiewa Celebrant Dominus Vobiscum etc. y
Oremus. Spiewa ten excerpt jeden na choże spiewek po ie-
dnemu tylko wierszowi á każdy wiersz powtarza za nim nbyłko Po-
spółstwo y kinc y sie ta nauka wyznania TROYCY Przenay-
świetszey tak potrzebna bez wszelkiego przedłużenia nabożniwa

ria Filia

Regis ab
inens.

g Admitt.

Regina á
dextris e-
ius in ve-
stita deau-
rato.

P sal: 44.
h Circum-
data vari-
etibus

Psal: 44.

i Ponam i-
nimitis as
inter teer
mulierem
y ipsa co.
teret caput
tuum

Gene: 3

Dominus
hanc in il-
lam pul-
chritudine
amplia vis
ut incompa-
ribili decore
omnium o-
culis appa-
reret. Ju-
das capi-
to.

ut incompa-
ribili decore
omnium o-
culis appa-
reret. Ju-
das capi-
to.

to.

K A T E C H I Z M O W E

prafacya nim ia zacznie telebrant przepiewana bezelime miasto
innych murey do wiadomosci Katoikom nalezacych pizni abo mu-
zyckich siuk.

Nota tego excerptu iest táz kora poczatkowej pieśni
Sluchay co Stworca mowi: &c.

BOG Stworca wszystkich rzeczy, Bog nasz bez
odmiány, Iest Troycy Przenayświętsza Bog
nasz zawołany.

A Troycá Przenayświętsza, Bog ten niepoięty
Iest. Bog Ociecy Bog Syn Także Bog Duch
święty.

Trzy osoby á jeden Bog nierozdzielony, Kro-
ry niechay ná wieki Będzie pochwalony.

Excerpt z katechizmu drugi który tamże w Buszczu xwy-
zaynie Spiewa pod czas mszy świętey Spiewaney, także z po-
spółstwem, po wieršu, na przemiany po tak naysprzedzey skontzo-
nym Osanna in excelsis to tylko podniószy kielich pstawigo Cęle-
brant na Ołtarzu. To wy n nie Przenayświętszego Sakramen-
tu sporo Spiewane stonczy sie bez mszetygo przedłużenia mszy świę-
tey nim tylko przyjdzie Celebrantowi Spiewać Pater noster.

Nota tego excerptu iest ta która y pierwszego excerptu o
Troycy Przenayświętszey.

PPrzenayświętszy Sakrament iest prawdziwe ciá-
to Y Krew Pána I E Z U S A z kora zmar-
twychwstało.

Gdy iehże Bog y Człowiek Z grobu uwielbio-
ny Swa Boska á nie cudza Moca iest
wskrzeszony.

Więc ten iest pod chlebá y W ná osobám!, Kro-
ry lię z Panny zrodził, Y żył między námi,
Tenże

50

P I E S N I

Tenże w Niebie z Oycem y, z Duchem Świę-
tym wiecznie, Zytac niech od nas będzie
Pochwalon. Społecznie.

*Pisn na zamknięcie Obrazu Buścareckiego Nazwist-
sęj Panny. Notá tey pisni táż która ná otwórzene.*

Bramo Niebieska zmocniona, Nie bądźże nam
więc zamknięta Gdy ktokolwiek zańtrwozo-
ny, Do twey będzie biegł obrony.

Zakryć twoy Obraz czas dárzy, Lecz ty two-
iey Świętey Twarzy, Nie rącz zakrywać przed
nami, Niegodnemi grzesznikami.

Niech spráwi politowanie, Twych Świętych O-
czu wglądanie, W niedze sumnienia nasze-
go, Y pożycia doczesnego.

4 Krolewski wzrok twey zacności, Niech roz-
pędzi wszystkie złości, Y nigdy ich niedo-
puszcza, Do tego twiego Bułczá.

6 Gdzie twoie obrony znamy, A pokornie upra-
szamy, Rącz pokazać ná tym thronie,
Ześ Głowa Polskiej Koronie,

Y to dáy by w każdym razie, Ják przy tym
Świętym Obrazie, Bez grzechuśmy zázwe
żyli. Ciebie chwálić godni byli.

Niech ná zapách twych wonności, Chodźim tu;
w poufáłości, A ztąd tchie chwałá będzie
Teraz zázwe tu y wszędzie.

P R Z E S T R O G A

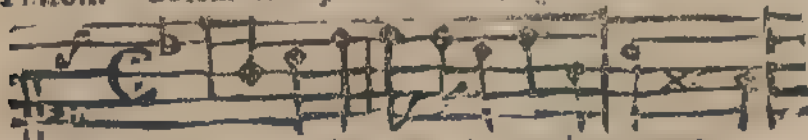
*Królemu z osobna doświadczeniem wszystkich sławizna-
e tym, iż Factores legis pultificabuntur non audito-*
N

*1. Rex disp-
2. sipat omne
3. malū vir-
4. tute sua.
5. hom. 20
6. b Martine
7. Gattieres
8. quare me
9. non vocas
10. Reginā Po-
11. lonie in Re-
12. velatione
13. Soci. Ier.*

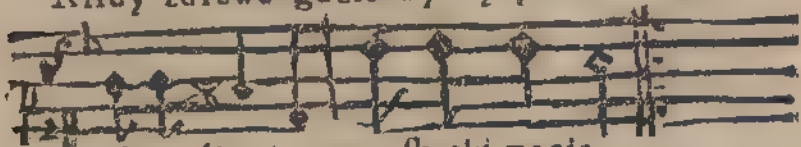
*a Rex dis-
sipat omne
malū vir-
tute sua.
hom. 20
b Martine
Gattieres
quare me
non vocas
Reginā Po-
lonie in Re-
velatione
Soci. Ier.*

K A T E H I Z M O W E

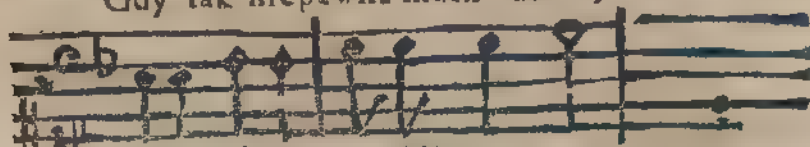
res tantum. To jest iż czynce prawa Bózego usprawiedliwieni
bada, A miśluchacze tylko. Do uwaga w konwersacyey między za-
cmeni pod czasy teraźniejszy około Roku niniejszego Tysiącnego
Średniego Osmego podana. Nota tej pieśni jako Smutny
Psalm. Solemnizacya idzie tak.

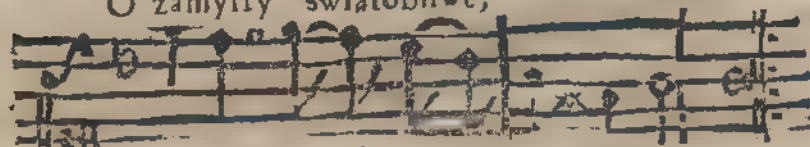
RAdy zdrowe gdzie wy nie podziwacie,

Gdy tak niepewne skutki macie,

O zamyśły światobliwe,

Czemużeście tak wątpliwe.

Zeby była wstecz łodzi nieuniostła

Ustawicznego trzeba wiosła,

Tak zamyślem ten sam włada,

Kro go w dalszą nieodkłada.

Zamyśł jest twój a ile tutaj nie twoje,

Czemuż mi zlecaś sprawy twoje,

Wiedz iż tutaj mniey coś tędziesz,

Lub w mniejszey mocy osędziesz.

Wlzy-

a Craftinā
sibi dē pol,
liceri. i. hieum
b Crasmi-
nus estis,
vel certe b
winus quā
bodie pures
Prover.

P I E S N I

e Wszystko dobre prętko czyni duży mół.

f Cokolwiek zmieści ręka twoja

h Bo wiedz pewnie iż najwyższy

W piekle jest dobrych intencyj

d Długo radź lecz imię dłużey radźsto,

Tym prędzey niech by się zysało,

Seym bez skutku nie jest rada,

Lecz publiczna ludzi zdrada,

Bo gdy koncept w głosy tylko wychodzi,

Czteremą się to wiatrom godzi,

e A i tylko rada święta,

Co z ust więcej jest przyjęta.

Ani chleba będziesz miał do nowego,

Ani bogactwa z handlu twego,

Ani nauk z by-wałości,

Ani zwycięstw z przeciwności.

Jeśli z plugiem nie poydziesz w czas uznany,

Jeśli nie weydziesz w konfrakt dany,

Jeśli królów nieprzemierzysz,

Jeśli nieczem nie uderzysz.

f Czyńce prawą będą sprawiedliwemi,

Nieśluchacz z zamysłami twemi.

Czyńca prawa rzecz w rządy,

Nie samą tylko biada.

Znam Królestwo które siła gadało,

Ale ręką nie władało,

Znacza ręk upadki owe,

Ze w krotce zamknie y mowę.

Abo jeśli w wielomowstwie nagane,

Do czynienia będzie nagnane,

B ^{MS} Obcy zewszad magistrowie,

Będa mu w sprawach y mowie.

ms.

e Quia

potest mas

nustia cont-

stanter ope-

rare Ec-

cles: Ca-

pite 9

h Multa bo

na intenti-

ones cremā-

tur in infer-

no. 5. 1. 1.

d Du des

beracis fac

e Confili

in manu

salubri. 1. 1. 1.

mun.

f Pastores

legis i iustis

ficabuntur.

ad Rom:

2

MS g Maszys

trop, gib

gile stupay

poiatuy da-

way hay la

bre daway

kurals

h Debilla-

turi super

mensa 1. 1.

Tak

alexandram
 Curi 1: 7
 i Tylo dy-
 strybutorum
 Była prote-
 korow.
 I Qui fece-
 rit et do-
 cuerit hic h
 magnus ve-
 cabitur in
 Regno Ca-
 lorum Ma-
 chet sto-
 m Declina-
 e malo et
 fac bonum
 Ps: 20 n
 n Vbi invē-
 tū fueris ibi
 iudicaberis
 o Non pro-
 ficere desin-
 erre est. Bernardus
 p Scrutis
 qui cognō-
 vit volun-
 tatem Doe n
 mini sui
 et non se-
 cret vapu-
 labit mul-
 tis. Lu-
 ca. 12

K A T E C H I Z M O W E

Tak człowiek w obec y wszczegulności,
 Odwloką wiedzie w przeciwności,
 W dobry czas czasu czekanie,
 Gotowe to omieszkanie,

Alexander pisał nie racyami,
 Świat ten wszystek ale rękami,
 Trąca kray krąsomowcowie,
 Bitnieysī nād niego w mowie.

Ani (Lechu) poprawi tego mienie,
 Nabywając mimo sumnienie,
 Wzajem twoich wiele zbiorow,
 Wielu masz dystrybutorow.

Przy których krew leje się szafowaniu,
 A czas stracony na zbieraniu,
 A przeszkodził ci do obrony,
 Na zbieraniu upuszczony.

Ale na co przykłady leniwemu,
 Dość ze i y w Niebie czyniacemu,
 Nie tym co tylko gadają,
 Honor y starszeństwo dają.

m Więć nāypierwtrā strzedz się káżdemu złego,
 Ze zābierā czas do, dobrego,
 A obroć rzyżwo y nile,

Do dobrych spraw każda chwila.

Ani z folgny wetuiac omieszkania,
 Od godnych czynow wykonania,
 Bogdźcie będziecie należony,
 Tam będziecie y osadzony.

Gdyż upadek pierwszy w doskonałości,
 Nie postępować w tey zacności,
 Co wiedzac śluga leniwy,
 Z wielu plag będzie rzewliwy

Kto

Miss Kira 21

